

RD. ๕๔๐/๒๑๘

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. . . . .
(ฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

ในโครงการวิจัย

เรื่อง

การยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อการปฏิรูประบบเมือง

โดย

ศูนย์กฎหมายและการพัฒนา
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มกราคม 2542

เสนอ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ....
(ฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

ในโครงการวิจัย

เรื่อง

การยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อการปฏิรูปการเมือง

โดย

ศูนย์กฎหมายและการพัฒนา
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มกราคม 2542

เสนอ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐

ร่าง
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

POB 4010018

หมวด ๑
บททั่วไป

- มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้
- มาตรา ๒ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลทั้งสาม และการออกเสียงประชามติ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้
- มาตรา ๔ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน
- มาตรา ๕ บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

หมวด ๒
พระมหากษัตริย์

มาตรา ๖ องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้

ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้

มาตรา ๗ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก

มาตรา ๘ พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย

มาตรา ๙ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานันดรศักดิ์ และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

มาตรา ๑๐ พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองคมนตรีคนหนึ่ง และองคมนตรีอื่นอีกไม่เกินสิบแปดคนประกอบเป็นคณะองคมนตรี

คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๑ การเลือกและแต่งตั้งองคมนตรีก็ดี การให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งก็ดี ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย

ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานองคมนตรีหรือให้ประธานองคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง

ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งองคมนตรีอื่นหรือให้องคมนตรีอื่นพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๒ องคมนตรีต้องไม่เป็นคู่สมการศาลรัฐธรรมนูญ สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง และต้องไม่แสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใด ๆ

มาตรา ๑๓ ก่อนเข้ารับหน้าที่ องคมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา 14 องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาส ลากออก หรือมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา 15 การแต่งตั้งและการให้ข้าราชการในพระองค์และสมุหราชองครักษ์พ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย

มาตรา 16 ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักรหรือจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตาม จะได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดคนหนึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ส่งนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา 17 ในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา 16 ก็ดี ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่นใดก็ดี ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดคนหนึ่งซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาประกาศในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ แต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภากำหน้าที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง

มาตรา 18 ในระหว่างที่ไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 16 หรือมาตรา 17 ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไปพลางก่อน

ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา 16 หรือมาตรา 17 ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ชั่วคราว

ในระหว่างที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคหนึ่งก็ดี ในระหว่างที่ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคสองก็ดี ประธานองคมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธานองคมนตรีมิได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรีคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่ประธานองคมนตรีชั่วคราว

มาตรา 19 ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา 16 หรือมาตรา 17 ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมรัฐสภาด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ (พระปรมาภิไธย) และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา 20 ภายใต้บังคับมาตรา 21 การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 และตามที่จะได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม

การแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เมื่อมีพระราชดำริประการใด ให้คณะองคมนตรีจัดร่างกฎมณเฑียรบาลแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลเดิม ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อมีพระราชวินิจฉัย เมื่อทรงเห็นชอบและทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้ประธานองคมนตรีดำเนินการแจ้งประธานรัฐสภาเพื่อให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้รัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

มาตรา 21 ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ตามกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 แล้ว ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาแจ้งประชุมรัฐสภาเพื่อรับทราบ และให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์พระรัชทายาทขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบ

ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลง และเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะองคมนตรีเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามมาตรา 20 ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อรัฐสภาเพื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบ ในการนี้จะเสนอพระนามพระราชธิดาก็ได้ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบ

ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภาในการรับทราบตามวรรคหนึ่ง หรือให้ความเห็นชอบตามวรรคสอง

มาตรา 22 ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศอัญเชิญองค์พระรัชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ตามมาตรา 21 ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไปพลางก่อน แต่ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลงในระหว่างที่ได้แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้ตามมาตรา 16 หรือมาตรา 17 หรือระหว่างเวลาที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทน

พระองค์ตามมาตรา 18 วรรคหนึ่ง ให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นั้น ๆ แล้วแต่กรณี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไป ทั้งนี้ จนกว่าจะได้ประกาศอัญเชิญองค์พระราชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์

ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งไว้และเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไปตามวรรคหนึ่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ชั่วคราว

ในกรณีที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคหนึ่ง หรือทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ชั่วคราวตามวรรคสอง ให้ผ่านบทบัญญัติมาตรา 18 วรรคสาม มาใช้บังคับ

มาตรา 23 ในกรณีที่คณะองคมนตรีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 17 หรือมาตรา 21 วรรคสอง หรือประธานองคมนตรีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 18 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือมาตรา 22 วรรคสอง และอยู่ในระหว่างที่ไม่มีประธานองคมนตรีหรือมีแต่ปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้ ให้คณะองคมนตรีที่เหลืออยู่เลือกองคมนตรีคนหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ประธานองคมนตรี หรือปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 18 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือมาตรา 22 วรรคสาม แล้วแต่กรณี

หมวด 3

สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

มาตรา 24 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ย่อมมีผลผูกพันโดยตรงต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ ต้องเคารพและให้ความคุ้มครอง

มาตรา 25 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยกฎหมายในกรณีที่รัฐธรรมนูญนี้ให้กระทำได้ ต้องเป็นไปเฉพาะเพื่อการตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและเพียงเท่าที่จำเป็นเท่านั้น แต่การจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยกฎหมายที่กระทบถึงสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้น จะกระทำมิได้

กฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องมีผลบังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจจำกัดสิทธิเสรีภาพนั้นด้วย

ห้ามในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำไปใช้บังคับกับการใช้อำนาจขององค์กรอื่นของรัฐด้วย

มาตรา 26 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

หญิงและชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นการให้คุ้ยหรือให้โทษแก่บุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างทางเพศ เหล่ากำเนิดหรือถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา ความเชื่อทางศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อมาตรา 62 หรือมาตรา 63 จะกระทำมิได้

มาตรา 27 บุคคลย่อมมีสิทธิทางการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

การใช้สิทธิทางการเมืองให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติ หรือตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาตรา 28 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่ออื่นแตกต่างจากบุคคลอื่น

มาตรา 29 บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้รับการอ้างกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

มาตรา 30 ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา จะต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็ว และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ไ้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ โดยเฉพาะในกฎหมาย และจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยเร็วภาคในวันเดียวกันกับวันที่ยื่นคำขอ

สิทธิที่จะสุทธรณ์คัดค้านการไม่ไ้ประกัน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลผู้ถูกคุมขังหรือถูกจำคุก ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร

มาตรา 31 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในร่างกาย

การจับกุม คุมขัง หรือตรวจค้นตัวบุคคล ไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ผู้ถูกจับกุมหรือถูกตรวจค้นจะต้องได้รับแจ้งข้อหาหรือเหตุ และรายละเอียดตามสมควรในการที่ถูกจับกุมหรือถูกตรวจค้นโดยไม่ชักช้า และผู้ถูกคุมขังย่อมมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัวได้

การแจ้งข้อหาแก่บุคคลใด ๆ จะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหา นั้น

ในกรณีที่มีการคุมขังตัวบุคคล ผู้ถูกคุมขังเองก็ดี พนักงานอัยการก็ดี บุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขังก็ดี มีสิทธิร้องต่อศาลท้องที่ที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาว่าการคุมขังเป็นการมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมีคำร้องเช่นว่านี้ ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เป็นที่ยพอใจของศาลไม่ได้ว่าการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที

มาตรา 32 ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม

ในกรณีที่จำเลยถูกคุมขังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลและศาลยังไม่อาจมีคำสั่งหรือคำพิพากษาได้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่จำเลยถูกคุมขัง ศาลต้องสั่งปล่อยตัวจำเลยโดยมิหวั่นหรือไม่มีประกันตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 33 ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในคดีแพ่ง บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 34 บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา

ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการถูกทรมาน ขู่เข็ญ หรือใช้กำลังบังคับ หรือถ้อยคำที่เกิดจากการกระทำใด ๆ ที่ทำให้เป็นไปโดยไม่สมัครใจ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

มาตรา 35 บุคคลใดต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุด หากปรากฏตามคำพิพากษาของศาลที่ร้องฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ในภายหลังว่าบุคคลนั้นมีได้เป็นผู้กระทำความผิด ย่อม

มีสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนและได้รับบรรดาสินทรัพย์ที่เสียไปเพราะผลแห่งคำพิพากษานั้นคืน ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 36 การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้กระทำได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา 37 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองก็ดี การตรวจค้นเคหสถานก็ดี จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา 38 สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 39 การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การกั้นจำเป็นในการป้องกันประเทศ การได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการผังเมือง เพื่อการพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม เพื่อการปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายในการเวนคืนนั้น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่ง ต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงราคาซื้อขายกันตามปกติ การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน

กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดเจน ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าว ต้องคืนให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาท เว้นแต่จะนำไปใช้เพื่อการอื่นตามวรรคหนึ่งและโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาทตามวรรคสาม และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดเชยไป ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 40 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้

การห้ามทำการพิมพ์หรือเสนอข่าวทางสถานีวิทยุกระจายเสียงหรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำได้อีกแต่โดยอาศัยคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลที่มีวินิจฉัยคดีตามอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นตามวรรคสอง

การตรวจข่าวหรือบทความในหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ ก่อนโฆษณา จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นตามวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่น ๆ ล้วนเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่น ๆ ของเอกชน รัฐ จะกระทำมิได้

มาตรา 41 พนักงานหรือลูกจ้างในกิจการหนังสือพิมพ์ กิจการวิทยุกระจายเสียง หรือกิจการวิทยุโทรทัศน์ของเอกชน ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามมาตรา 40 โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของเจ้าพนักงานนั้น

ภายใต้บังคับมาตรา 68 ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างในกิจการวิทยุกระจายเสียงหรือกิจการวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามมาตรา 43 โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจหรือคำสั่งของรัฐ

มาตรา 42 การดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ที่เป็นของเอกชน ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดให้มีองค์กรควบคุมจรรยาบรรณต้องคำนึงถึงตัวแทนจากสามฝ่าย ได้แก่ ตัวแทนของพนักงานหรือลูกจ้างที่อยู่ในกิจการดังกล่าว ตัวแทนของประชาชนผู้รับข่าวสาร และตัวแทนของรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 43 องค์การของรัฐที่ทำหน้าที่กำกับดูแลกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการวิทยุโทรทัศน์ ต้องเป็นอิสระและต้องไม่เป็นหน่วยราชการ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 44 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการศึกษาอบรมเมื่อไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองตามรัฐธรรมนูญ และไม่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษา

เสรีภาพในวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมือง

มาตรา 45 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยไม่คิดมูลค่า ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 46 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการชุมนุมสาธารณะ เพื่อคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา 47 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ หรือหมู่คณะอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ

มาตรา 48 สิทธิของบุคคลในการรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นเพื่อดำเนินการอนุรักษ์ศิลปประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การจำกัดสิทธิตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพสูงสุด

หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ จะต้องเคารพและงดเว้นการกระทำใด ๆ อันอาจมีผลกระทบต่อศิลปประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนที่เกี่ยวเนื่อง

มาตรา 49 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นพรรคการเมืองเพื่อดำเนินกิจการใน
ทางการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 50 พรรคการเมืองมีภารกิจในการร่วมสร้างเจตนารมณ์ในทางการเมืองของปวง
ชนชาวไทยให้เป็นปึกแผ่น การดำเนินกิจการและการจัดองค์การภายในพรรคการเมืองจะต้องสอดคล้อง
กับหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การรวมกัน การจัดตั้ง การดำเนินกิจการ และการเลิกของพรรคการเมือง ให้เป็นไปตาม
กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

มาตรา 51 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง กรรมการบริหาร
ของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าห้าร้อยคน ซึ่งเห็นวามดีหรือข้อ
บังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะมีผลกระทบต่อนสถานะและการปฏิบัติ
หน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการ
ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณา ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักการ
พื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โทษผิดหรือข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป

มาตรา 52 การที่รัฐหรือบุคคลใดจะให้การสนับสนุนทางการเงินหรือประโยชน์อย่างอื่น
แก่พรรคการเมืองหรือสมาชิกพรรคการเมือง การจำกัดวงเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง การควบคุม
การบริหารการเงินจากบุคคล การที่รัฐจะให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นเพื่ออุดหนุนพรรคการเมืองหรือผู้
สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมือง และการตรวจสอบสถานะทางการเงินของพรรคการเมือง
ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

มาตรา 53 พรรคการเมืองต้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการ บัญชีแสดงทรัพย์สินและ
หนี้สิน และต้องแสดงโดยเปิดเผยซึ่งที่มาของรายได้และการใช้จ่ายประจำปีของพรรคการเมืองภายใน
วันที่ 31 ธันวาคมของทุกปี

รายงานตามวรรคหนึ่งเมื่อหัวหน้าพรรคและเลขานุการพรรคของพรรคการเมืองนั้นได้ลง
นามรับรองแล้ว ให้ส่งไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในวันที่ 31 มีนาคมของปีถัดไป และ
เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาแล้ว ให้เปิดเผยต่อสาธารณะได้

มาตรา 54 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย การตรวจ การกัก หรือการเปิดผนึกสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกัน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ

มาตรา 55 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทาง และมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยของประชาชน สวัสดิภาพของประชาชน การผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์

การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้

มาตรา 56 สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือโฆษณาแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปตั้งสาธารณชน อันเป็นการกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน

มาตรา 57 บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 58 บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพื่อการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ ในเมื่อการนั้นมีหรืออาจจะมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของตน และไม่เป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลตามมาตรา 56 หรือเป็นการขัดต่อมาตรา 62 หรือมาตรา 63 ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลซึ่งรวมกลุ่มเป็นชุมชนท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจะได้รับผลกระทบจากการกระทำของรัฐซึ่งมีผลกระทบต่อศิลปะ จารีตประเพณี วิถีวัฒนธรรมถิ่นดั้งเดิมของท้องถิ่น หรือการรักษาสงเคราะห์ ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 59 บุคคลซึ่งเป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ พนักงานส่วนท้องถิ่น และพนักงานองค์การของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ หรือวินัย

มาตรา 60 สิทธิของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การจำกัดสิทธิตามวรรคหนึ่งจะกระทำได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค การรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาด หรือจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน

มาตรา 61 สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยงานราชการซึ่งเป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำของเจ้าพนักงาน ย่อมได้รับความคุ้มครอง

ในกรณีที่สิทธิและเสรีภาพของบุคคลใดที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ถูกละเมิดโดยการกระทำหรือละเว้นการกระทำขององค์การของรัฐ บุคคลนั้นย่อมมีสิทธินำกรณีดังกล่าวเสนอให้ศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาวินิจฉัย ในกรณีที่เรื่องนั้นไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาลใด ให้ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรม

สิทธิของบุคคลในการปกป้องสิทธิหรือประโยชน์ของตนเองในกระบวนการพิจารณาคดีที่ละเมิด ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา 62 บุคคลหรือพรรคการเมืองจะใช้อิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญให้เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ มิได้

ในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใช้อิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หรือเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้อัยการสูงสุดยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้บุคคลหรือพรรคการเมืองนั้นเลิกการกระทำดังกล่าว

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกการกระทำตามวรรคสอง ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวด้วย

หน้าที่ของชนชาวไทย

มาตรา 63 บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 64 บุคคลมีหน้าที่ไปเลือกตั้ง

บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยมิได้แจ้งเหตุที่ทมิให้ไม่อาจไปเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้ง ต้องถูกบังคับให้ชำระค่าปรับ

การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้ง เนื้อรับและวิธีปรับ สิบบนนำปรับ และการนำค่าปรับไปอุดหนุนการเลือกตั้งและพรรคการเมือง ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา 65 บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศและรับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 66 บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย

มาตรา 67 บุคคลมีหน้าที่เสียภาษีอากร ชะมเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พินิจและปกป้องศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 68 บุคคลซึ่งเป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม สำมวยความสะอาดและให้บริการประชาชน และมีหน้าที่วางตนเป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่และในการปฏิบัติกรอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน

หมวด 5

แวนนโยบายแห่งรัฐ

มาตรา 69 รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เสกราช และบูรณภาพแห่งอาณาเขต

มาตรา 70 รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อรักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และการพัฒนาประเทศ

มาตรา 71 รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล สร้างความเสมอภาคในโอกาสของบุคคล และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลในทางเมืองปกครอง

รัฐพึงจัดระบบราชการ งานอื่นของรัฐ และกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองการปฏิบัติภารกิจตามวรรคหนึ่ง

มาตรา 72 ในการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมและในการบริหารราชการแผ่นดิน รัฐพึงดำเนินการเพื่อความผาสุกของคนไทยทุกคน

รัฐพึงช่วยเหลือผู้ยากไร้และด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิต การศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีและพึ่งตนเองได้

มาตรา 73 รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม สนับสนุนการค้นคว้าวิจัย พัฒนากฎหมายและเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ

มาตรา 74 รัฐพึงคุ้มครองและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางชน กึ่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย จัดสวัสดิการให้คนพิการและคนชรา และพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวและสถาบันเข้มแข็งของชุมชน

มาตรา 75 รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา 76 รัฐพึงส่งเสริมการสาธารณสุขและการสังคมสงเคราะห์

มาตรา 77 รัฐพึงจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานของรัฐ เพื่อยึดมั่นการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างความมีประชาธิปไตย

มาตรา 78 รัฐพึงส่งเสริมการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ

มาตรา 79 รัฐพึงดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม จึงสิทธิในที่ดินและแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรมให้เกษตรกรอย่างทั่วถึง และรักษามลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรกรให้ได้รับผลตอบแทนสูงสุด

มาตรา 80 รัฐพึงสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ลดกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และไม่พึงประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษามลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภค

รัฐพึงวางมาตรการให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม

หมวด 6

รัฐสภา

ส่วนที่ 1

บททั่วไป

มาตรา 81 รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร
รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ช่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 82 ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา

ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ประธานรัฐสภาได้ ให้ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาแทน

ประธานรัฐสภา มีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และดำเนินการของรัฐสภาในกรณีประชุมร่วมกันให้เป็นไปตามข้อบังคับ

ประธานรัฐสภาและผู้ทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภาต้องเป็นกลางทางการเมือง มติของ
พรรคการเมืองย่อมไม่ผูกพันประธานรัฐสภาและผู้ทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภา
รองประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้และตามที่ประธานรัฐสภา
มอบหมาย

มาตรา 83 ร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอม
ของรัฐสภา

มาตรา 84 ภายใต้บังคับมาตรา 171 ร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา
แล้วให้นำกรรมาศรึนำขึ้นทูลเกล้าฯถวายภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้น
จากรัฐสภา เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว
ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

มาตรา 85 ร่างพระราชบัญญัติใดพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทาน
คืนมาซึ่งรัฐสภา หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาอาจปรึกษา
ร่างพระราชบัญญัติฉบับใหม่ได้ ถ้ารัฐสภาลงมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวน
สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแล้วให้นำกรรมาศรึนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูล
เกล้าฯถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานคืนมาภายใน
สามสิบวันให้นำพระราชบัญญัตินั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้ใช้บังคับเป็น
กฎหมายได้เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว

มาตรา 86 บุคคลจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะที่ตายกันมิได้

มาตรา 87 สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของ
จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก
ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา 95(3)(4) (5)(6)(7)(8)
(10) หรือ (11) หรือมาตรา 116(3)(4)(5)(6)(7)(8)(10)(11) หรือ (12) แล้วแต่กรณี และ
ให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของ
สมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธาน
แห่งสภาที่ได้รับคำร้องดังกล่าวในวาระหนึ่ง

มาตรา 88 การออกจากตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาย
หลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงก็ดี คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคน
หนึ่งสิ้นสุดลงก็ดี ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้ง
การได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง
หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี
เว้นแต่เป็นกรณีที่เป็นกรณียุติการออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยทุจริต ให้คืนเงิน
ประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว

ส่วนที่ 2
วุฒิสภา

มาตรา 89 วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ
ซึ่งได้รับเลือกตามมาตรา 91 จำนวนสองร้อยคน และจากผู้ดำรงตำแหน่งในการบริหารราชการ
แผ่นดิน จำนวนเท่ากันจำนวนตำแหน่งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 98

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาประเภทใดประเภทหนึ่งว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด และ
ยังไม่ได้มีการแต่งตั้งให้แทนตามมาตรา 96 ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

มาตรา 90 สมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (3) ไม่เป็นสมาชิก เจ้าหน้าที่ หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง
- (4) ไม่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
- (5) ไม่เคยถูกศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา 87 เพราะเหตุตามมาตรา 95(8) อันเนื่องมาจากเหตุตามมาตรา 109(7)(8) หรือ (12)

มาตรา 91 ให้มีอัมชทาผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มี
ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 90 และมีจำนวนตามที่กำหนดไว้ในวรรคสอง ทำหน้าที่ประชุมร่วมกัน
และออกเสียงลงคะแนนเลือกในระหว่างสมาชิกสมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิด้วยกันเอง เพื่อให้ได้สมาชิก
วุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิตามจำนวนที่กำหนดในมาตรา 89 วรรคหนึ่ง

สมาชิกสมัชชาผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่งให้มีจำนวนและที่มาจากการเสนอรายชื่อดังต่อไปนี้

- (๑) นายกรัฐมนตรีเสนอจำนวนสองร้อยคน
- (๒) ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรเสนอจำนวนหนึ่งร้อยคน
- (๓) ที่ประชุมร่วมกันของสมาชิกสภาท้องถิ่นทั้งหมดที่มีอยู่ในจังหวัดเสนอจำนวนจังหวัดละยี่สิบคน

(๔) ที่ประชุมร่วมกันของสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและสมาชิกสภาเขตทุกเขตในกรุงเทพมหานครเสนอจำนวนยี่สิบคน

(๕) นิติบุคคลที่มีกฎหมายจัดตั้ง แต่มิใช่หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือองค์การทางศาสนา ทั้งนี้ ตามที่ประธานรัฐสภากำหนด เสนอจำนวนนิติบุคคลละยี่สิบคน หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำบัญชีรายชื่อและรายนามจะเกี่ยวข้องกับผู้ใช้ซึ่งถูกเสนอชื่อ ให้เป็นไปตามที่ประธานรัฐสภากำหนด

ให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการประชุมสมัชชาผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับบัญชีรายชื่อครบถ้วน เพื่อให้สมาชิกสมัชชาผู้ทรงคุณวุฒิเลือกสมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิ

มาตรา ๑๒ ให้สมาชิกสมัชชาผู้ทรงคุณวุฒิคนหนึ่งมีสิทธิลงคะแนนเลือกสมาชิกสมัชชาผู้ทรงคุณวุฒิด้วยกันเองได้ไม่เกินสามคน

สมาชิกสมัชชาผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเลือกด้วยคะแนนสูงสุดลำดับที่หนึ่งถึงลำดับที่หกหรือให้เป็นผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิ

ในกรณีที่มีผู้ได้คะแนนเท่ากับอันเป็นเหตุให้มีจำนวนเกินสองร้อยคน ให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการลงคะแนนใหม่เฉพาะผู้ได้รับคะแนนเท่ากับ เพื่อให้ได้สมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสองร้อยคน ถ้ายังมีคะแนนเท่ากับอีก ให้ประธานรัฐสภาจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ให้รับเลือก

หลักเกณฑ์และวิธีการในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เป็นไปตามที่ประธานรัฐสภากำหนด

ให้ประธานรัฐสภาส่งนามขึ้นสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๓ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิมีกำหนดหกปีนับแต่วันเลือก

มาตรา ๑๔ สมาชิกวุฒิสภาต้อง

(๑) ไม่รับสัมปทานจากรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานนั้น หรือเป็นผู้สัญญากับรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(๒) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจนั้น ปฏิบัติกับบุคคลอื่นในธุรกิจการงานตามปกติ

มาตรา ๙๕ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิสิ้นสุดลง เมื่อ

- (1) ถึงคราวออกตามวาระ
- (2) ตาย
- (3) ลาออก
- (4) เสียสัญชาติไทย
- (๕) เป็นสมาชิก เจ้าหน้าที หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง
- (๖) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
- (๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๔
- (๘) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 109(1)(2)(3)(4) (7)(8) หรือ(12)
- (9) รัฐสภามีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา 2๕8 ในกรณีนี้ให้ถือว่าขาดจากสมาชิกภาพนับแต่วันที่รัฐสภามีมติ
- (10) ขาดประชุมตลอดสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยสี่สิบวันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา
- (11) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๙๖ ภายในสามปีนับแต่วันที่มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๙๒ ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิว่างลงเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้สมาชิกสมัชชาผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับคะแนนโหวตถึงเกณฑ์ไป เป็นสมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิแทน และในกรณีที่ผู้ได้รับคะแนนโหวตถึงเกณฑ์มีคะแนนตกเกิน ให้นำความในมาตรา ๑๕ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

สมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเข้ามาแทนนั้น ให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าที่กำหนดเวลาที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งแทนแทน

มาตรา ๙๗ ในวาระเริ่มแรกเมื่อครบสามปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิเป็นครั้งแรก ให้สมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนที่หนึ่งของสมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดพ้นจากตำแหน่งโดยวิธีจับสลาก และให้ถือว่าการพ้นจากตำแหน่งนี้ เป็นการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ

เมื่อสมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งตามวาระหนึ่งแล้ว ให้ดำเนินการจัดให้มีสมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 91 เพื่อดำเนินการเลือกตามมาตรา 92 ให้ได้สมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง สมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงคุณวุฒิอีกได้

มาตรา 98 สมาชิกวุฒิสภาผู้ดำรงตำแหน่งในการบริหารราชการแผ่นดิน ประกอบด้วยบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้

- (๑) ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง และปลัดทบวง
- (๒) ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ และผู้บัญชาการทหารอากาศ

สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ดำรงตำแหน่งในการบริหารราชการแผ่นดิน เริ่มนับเมื่อได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการบริหารราชการแผ่นดินตามวาระหนึ่ง และสิ้นสุดเมื่อพ้นจากตำแหน่งดังกล่าว

ส่วนที่ 3
สภาผู้แทนราษฎร

มาตรา 99 สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสี่ร้อยคน โดยเกินสมาชิกซึ่งมาจากพรรคการเมืองแบบสัดส่วนผู้ซึ่งรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำ ขึ้นตามมาตรา 100 จำนวนสองร้อยคน และสมาชิกซึ่งมาจากพรรคการเมืองแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา 103 จำนวนสองร้อยคน

ในกรณีที่มีเหตุใด ๆ ทำให้การเลือกตั้งทั่วไปเสร็จได้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ถึงสี่ร้อยคน ให้ถือว่าสมาชิกจำนวนนั้นประกอบเป็นสภาผู้แทนราษฎร แต่ต้องมีรายชื่อสมาชิกทั้งหมดจำนวนสี่ร้อยคนภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่มิได้ครบสี่ร้อยคน และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ได้รับเลือกตั้งเข้ามานับอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่

มาตรา 100 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบเลือกบัญชีรายชื่อ ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้น โดยให้เลือกบัญชีรายชื่อใดบัญชีรายชื่อหนึ่งเพียงบัญชีเดียว และให้ถือเขตประเวศในเขตเลือกตั้ง

บัญชีรายชื่อตามวรรคหนึ่ง ให้พรรคการเมืองแต่ละพรรคจัดทำขึ้นพรรคการเมืองละหนึ่งบัญชี ไม่เกินบัญชีละสองร้อยคน และรายชื่อของบุคคลในบัญชีรายชื่อดังกล่าวจะต้องเป็นรายชื่อของบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 108 ต้องไม่ซ้ำกับรายชื่อในบัญชีที่พรรคการเมืองอื่นจัดทำขึ้น ไม่ซ้ำกับรายชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา 103 และต้องจัดทำรายชื่อเรียงตามลำดับหมายเลข ทั้งนี้ ให้ยื่นต่อคณะกรรมการเลือกตั้งก่อนวันปิดสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

ในกรณีที่รายชื่อของบุคคลในบัญชีรายชื่อตามวรรคหนึ่งซ้ำกับรายชื่อในบัญชีที่พรรคการเมืองอื่นจัดทำขึ้น หรือซ้ำกับรายชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้บุคคลนั้นแจ้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าตนจะขอสละสิทธิการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบใดในบัญชีใด และจะขอเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบใด หรือในบัญชีใด ทั้งนี้ ภายในสามวันนับแต่วันปิดสมัครรับเลือกตั้ง ในกรณีที่ไม่มี การดำเนินการดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด ให้ถคนที่สละคนนั้นออกจาก การเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกแบบและทุกบัญชี

มาตรา 101 บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดใดละเว้นเสียแต่หัวหน้าหรือรองหัวหน้าพรรค ใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนน ให้ถือว่าไม่มีผู้ใดในบัญชีนั้นได้รับเลือกตั้ง แต่ในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดใดละเว้นเสียแต่หรือรองหัวหน้าไป ให้ถือว่าผู้มีรายชื่อในบัญชีของพรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในภาคสอง

บุคคลซึ่งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดจะถือว่าได้รับเลือกตั้งจากการเลือกตั้งแบบเลือกบัญชีรายชื่อ เป็นจำนวนเท่าใด ไม่ใช้วิธีคำนวณตามสัดส่วนคะแนนเสียงที่บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นได้รับ โดยให้ถือว่าบุคคลซึ่งมีชื่ออยู่ในบัญชีของพรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งเรื่องพจนานุกรมลำดับจากหมายเลขต้นบัญชีลงไปตามสัดส่วนที่คำนวณได้ สำหรับพรรคการเมืองนั้น

ในกรณีที่มีเหตุใด ๆ ทำให้ในระหว่างกาประชุมสภาผู้แทนราษฎร มีสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบเลือกบัญชีรายชื่อ มีจำนวนไม่ถึงสองร้อยคน ให้สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบเลือกบัญชีรายชื่อประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่

มาตรา 102 การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบเลือกบัญชีรายชื่อ การประกาศรายชื่อผู้ซึ่งมีชื่อในบัญชีรายชื่อ การคำนวณและกาจัดสัดส่วนและเหตุที่เหตุ การประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกตั้งแบบเลือกบัญชีรายชื่อ และกาเลื่อนผู้ได้คะแนนดีฟไปรับมแทนผู้ได้รับเลือกตั้งแบบเลือกบัญชีรายชื่อซึ่งพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา 103 การเลือกตั้งสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้เลือกตั้งได้เขตละหนึ่งคน

จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละจังหวัดจะพึงมี ให้คำนวณตามเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน โดยเฉลี่ยจำนวนราษฎรซึ่งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปฏิทินปีก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง ด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสองร้อยคน

จังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคนตามวรรคสอง ให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นได้หนึ่งคน จังหวัดใดมีราษฎรเกินเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน ให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนทุกจำนวนราษฎรที่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน

เมื่อได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละจังหวัดตามวรรคสามแล้ว ถ้าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังไม่ครบสองร้อยคน จังหวัดใดมีพื้นที่เหลือจกการคำนวณตามวรรคสามมากที่สุด ให้จังหวัดนั้นมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน และให้เพิ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวิธีการดังกล่าวแก่จังหวัดที่มีพื้นที่เหลือจกการคำนวณตามวรรคสามในลำดับรองลงมาตามลำดับ จนครบจำนวนสองร้อยคน

มาตรา 104 จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่ครบหนึ่งคน ให้มีเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และจังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกินหนึ่งคน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง โดยจัดไว้แต่เขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละหนึ่งคน

จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งมากกว่าหนึ่งเขต ต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกัน และต้องจัดอัตราส่วนของจำนวนราษฎรกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในแต่ละเขตให้ใกล้เคียงกัน

มาตรา 105 ในทางเลือกตั้งทั่วไป ให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสหสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่แต่ละพรรคการเมืองจัดทำขึ้นเพื่อขงบัญชีที่เดียว และมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นได้หนึ่งคน

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งซึ่งว่างลงตามมาตรา 118 ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสหสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นได้หนึ่งคน

การเลือกตั้งให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

มาตรา 106 บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(1) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง และ

(3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั้งเป็นข้าราชการ พนักงานของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ นักเรียน นิสิต นักศึกษา หรือผู้ประกอบอาชีพอื่น ที่มีถิ่นที่อยู่นอกภูมิสำเนาถิ่นเป็นเขตเลือกตั้ง ย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อพรรคการเมืองในเขตเลือกตั้งที่ตนมีถิ่นที่อยู่ในเขต ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบัญญัติ

มาตรา 107 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้งเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ

(๑) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๒) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(๓) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

(๔) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา

มาตรา 108 บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบสามปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(๓) ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้นตามมาตรา 100 ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ตนลงสมัครรับเลือกตั้งในบัญชีรายชื่อพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียว

เมื่อพรรคการเมืองใดส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งแล้ว พรรคการเมืองนั้นหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้นจะถอนการสมัครรับเลือกตั้งมิได้

(4) มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

(ข) เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง หรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัดนั้น

(ค) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง

(จ) เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปีการศึกษา

(ฉ) เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปี

มาตรา 109 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ

- (1) ติดยาเสพติดให้โทษ
- (2) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี
- (3) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 107(1)(2) หรือ(4)
- (4) เป็นบุคคลทุพพลภาพและเป็นใบ้
- (5) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- (6) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปโดยได้พ้นโทษมาไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท
- (7) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ
- (8) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินสันตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ
- (9) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง
- (10) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น
- (11) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน
- (12) เคยถูกรัฐสภาวินิจฉัยให้ถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา 258 โสภณังไม่พ้นกำหนดห้าปีนับแต่รัฐสภาวินิจฉัยจนถึงวันเลือกตั้ง

มาตรา 110 เพื่อให้การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม ให้รัฐสนับสนุนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) พิมพ์และตีตประกาศและแผ่นป้ายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
- (2) พิมพ์และจัดส่งเอกสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
- (3) จัดหาสถานที่หาเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- (4) จัดสรรเวลาออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ให้แก่พรรคการเมือง
- (5) กิจการอื่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด

หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งต้องให้อีโอกาสโดยเท่าเทียม และเสมอภาคกัน

การดำเนินการตามมาตรานี้โดยผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมือง หรือบุคคลอื่นนอก จากรัฐ จะกระทำมิได้

มาตรา 111 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้อง

(๑) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น

(๒) ไม่รับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือคงถือไว้ ซึ่งสัมปทานนั้น หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมี ลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(๓) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

มาตรา 112 อายุของสภาผู้แทนราษฎรมีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

มาตรา 113 เมื่ออายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง และวันเลือกตั้งนั้นต้อง กำหนดวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

มาตรา 114 พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่

การยุบสภาผู้แทนราษฎรให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกาซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายในสามสิบวัน และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดวัน เดียวกันทั่วราชอาณาจักร

การยุบสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน

มาตรา 115 สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้ง

มาตรา 116 สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ

(1) ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

(2) ตาย

(3) ลาออก

(4) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 108(1)(2) หรือ (4)

(5) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 109(1)(2)(3)(4)(7)(8)(9)(10)(11) หรือ (12)

(6) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 111

(7) ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี

(8) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก หรือพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้นให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าขาดจากสมาชิกภาพนับแต่วันที่ลาออกหรือพรรคการเมืองมีมติ

(9) รัฐสภามีมติให้ถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา 258 หรือศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา 87 ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าขาดจากสมาชิกภาพนับแต่วันที่รัฐสภาหรือศาลรัฐธรรมนูญมีมติ

(10) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบเลิกพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิกและไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่นที่มีสมาชิกของพรรคการเมืองนั้นเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าขาดจากสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหกสิบวันนั้น

(11) ขาดประชุมตลอดสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยสี่สิบวันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร

(12) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา 117 เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่ตำแหน่งที่ว่างเป็นตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้นตามมาตรา 100 ให้ประธานรัฐสภาประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้ผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อส่งพรรคการเมืองนั้นในลำดับถัดไป เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทน

(๒) ในกรณีที่ตำแหน่งที่ว่างเป็นตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากผลการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา 103 ให้มีการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่าง เว้นแต่อายุของสภาผู้แทนราษฎรจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนนั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่

มาตรา 118 ภายหลังจากที่คณะรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินแล้ว พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และมีจำนวนมากที่สุดในบรรดาพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี แต่ไม่น้อยกว่า

หนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรในขณะแต่งตั้ง เป็นผู้ นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

ในกรณีที่ไม่มีพรรคการเมืองใดในสภาผู้แทนราษฎรมีลักษณะที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองซึ่งได้รับเสียงสนับสนุนข้างมากจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เป็นผู้ นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่มีเสียงสนับสนุนเท่ากัน ให้ใช้วิธีจับสลาก

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรยกเว้นจากตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติดังกล่าวในวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง และให้นำบทบัญญัติมาตรา 135 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีเช่นนี้พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง

มาตรา 119 ภายใต้อำนาจหน้าที่ของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ส่วนที่ 4

คณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา 120 คณะกรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกแปดคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของรัฐสภา

ให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการตามวรรคหนึ่ง

มาตรา 121 ประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- ก) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด และมีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- ข) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- ค) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 107 หรือมาตรา 109(1)(2)(4)(5)(6)(7) หรือ(8)
- ง) ไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
- จ) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือผู้มีตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะสิบปีก่อนดำรงตำแหน่ง
- ฉ) ไม่เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตุลาการศาลฎีกาทางการเมือง กรรมการตรวจเงินแผ่นดินของรัฐ หรือผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

มาตรา 122 การเสนอและการเลือกประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้ง ให้ดำเนินการดังนี้

ก) ให้คณะกรรมการคัดเลือกผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคละหนึ่งคน พิจารณาเสนอชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งจำนวนสิบสองคน โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้นั้น การเสนอชื่อนั้น ต่อประธานรัฐสภา มติในการเสนอชื่อดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมดที่มีอยู่

ข) ให้วุฒิสภาพิจารณาเสนอชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งจำนวนหกคน โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้นั้น ต่อประธานรัฐสภา

ค) การเสนอชื่อตาม (1) และ (2) ให้กระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุที่ทำให้ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ในกรณีที่คณะกรรมการตาม(1) ไม่อาจเสนอชื่อได้ภายในเวลาที่กำหนด หรือไม่อาจเสนอชื่อได้ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนด ให้วุฒิสภาพิจารณาเสนอชื่อแทนจนครบจำนวนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ต้องเสนอชื่อตาม (1)

ง) ให้ประธานรัฐสภาเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อลงมติเลือกบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อตาม (1) (2) และ (3) ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในกรณีที่มิได้มีผู้ได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกรัฐสภาที่ออกเสียงลงคะแนน ให้ถือว่าผู้นั้นได้รับเลือกเป็นกรรมการการเลือกตั้ง แต่ถ้าจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งกล่าวว่ามีไม่ครบเก้าคน ให้นำรายชื่อผู้ไม่ได้รับเลือกในคราวแรกนั้นมาให้สมาชิกรัฐสภาออกเสียงลงคะแนนเลือกอีกครั้งหนึ่งต่อเนื่องกันไป และในกรณีนี้ ให้ถือว่าผู้ได้รับ

คะแนนเสียงสูงสุดเรียงลงไปตามลำดับจนครบเก้าคน เป็นผู้ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการการเลือกตั้ง
ในกรณีที่มีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานรัฐสภาจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก

ในการออกเสียงลงคะแนน สมาชิกรัฐสภาข่มขู่มีอิสระ หน้าที่ของพรรคการเมืองหรือชาติอื่น
โดยอ้อมไม่ผูกพันสมาชิกรัฐสภา

(๕) ให้ผู้ได้รับเลือกตาม(๔) ประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการการ
เลือกตั้ง และแจ้งผลให้ประธานรัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อพระ
มหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งต่อไป

มาตรา 123 บุคคลจะเป็นประธานกรรมการ กรรมการการเลือกตั้ง และเป็นผู้ดำรง
ตำแหน่งดังต่อไปนี้ในขณะเดียวกันมิได้

- ก) ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ
- ข) พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น
- ค) ประธานกรรมการ กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีอำนาจกระทำ
การผูกพันห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การใด ๆ ที่ดำเนินธุรกิจเพื่อค้ากำไร หรือลูกจ้างของบุคคล
ใด ๆ

ในกรณีที่รัฐสภาเลือกบุคคลตาม (1)(2) หรือ (3) โดยได้รับความยินยอมของผู้นั้น ผู้ได้
รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อผู้นั้นได้ลาออกจากตำแหน่งตาม (1)(2) หรือ (3) ซึ่งต้อง
กระทำภายในสิ้นห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกจากตำแหน่งดังกล่าวภายใน
เวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นประธานกรรมการหรือกรรมการการเลือกตั้ง
และให้ถือว่าความในมาตรา 126 มาใช้บังคับ

มาตรา 124 ประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับ
แต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ประธานกรรมการหรือกรรมการการเลือกตั้งซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ต้องปฏิบัติหน้าที่
ที่ต่อไปจนกว่ากรรมการการเลือกตั้งซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่

มาตรา 125 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ประธานกรรมการและกรรมการการ
เลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- ๑) ตาย
- ๒) ลาออก
- ๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 121
- ๔) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดที่ได้กระทำโดย
ประมาทหรือความผิดลหุโทษ

๗) รัฐสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งตามมาตรา 258
เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

มาตรา 126 ในกรณีที่ประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งตาม
วาระพร้อมกันทั้งหมด ให้มีการดำเนินการตามมาตรา 122 ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการพ้น
จากตำแหน่ง

ในกรณีที่ประธานกรรมการหรือกรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นนอก
จากถึงคราวออกตามวาระ ให้นำมาตรา 122 มาใช้บังคับกับการเสนอชื่อและการเลือกประธาน
กรรมการและกรรมการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างนั้น โดยอนุโลม ในกรณีนี้ ให้คณะกรรมการ
ตามมาตรา 122 เสนอชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งเป็นจำนวนสองเท่าของผู้ซึ่งพ้นจาก
ตำแหน่งต่อประธานรัฐสภา และให้รัฐสภาลงมติเลือกภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการพ้นจาก
ตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับเลือกอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนในระหว่างที่สภาผู้
แทนราษฎรสิ้นอายุ หรือถูกยุบ หรืออยู่นอกสมัยประชุมของรัฐสภา ให้ดำเนินการตามมาตรา 122
ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกหลังการเลือกตั้งทั่วไป หรือนับแต่วัน
เปิดสมัยประชุมของรัฐสภา แล้วแต่กรณี

มาตรา 127 คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง
ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และว่าด้วยพรรคการเมือง

มาตรา 128 คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

ก) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายตามมาตรา 127
วรรคสอง

ข) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการ
ส่วนท้องถิ่น ถูกลงโทษหรือผู้ใหญ่นับ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายตามมาตรา 127 วรรค
สอง

ค) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตาม
กฎหมายตามมาตรา 127 วรรคสอง

ง) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง
ซึ่งจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานอัยการ พนักงาน

สอบสวน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการสืบสวนสอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาดตาม (3)

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

มาตรา 129 ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการบริหารส่วนท้องถิ่น กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่สั่งการตามมาตรา 128(2)

มาตรา 130 คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้

๑) ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดคนหนึ่ง ก่อนได้รับการเลือกตั้ง ได้กระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของกาที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป ทั้งนี้ ถิ่นเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือว่าด้วยพรรคการเมือง

๒) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่ง คิดคำนวณว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องพิจารณาวินิจฉัยโดยพลัน คำวินิจฉัยดังกล่าวอาจอุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ และคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นที่สุด

มาตรา 131 ให้ตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- (๑) การดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- (๒) กระบวนการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- (๓) ความร่วมมือที่ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐต้องให้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๔) การจัดให้มีหน่วยงานซึ่งเป็นอิสระเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยมีประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของสำนักงาน

ส่วนที่ 5
บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง

มาตรา 132 สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย และต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย

มาตรา 133 ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

"ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ"

มาตรา 134 วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรแต่ละสภา มีประธานสภาคนหนึ่งและรองประธานสภาคนหนึ่งหรือสองคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ตามมติของสภา

มาตรา 135 ประธานและรองประธานวุฒิสภาดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันเลือกประธานและรองประธานวุฒิสภาใหม่ ซึ่งต้องกระทำทุกสามปี

ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งจนถึงอายุสองสภาหรือมีการยุบสภา

ประธานและรองประธานวุฒิสภา และประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ย่อมพ้นจากตำแหน่งก่อนถึงคราวออกตามวาระตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง แล้วแต่กรณี เมื่อ

- (1) ขาดจากสมาชิกภาพแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก
- (2) ลาออกจากตำแหน่ง
- (3) ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น
- (4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก

มาตรา 136 ประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการของสภานั้น ๆ ให้เป็นไปตามที่อธิบงคั้น รองประธานมีอำนาจหน้าที่ตามที่ประธานมอบหมาย และปฏิบัติหน้าที่แทนประธานเมื่อประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้ที่ทำหน้าที่แทนประธาน ต้องเป็นกลางทรงสภาพเมือง นิตยของ
พรรคการเมืองของตนไม่ผูกพันประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้ที่ทำหน้าที่แทนประธานสภาผู้แทน
ราษฎร

มาตรา 137 เมื่อประธานและรองประธานวุฒิสภาหรือประธานและรองประธานสภาผู้แทน
ราษฎรไม่อยู่ในที่ประชุม ให้สมาชิกแห่งสภานั้น ๆ เลือกตั้งกันขึ้นเองเป็นประธานในคราวประชุมนั้น

มาตรา 138 การประชุมวุฒิสภาที่ดี การประชุมสภาผู้แทนราษฎรที่ดี ต้องมีสมาชิกมา
ประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาจึงจะเป็นองค์ประชุม
เว้นแต่ในกรณีการพิจารณาระเบียบวาระกระทู้อตามมาตรา 164 และมาตรา 165 สภาผู้แทน
ราษฎรจะกำหนดเรื่ององค์ประชุมไว้ในข้อบังคับเป็นอย่างอื่นก็ได้

มาตรา 139 การลงมติวินิจฉัยข้อริษยาให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ เว้นแต่ที่มี
บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้

สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้
ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ในการลงมติเลือกให้บุคคลใดดำรงตำแหน่งใด ย่อมให้ชวามเห็นชอบให้บุคคลใดได้ ๒๓
ท่านหนึ่งใด สมาชิกย่อมมีอิสระและไม่ผูกพันโดยมติของพรรคการเมืองหรืออำเภอใด

มาตรา 140 ในที่ประชุมวุฒิสภาที่ดี ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรที่ดี ที่ประชุมร่วมกันของรัฐ
สภาที่ดี สมาชิกผู้ใดจะกล่าวด้วยคำใด ๆ ในทางแสดงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือออกเสียง
ลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด
มิได้

เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวด้วยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทาง
วิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หากถือคดีที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนทกบริเวณรัฐสภาและ
การกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญา หรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น

ในกรณีที่สมาชิกกล่าวด้วยคำใดที่อาจเป็นเหตุให้บุคคลอื่นที่มีฐานะการวิกรมดง รัฐมนตรี
หรือสมาชิกแห่งสภานั้นได้รับความเสียหาย ให้ประธานแห่งสภานั้นจัดให้มีการไต่สวน ณที่แห่งตาม
ที่บุคคลนั้นร้องขอ ตามวิธีการและภายในระยะเวลาที่ก หนดในข้อบังคับการประชุมสภานั้น ทั้งนี้
โดยไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลอื่นในการฟ้องร้องคดีของศาล

มาตรา 141 เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 140 ย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณา
รายงานการประชุมตามข้อบังคับของรัฐสภา วุฒิสภา หรือสภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณี และคุ้มครอง
ไปถึงบุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่
ประชุม ตลอดจนผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ที่ได้รับ
อนุญาตจากประธานแห่งสภานั้นด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 142 ภายในสามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเรียก
ประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรก

ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญทั่วไป และสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ

วันประชุมครั้งแรกตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเป็นวันเริ่มสมัยประชุมสามัญทั่วไป ส่วนวันเริ่มสมัย
ประชุมสามัญนิติบัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนด ในกรณีที่การเริ่มประชุมครั้งแรกตาม
วรรคหนึ่งมีเวลาจนถึงสิ้นปีปฏิทินไม่ถึงหนึ่งร้อยห้าสิบวัน จะไม่มีการประชุมสามัญสามัญนิติบัญญัติ
สำหรับปีนั้นก็ได้

ในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ให้รัฐสภาดำเนินการประชุมได้เฉพาะกรณีที่มีญัตติไว้ใน
หมวด 2 หรือการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ การลงมติพระมหากษัตริย์ การให้สัตยาบันเห็นชอบไป
การประกาศสงคราม การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา การถอดถอนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
การถอดถอนและกรรมการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกา ศาลปกครอง
และกรรมการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจะมีมติให้พิจารณาร่างข้อเสนอดังกล่า
คะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกรัฐสภาที่มีอยู่

มาตรา 143 สมัยประชุมสามัญของรัฐสภาสมัยหนึ่ง ๆ ให้มีกำหนดเวลาหนึ่งร้อยห้าสิบวัน
แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้ขยายเวลาออกไปก็ได้

การปิดสมัยประชุมสามัญก่อนครบกำหนดเวลาหนึ่งร้อยห้าสิบวัน จะกระทำได้แต่โดยความ
เห็นชอบของรัฐสภา

มาตรา 144 พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมรัฐสภา ทรงเปิดและปิดประชุม

พระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินมาทรงทำรัฐพิธีเปิดประชุมสมัยประชุมสามัญทั่วไป
ครั้งแรกตามมาตรา 142 วรรคหนึ่ง ด้วยพระองค์เอง หรือจะโปรดเกล้าฯ ให้รัชทายาทซึ่งบรรลุนิติ
ภาวะแล้ว หรือผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้แทนพระองค์มาทำรัฐพิธีก็ได้

มาตรา 145 เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมรัฐ
สภาเป็นสมัยวิสามัญก็ได้

มาตรา 146 สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองลงมารวมกัน หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้นำความกราบบังคมทูล เพื่อมีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้

คำร้องขอดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้ยื่นต่อประธานรัฐสภา

ให้ประธานรัฐสภานำความกราบบังคมทูลและลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา 147 ภายใต้บังคับมาตรา 146 การขยายเวลาการประชุม และการปิดประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา 148 ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือในกรณีที่จับในขณะที่กระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะที่กระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยด่วน และประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้

มาตรา 149 ในกรณีที่มีการฟ้องร้องสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในคดีอาญาไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นคดีอันเกี่ยวกับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา

การพิจารณาคดีที่ศาลได้กระทำก่อนมีคำอ้างว่าจำเลยเป็นสมาชิกของสภาใดสภาหนึ่งย่อมเป็นอันใช้ได้

มาตรา 150 ถ้าสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดีก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันที ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับร้องขอ เป็นแห่งกฎหมายโดยวิธีที่สมควร

คำสั่งปล่อยตามวรรคหนึ่งให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม

มาตรา 151 ในระหว่างที่อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือสภาผู้แทนราษฎรยุบ จะมีการประชุมวุฒิสภามีได้ เว้นแต่เป็นการประชุมที่วุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภาตามมาตรา 17 มาตรา 21 และมาตรา 192 โดยถือคะแนนเสียงจากจำนวนสมาชิกของวุฒิสภา

มาตรา 152 ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี

การเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่ง เป็นสมาชิกพรรคการเมืองจะกระทำได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้ และต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองนั้นไม่น้อยกว่ายี่สิบคนรับรอง ส่วนการเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมิได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองจะกระทำได้เมื่อมีสมาชิกที่มีได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองไม่น้อยกว่ายี่สิบคนรับรอง

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน หมายความว่า ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อหาหนี้ใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

- (๑) การตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลงแก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอื่นเกี่ยวกับภาษีหรืออากร
- (๒) การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน
- (๓) การจัดตั้งหน่วยงานอันมีผลให้ต้องมีงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินเพิ่มขึ้น
- (๔) การกู้เงิน การค้ำประกัน หรือการให้เงินกู้
- (๕) เงินตรา

ในกรณีที่เป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินที่จะต้องมีการรับรองของนายกรัฐมนตรีหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของที่ประชุมร่วมกับของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการวินิจฉัยของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะเป็นผู้วินิจฉัย

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรจัดให้มีการประชุมพิจารณาพิจารณากรณีตามวรรคสี่ภายในสิบวันนับแต่วันที่มีการตั้งกล่าว

มติของที่ประชุมร่วมตามวรรคสี่ให้ใช้เสียงข้างมากเป็นประมาติ ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียง เด็ดขาด

มาตรา 153 ร่างพระราชบัญญัติใดที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอและในอันรับหลักการไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้แก้ไขเพิ่มเติมและประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้มีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรสั่งระงับการพิจารณาไว้ก่อน และภายในสิบวันนับแต่วันรับที่ปรึกษาตั้งกล่าว ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรสั่งร่างพระราชบัญญัติเดิมไปให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

สภาผู้แทนราษฎรลงมติให้คณะกรรมาธิการสามัญของสภาผู้แทนราษฎร พิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับวงเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไปให้นายกรัฐมนตรีรับรอง ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่ให้คำรับรอง ให้สภาผู้แทนราษฎรดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับวงเงิน

มาตรา 154 ร่างพระราชบัญญัติให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน

ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีจะเสนอไว้ในโอกาสที่แถลงต่อรัฐสภาตามมาตรา 161 จำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน หากสภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ให้ความเห็นชอบและคะแนนเสียงที่ไม่ให้ความเห็นชอบไม่เกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกของสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ คณะรัฐมนตรีอาจขอให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อลงมติอีกครั้งหนึ่ง หากรัฐสภาลงมติให้ไม่เห็นชอบ ให้ตั้งบุคคลซึ่งมีชื่อหรือมิได้เป็นสมาชิกรัฐสภาจำนวนไม่เกินสามเท่าที่คณะรัฐมนตรีเสนอประกอบกันเป็นคณะกรรมการร่วมกันของรัฐสภาเพื่อพิจารณาว่าร่างพระราชบัญญัตินั้น และให้คณะกรรมการร่วมกันของรัฐสภารายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติที่ได้พิจารณาแล้วต่อรัฐสภา ให้รัฐสภาลงมติเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัตินั้น ให้คำให้การต่อไปตามมาตรา 84 ถ้ารัฐสภาลงมติไม่ให้ความเห็นชอบ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นตกไป

มาตรา 155 ภายใต้บังคับมาตรา 161 เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอตามมาตรา 154 วรรคหนึ่ง และลงมติเห็นชอบแล้ว ให้สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภา วุฒิสภาต้องพิจารณาว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอมานั้นให้เสร็จภายในหกสิบวัน แต่ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับวงเงินต้องพิจารณาให้เสร็จภายในสามสิบวัน ทั้งนี้ เว้นแต่วุฒิสภาจะได้ลงมติให้ขยายเวลาออกไปเป็นกรณีพิเศษซึ่งต้องไม่เกินสามสิบวัน กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม และให้เริ่มนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา

ระยะเวลาดังกล่าวในวรรคหนึ่งไม่ให้นับรวมระยะเวลาที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 158

ถ้าวุฒิสภาพิจารณาว่าร่างพระราชบัญญัติไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น

ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับวงเงินไปให้วุฒิสภา ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งไปด้วยว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอไปนั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับวงเงิน คำแจ้งของประธานสภาผู้แทนราษฎรให้ถือเป็นเด็ดขาด

ในกรณีที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรมิได้แจ้งไปว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับวงเงิน ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นไม่ใช่ว่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับวงเงิน

มาตรา 156 ภายใต้บังคับมาตรา 161 เมื่อวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว

(1) ถ้าเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 84

(๒) ถ้าไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ยื่นซึ่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน และส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร

(๓) ถ้าแก้ไขเพิ่มเติม ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติตามที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปยังสภาผู้แทนราษฎร ถ้าสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติม ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 84 ถ้าเป็นการแก้ไขให้แต่ละสภาตั้งบุคคลซึ่งเป็นที่หรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ มีจำนวนเท่ากับตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนด ประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น และให้คณะกรรมการร่วมกันรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง ถ้าสภาทั้งสองต่างเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 84 ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ยื่นซึ่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน

คณะกรรมการร่วมกันอาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้ และเอกสารที่รับบัญญัติไว้ในมาตรา 140 และมาตรา 141 นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ได้ด้วย

การประชุมคณะกรรมการร่วมกันต้องมีกรรมการของสภาทั้งสองมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม และให้นำบทบัญญัติมาตรา 173 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 157 ร่างพระราชบัญญัติที่ค้างยื่นไว้ตามบทบัญญัติมาตรา 156 นั้น สภาผู้แทนราษฎรจะออกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ต่อเมื่อเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันได้ล่วงพ้นไปนับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎรสำหรับกรณีการถ่วงยังตามมาตรา 156(2) และนับแต่วันที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยสำหรับกรณีการถ่วงยังตามมาตรา 156(3) ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 84

ถ้าร่างพระราชบัญญัติที่ค้างยื่นไว้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน สภาผู้แทนราษฎรอาจส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที ในกรณีเช่นว่านี้ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 84

มาตรา 158 ในระหว่างที่มีการยื่นร่างพระราชบัญญัติใดตามบทบัญญัติมาตรา 156 คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้มิได้

ในกรณีที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอหรือส่งไปพิจารณา นั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ประธานวุฒิสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นตกไป

มาตรา 159 ในกรณีที่อาชญากรรมสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือบวรตาร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ หรือที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานตีตรา ให้เป็นอันตกไป

มาตรา 160 บทประมาณรายจ่ายของแผ่นดินให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ ถ้าพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณออกไม่ทันปีงบประมาณใหม่ ให้ใช้กฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายในปีก่อนนั้นไปพลาง

มาตรา 161 ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สภาผู้แทนราษฎรจะต้องพิจารณาให้เสร็จภายในหนึ่งร้อยห้าวันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาถึงสภาผู้แทนราษฎร

ถ้าสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาที่กำหนดในวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น และให้เสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อวุฒิสภา

ในการพิจารณาของวุฒิสภา วุฒิสภาจะต้องให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา โดยจะแก้ไขเพิ่มเติมใด ๆ ก็ได้ ถ้าพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น ในกรณีเช่นนี้และในกรณีที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 84

ถ้าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าววุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยให้นำบทบัญญัติมาตรา 157 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะแปรญัตติเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการมิได้ แต่อาจแปรญัตติได้ในทางลดหรือตัดทอนรายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายตามข้อผูกพันสร้างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (1) เงินสงฆ์ที่ดินเงินกู้
- (2) ต่อกเบี้ยเงินกู้
- (3) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย

ในการพิจารณาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกหรือกรรมการหรือกรรมการมีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางหรือโดยอ้อมในการก่อให้เกิดการใช้งบประมาณรายจ่าย จะกระทำมิได้

ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาเห็นว่าการกระทำตามวรรคหก ให้อาณัติรวมเกินต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา และศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับทราบเห็นดังกล่าว ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการกระทำตามวรรคหก ไม่ชอบสมณ การแปรญัตติ หรือการกระทำดังกล่าวอันต่อไป

มาตรา 162 การจ่ายเงินแผ่นดิน จะกระทำได้อีกเฉพาะที่ได้อนุญาตไว้ในกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ กฎหมายเกี่ยวกับวิธีการโอนงบประมาณ หรือกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง เว้นแต่ในกรณีจำเป็นรีบด่วนจะจ่ายไปก่อนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ในการนี้เห็นว่านี้ต้องตั้งงบประมาณรายจ่ายชุดใหม่ในพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณถัดไป

มาตรา 163 วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 164 สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

การตอบกระทู้ถามของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคหนึ่งให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 165 การบริหารราชการแผ่นดินซึ่งมีผลที่เป็นปัญหาสำคัญที่อยู่ใต้อำนาจของสภาผู้แทนราษฎร เป็นเรื่องที่กระทบถึงประโยชน์ของประชาชน ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน หรือขัดขวางสิทธิของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจแจ้งต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรก่อนวันประชุมสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในเรื่องนั้น ไปรายงานสภาผู้แทนราษฎรก่อนวันประชุมสภาผู้แทนราษฎรในวาระการประชุมกันนั้น และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประชุมตั้งข้อสงสัยหรือข้อซักถามในวาระการประชุมกันนั้น และการถามและการตอบจะต้องกระทำโดยเปิดเผยและไม่เป็นสามตำราวม การถามและการตอบจะต้องกระทำโดยเปิดเผยและไม่เป็นสามตำราวม

มาตรา 166 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรมีสสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี เพราะนโยบายหรือการบริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายผิดพลาด ไม่ได้ผล หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติหรือประชาชนได้ โดยญัตติดังกล่าวต้องเสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไปด้วย และเมื่อได้มีการเสนอญัตติแล้วจะมีกรประชุมสภาผู้แทนราษฎรในวันแต่จะมีกรถอนญัตติหรือการลงมตินั้นไม่ได้กระทำโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับพฤติการณ์ของนายกรัฐมนตรี ที่มีผลเป็นการข่มขู่ ความผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ กระทำผิดกฎหมายมีนัยถึงความปลอดภัยของประชาชนและจักร หรือจงใจให้ส่วนงานหน้าที่กระทรวงหรือฝ่ายบริหารของรัฐบาลหรือทบวงทบส่วน โดยมิได้ดำเนินการตามบทบัญญัติในหมวด 11 ก่อน จะกระทำไม่ได้

เมื่อการอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลง โดยมีให้ด้วยมติไม่ไว้วางใจวาระเปิดอภิปรายกันขึ้นไป ให้สภาผู้แทนราษฎรมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ การลงมติในกรณีเช่นว่านี้มีให้กระทำในวันเดียวกันวันที่การอภิปรายสิ้นสุด มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

ในกรณีที่มีมติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้นเป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีอีกตลอดสมัยประชุมนั้น

มาตรา 167 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งในจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรมีสสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล เพราะนโยบายหรือการบริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายผิดพลาด ไม่ได้ผล หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติหรือประชาชนได้

ให้นำบทบัญญัติมาตรา 166 มาใช้บังคับแก่กรประชุมสภาผู้แทนราษฎรโดยอนุโลม

มาตรา 168 การประชุมวุฒิสภา การประชุมสภาผู้แทนราษฎร และการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ย่อมเป็นการเปิดเผยตามลักษณะที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมแต่ละสภา แต่อำนาจรัฐมนตรีหรือสมาชิกของแต่ละสภาหรือสมาชิกของทั้งสองสภาร่วมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือจำนวนสมาชิกของทั้งสองสภาเท่าที่มีอยู่ร่วมกันแล้วแต่กรณี ร้องขอให้ประชุมลับ ก็ให้ประชุมลับ

มาตรา 169 วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาดังเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมการการวิสามัญเพื่อกระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาแล้วรายงานต่อสภา คณะกรรมการที่กล่าวนี้มีอำนาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาผู้นั้นได้

เอกสารที่บัญญัติไว้ในมาตรา 140 และมาตรา 141 นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย

กรรมการสามัญที่ตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร

ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 170 ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนดอัตราส่วนตามวรรคสาม

มาตรา 170 วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจตราข้อบังคับการประชุมเกี่ยวกับการเลือกและการปฏิบัติหน้าที่ของประธานสภา รองประธานสภา และกรรมการ องค์ประชุมของคณะกรรมการ วิธีการประชุม การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ การเสนอญัตติ การปรึกษาการอภิปราย การอนุมัติ การตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไป การรักษาระเบียนและความเรียบร้อย และกิจการอื่นเพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 171 ร่างกฎหมายที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีความเห็นชอบแล้ว และร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบัญญัติการประชุมวุฒิสภา ที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาได้ตรวจแล้วครบแล้ว ให้ส่งให้วุฒิสภาวุฒิสภาพิจารณาขอความเห็นชอบต่อวุฒิสภาแล้วให้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย หรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แล้วแต่กรณี

การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญต้องกระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง และให้นำบทบัญญัติมาตรา 214 วรรคสอง มาใช้บังคับกับบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งหรือไม่ขัดต่ออรรถาธิบายรัฐธรรมนูญด้วยโดยสมบูรณ์

ส่วนที่ 6 การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

มาตรา 172 ในกรณีต่อไปนี้ ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน

- (1) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา 17
- (2) การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาตามมาตรา 19
- (3) การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่ทราบแล้วด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 ตามมาตรา 20
- (4) การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติตามมาตรา 21
- (5) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติใหม่ตามมาตรา 85
- (6) การเลือกกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 122 และมาตรา 126
- (7) การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุมตามมาตรา 143
- (8) การเปิดประชุมรัฐสภาตามมาตรา 144
- (9) การให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดินตามมาตรา 154 วรรคสอง
- (10) การร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภาตามมาตรา 173
- (11) การแถลงนโยบายตามมาตรา 180
- (12) การเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา 185
- (13) การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงครามตามมาตรา 195
- (14) การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาตามมาตรา 196
- (15) การเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 207 และมาตรา 213 และการให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 222
- (16) การเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามมาตรา 252 และมาตรา 253 และการให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามมาตรา 256
- (17) การเลือกกรรมการตรวจเงินแผ่นดินของรัฐตามมาตรา 276 และมาตรา 277 และการให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินของรัฐตามมาตรา 279

(18) การเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามมาตรา 281

(19) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา 291

มาตรา 173 ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาให้ใช้ข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมของรัฐสภาให้ใช้ข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรโดยอนุโลมไปพลางก่อน

มาตรา 174 ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้มีบาทที่ใช้แก่สภาทั้งสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่ในเรื่องการตั้งคณะกรรมาธิการ กรรมาธิการซึ่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกของแต่ละสภาจะต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภา

หมวด 7

คณะรัฐมนตรี

มาตรา 175 พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีอีกไม่เกินสี่สิบแปดคนประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบถึงบุคคลเสนอชื่อบุคคลผู้สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร และเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี

มาตรา 176 นายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับเลือกจากบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองเสนอตามมาตรา 103 วรรคสอง และเมื่อมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งแล้ว ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง

การสรรหาผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ให้กระทำโดยการเสนอชื่อบุคคลผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา โดยในการเสนอรายชื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรลงชื่อรับรอง

มติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบให้เสนอชื่อบุคคลใดให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต้องได้รับคะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร การลงมติดังกล่าวให้กระทำโดยการลงคะแนนลับ

มาตรา 177 ในกรณีที่ปรากฏว่าภายในสามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้งทั่วไป ไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในการสรรหาครั้งแรก ด้วยคะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำรายชื่อบุคคลซึ่งเห็นสมควรขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้ง

ถ้าประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่นำรายชื่อขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งภายในสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง

มาตรา 178 นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีจะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง หรือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ในขณะเดียวกันมิได้

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภานับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง

ในกรณีที่ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับเลือกตั้งจากบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองเสนอตามมาตรา 100 ให้ประธานรัฐสภาประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้ผู้มีรายชื่อในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นในลำดับถัดไป เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนบุคคลดังกล่าว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนนั้นให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่

ในกรณีที่ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับเลือกตั้งจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา 103 ให้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้นั้นได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนนั้นให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่

มาตรา 179 ก่อนเข้ารับหน้าที่ รัฐมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า(ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา 180 คณะรัฐมนตรีที่จะเข้ารับราชการแผ่นดิน จะต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภา โดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ

มาตรา 181 รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (1) คุณสมบัติสำหรับผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 108(1)
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์
- (3) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 109(1)(2)(3)(4)(7) (8) หรือ (12)

(4) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

มาตรา 182 รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งหรือกระทำการใด ๆ ที่ห้ามไว้มิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดำรงหรือกระทำตามที่บัญญัติในมาตรา 111 มิได้ เว้นแต่ตำแหน่งที่ดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และจะเป็นผู้จัดการ กรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน หรือลูกจ้างของบุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การใด ๆ ที่ดำเนินธุรกิจเพื่อค้ากำไรก็ได้ด้วย

มาตรา 183 รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิเข้าประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภา แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 140 และมาตรา 141 ให้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 184 ในการบริหารราชการแผ่นดิน รัฐมนตรีต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่ได้แถลงไว้ตามมาตรา 180 และต้องรับผิดชอบต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในหน้าที่ของตน รวมทั้งต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภาในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีต้องยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 185 ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ รัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้

มาตรา 186 รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา 166
- (๒) อาชญากรรมผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการชุบสภาผู้แทนราษฎร
- (๓) คณะรัฐมนตรีลาออก
- (๔) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา 187

คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่ง ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

มาตรา 187 ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 181

(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก

(๕) สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา 186

(๖) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 182

(๗) มีพระบรมราชโองการตามมาตรา 188

ไว้ก่อนบทบัญญัติมาตรา 88 และมาตรา 258 มาใช้บังคับแก่การสิ้นสุดของพรามเป็นรัฐมนตรีตาม (2)(3)(4) หรือ (6)

มาตรา 188 พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีตามที่นายกรัฐมนตรีถวายคำแนะนำ

มาตรา 189 ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

การตราพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่งให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นการมีฉุกเฉินที่มีผลจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้

ในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป ให้คณะรัฐมนตรีเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและการรอกการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้า คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการให้มีผลการเลือกประชุมรัฐสภาสามัญวิสามัญเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติ หรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่รัฐสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

หากพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่งมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด และพระราชกำหนดนั้นต้องตกไปตามวรรคสอง ให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกมีผลใช้บังคับต่อไปกับแต่วันที่ตราพระราชกำหนดนั้น

ถ้าสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาอนุมัติพระราชกำหนดนั้น หรือถ้าวุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีไม่อนุมัติ ให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การพิจารณาพระราชกำหนดของวุฒิสภาและของสภาผู้แทนราษฎรในกรณียืนยันการอนุมัติพระราชกำหนด จะต้องกระทำในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภานั้น ๆ

มาตรา 190 ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาจะได้อนุมัติพระราชกำหนดใดตามมาตรา 189 วรรคสาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าพระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามมาตรา 189 วรรคหนึ่ง และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานสภาที่ส่งความเห็นนั้นมา

เมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาได้รับความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้รอการพิจารณาพระราชกำหนดนั้นไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตามมาตรา 189 วรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด

มาตรา 191 ในระหว่างสมัยประชุม ถ้ามีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับพาณิชย์อากรหรือเงินตราซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามวรรคหนึ่ง จะคือนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสามวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำบทบัญญัติมาตรา 189 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 192 พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกาโดยไม่ชดเชยออกกฎหมาย

มาตรา 193 ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติใดหรือกิจการในเรื่องใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชน คณะรัฐมนตรีหรือเจ้าคณะกรมขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อขอให้พระมหากษัตริย์ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการออกเสียงประชามติได้

บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ และวันออกเสียงประชามติต้องเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

การออกเสียงประชามติต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการสดตามความเห็นของประชาชนว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในร่างพระราชบัญญัติหรือกิจการในเรื่องที่ให้มีการออกเสียงประชามตินั้น การออกเสียงประชามติที่เกี่ยวกับตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้

ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

มาตรา 194 พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศใช้และเลิกใช้กฎอัยการศึกตามลักษณะและวิธีการตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎอัยการศึกเฉพาะแห่งเป็นการรีบด่วน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย่อมกระทำได้ตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

มาตรา 195 พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงครามเมื่อได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

มติให้ความเห็นชอบของรัฐสภาต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

ในระหว่างที่ออกุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภากำหน้าที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง และการลงมติต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

มาตรา 196 พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

มาตรา 197 พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ

มาตรา 198 พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการถอดถอนฐานันดรศักดิ์และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

มาตรา 199 พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ข้าราชการฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนตำแหน่งปลัดกระทรวง อธิบดี และเทียบเท่า พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา 200 ภายใต้บังคับมาตรา 199 การกำหนดคุณสมบัติ การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การลงโทษ และการออกจากราชการของข้าราชการ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 201 ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและมีใช้ข้าราชการการเมือง จะเป็นข้าราชการการเมืองมิได้

มาตรา 202 เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นขององคมนตรี ประธาน และรองประธานวุฒิสภา ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตุลาการคดีอาญาทางการเมือง กรรมการตรวจเงินแผ่นดินของรัฐ และผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา 203 บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการใด ๆ อันเกี่ยวข้องกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 204 บทกฎหมายที่ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้วหรือถือเสมือนหนึ่งว่าได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้นำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยพลัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินเจ็ดวันนับแต่วันที่ทรงลงพระปรมาภิไธยหรือนับแต่วันที่ถือว่าได้ทรงลงพระปรมาภิไธย

หมวด 8

ศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา 205 ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีกแปดคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของรัฐสภา

ให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา 206 ประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิดและมีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์
- (2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีในสาขานิติศาสตร์หรือสาขาวิชาศาสตร์
- (3) เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเข้ารับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับรองอธิบดีหรือเทียบเท่า

(4) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 107 หรือมาตรา 109(1)(2)(4)(5)(7) หรือ(8)

(4) ไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(5) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมือง กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง ในระยะสามปีก่อนดำรงตำแหน่ง

(7) ไม่เป็นกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตุลาการคดีอาญาทางการเมือง กรรมการตรวจเงินแผ่นดินของรัฐ หรือผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

มาตรา 207 การเสนอและการเลือกประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้ดำเนินการดังนี้

๓ ให้คณะกรรมการคัดเลือกผู้สมควรเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคละหนึ่งคน พิจารณาเสนอชื่อผู้สมควรเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนสิบสองคน โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น ต่อประธานรัฐสภา มติในการเสนอชื่อนี้ดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมดที่มีอยู่

๒ ให้วุฒิสภาพิจารณาเสนอชื่อผู้สมควรเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนหกคน โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น ต่อประธานรัฐสภา

๓ การเสนอชื่อตาม (1) และ (2) ให้กระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุที่ทำให้ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ในกรณีที่คณะกรรมการตาม (1) ไม่อาจเสนอชื่อได้ภายในเวลาที่กำหนด หรือไม่อาจเสนอชื่อได้ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนด ให้วุฒิสภาพิจารณาเสนอชื่อแทนจนครบจำนวนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ต้องมีการเสนอชื่อตาม (1)

๔) ให้ประธานรัฐสภาเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อลงมติเลือกบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อตาม (1) (2) และ (3) ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในกรณีที่มิได้มีผู้ได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกรัฐสภาที่ออกเสียงลงคะแนน ให้ถือว่าผู้นั้นได้รับเลือกเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แต่ถ้าจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งกล่าวมีไม่ครบแก่คนให้นำรายชื่อผู้ไม่ได้รับเลือกในคราวแรกนั้นมาให้สมาชิกรัฐสภาออกเสียงลงคะแนนเลือกอีกครั้งหนึ่งต่อเนื่องกันไป และในกรณีนี้ ให้ถือว่าผู้ได้รับคะแนนเสียงสูงสุดเรื่องลงไปตามลำดับจนครบแก่คน เป็นผู้ได้รับเลือกให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่มิได้มีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานรัฐสภาจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก

ในการออกเสียงลงคะแนน สมาชิกรัฐสภาย่อมมีอิสระ มติของพรรคการเมืองหรืออาณัติอื่น โดยยอมไม่ผูกพันสมาชิกรัฐสภา

(๕) ให้ผู้ได้รับเลือกตาม(4) ประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และแจ้งผลให้ประธานรัฐสภาทราบและนำความกราบบังคมทูลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งต่อไป

มาตรา 208 บุคคลจะเป็นประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และเป็นผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ในขณะที่เข็วกันมิได้

(๑) ท้าราชกาจที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๒) พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(๓) ประธานกรรมการ กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีอำนาจกระทำการผูกพันห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การใด ๆ ที่ดำเนินธุรกิจเพื่อค้ากำไร หรือลูกจ้างของบุคคลใด ๆ

ในกรณีที่รัฐสภาเลือกบุคคลตาม (1)(2) หรือ (3) โดยได้รับความยินยอมของผู้นั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อผู้นั้นได้ลาออกจากตำแหน่งตาม (1)(2) หรือ (3) ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกจากตำแหน่งดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นประธานตุลาการหรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และให้นำความในมาตรา 213 มาใช้บังคับ

มาตรา 209 ประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่งเก้าปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์แต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่

มาตรา 210 ก่อนเข้ารับหน้าที่ ประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า(ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรม เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา 211 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1)ตาย
- (2)ลาออกจากรัฐสภา
- (3)ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 208
- (4)ศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากตำแหน่งหรือขับออกจากตำแหน่งตามมาตรา 212
- (5)ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

มาตรา 212 ประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดประพฤติตนหรือปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหน้าที่ที่เรี่ยนอกตำแหน่งหน้าที่อื่นมิชอบด้วยหลักกฎหมายในรัฐธรรมนูญ หรือระเบียบแบบแผนตามรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ในกรณีที่เป็นกรกระทำโดยจงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ ให้ขับออกจากตำแหน่ง

มาตรา 213 ในกรณีที่ประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งตามวาระพร้อมกันทั้งหมด ให้ตัวเนิมนการตามมาตรา 207 ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการพ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่ประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระให้นำมาตรา 207 มาใช้บังคับกับการเสนอชื่อและการเลือกประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่างนั้น โดยอนุโลม ในกรณีนี้ ให้คณะกรรมการตามมาตรา 207 เสนอชื่อผู้สมควรเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นจำนวนสองเท่าของผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งต่อประธานรัฐสภา และให้รัฐสภาลงมติเลือกภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการพ้นจากตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับเลือกอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่ประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ หรือถูกยุบ หรืออยู่นอกสมัยประชุมของ รัฐสภา ให้ดำเนินการตามมาตรา 206 ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรก หลังการเลือกตั้งทั่วไป หรือนับแต่วันเปิดสมัยประชุมของรัฐสภา แล้วแต่กรณี

มาตรา 214 เมื่อร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรี จะนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา 84

(๑) หากสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกของทั้งสองสภา รวมกันมี จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราช บัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญนี้ ให้เสนอความเห็นต่อประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา หรือประธานสภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ส่งความเห็นขึ้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัย แล้วแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบ

(๒) หากนายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ นี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้ส่งความเห็นเช่นนั้นไปตั้งศาล รัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย แล้วแจ้งให้ประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบ

ในระหว่างที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ให้นายกรัฐมนตรีจะรับการดำเนินการเพื่อ ประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่งจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ถ้าศาลรัฐ ธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

มาตรา 215 ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือ ได้รับความโต้แย้งโดยศาลเห็นว่า มีเหตุผลอันสมควรว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติ มาตรา 5 และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการ พิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางราชการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้ พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลมิได้ส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ไม่ว่าจะเพราะเหตุที่ศาล ไม่เห็นส่วนข้อโต้แย้งของผู้ความตามวรรคหนึ่ง หรือเพราะเหตุอื่นใด เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ผู้ความ ฝ่ายที่ได้แย้งอาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัย การใช้สิทธิดังกล่าวให้เป็น ไปตามที่กำหนดไว้ในวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้โดยตลอดทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนคำพิพากษาของ ศาลอันถึงที่สุดแล้ว

มาตรา 216 ในกรณีที่คณะรัฐมนตรี รัฐสภา วุฒิสภา หรือสภาผู้แทนราษฎรมั่นใจว่ากรณีมี ปัญหาที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญ ให้นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา หรือประธาน สภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณี ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาให้ความเห็นประกอบการ พิจารณาของตน

มาตรา 217 ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) คำร้องเกี่ยวกับกรณีที่ต้องคดีของรัฐกระทำใด ๆ อันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ของบุคคลโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 25

(๒) ผลกระทบของมติหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองที่มีต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 51

(๓) เรื่องที่อัยการสูงสุดทูลให้มีคำสั่งให้บุคคลหรือพรรคการเมืองที่ได้ให้สิทธิและเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญให้เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ และการตั้งยุบ พรรคการเมืองตามมาตรา 62

(๔) สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 87

(๕) เรื่องที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดขอให้วินิจฉัยว่ามติของ พรรคการเมืองที่ให้ตนพ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้น มีชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 116(๘)

(๖) อุทธรณ์สำรับวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 130

(๗) ให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ร่าง ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุม รัฐสภา ตามมาตรา 171 และร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วตามมาตรา 214

(๘) พิจารณามติให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ ตุลาการคดีอาญาทางการเมือง หรือผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ้นจากตำแหน่งตาม มาตรา 212 มาตรา 263 มาตรา 269 หรือมาตรา 285 แล้วแต่กรณี

(๙) พิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามคำขอของศาลหรือ คู่ความตามมาตรา 215

(๑๐) ให้ความเห็นประกอบการตีความรัฐธรรมนูญตามที่คณะรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา ส่งเรื่องให้พิจารณาตามมาตรา 216

(๑๑) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับความขัดแย้งกันของอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญตามมาตรา 218

(๑๒) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามมาตรา 242

(๑๓) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่เรื่องใดไม่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ว่าเป็นอำนาจขององค์กรใดเป็นผู้ให้ความเห็นหรือพิจารณาวินิจฉัย ให้ปฏิบัติตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ให้ความเห็นหรือพิจารณาวินิจฉัย

ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาไม่ได้โดยคำ ตอลงจนขอให้ศาล พนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ดำเนินการใด ๆ เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

มาตรา 218 ในกรณีที่มิมีปัญหาเรื่องอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญซึ่งห่อหุ้มกัน ให้องค์กรผู้มีส่วนได้เสีย ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภาตามคำร้องขอของสมาชิกวุฒิสภา เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา 219 ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีเอกสิทธิ์ในการกล่าวต่อศาลใด ๆ ในทางต่อสิ่งเท็จจริง แสดงความเห็น หรือออกเสียงลงคะแนน ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องหรือว่ากล่าวในทางใด ๆ มิได้

การจับกุมคุมขังประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ เว้นแต่ศาลรัฐธรรมนูญจะมีมติให้ทำได้หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำผิด

มาตรา 220 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีอิสระในการพิจารณาวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าหกคน มติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่จะมีบทบัญญัติเป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องทำคำวินิจฉัยในส่วนของตนพร้อมแสดงตัวว่าจาคำของที่ประชุมก่อนการลงมติ

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญยกเว้นต้องประกอบด้วยหลักกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาหลักเท็จจริงและหลักกฎหมาย และบทบัญญัติของกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง

มาตรา 221 คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้คำวินิจฉัยนั้นใช้ได้โดยตลอดทั้งร่าง แต่ไม่กระทบกระเทือนคำพิพากษาของศาลอื่นถึงที่สุดแล้ว

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่าการกระทำของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือสถาบันในรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกคำสั่งให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นระงับการกระทำของตนทันที

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่ามติของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งที่ขึ้นสมาชิกพรรคการเมืองของตนผู้ใด มีข้อขัดแย้งกฎหมาย ให้พรรคการเมืองนั้นรับสมาชิกของพรรคการเมืองผู้นั้นกลับเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของตนเช่นเดิม และหากผู้นั้นมีตำแหน่งใดในพรรคการเมืองนั้นอยู่ก่อน ก็ให้อยู่ในตำแหน่งนั้นเช่นเดิม

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่งมีข้อขัดแย้งกฎหมาย ให้จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น

มาตรา 222 ให้มีสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่หน่วยตุลาการของศาลรัฐธรรมนูญโดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เป็นผู้รักษานิติศาสตร์ที่ตรงต่อประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ การแต่งตั้งเลขานุการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญต้องได้รับความเห็นชอบของศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา 223 วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่งต้องกระทำโดยมติเอกฉันท์

วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่อง การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย การให้โอกาสคู่ความแสดงความคิดเห็นของตนก่อนการวินิจฉัยคดี การให้สิทธิคู่ความขอตรวจดูเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชน และ การให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญด้วย

มาตรา 224 การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการตามกฎหมายและในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

การนั่งพิจารณาคดีของศาลในห้องพิจารณาคดี จะต้องเป็นผู้พิพากษานั่งพิจารณาคดีอยู่ครบองค์คณะ และในคดีอาญา ผู้พิพากษาซึ่งมิได้นั่งพิจารณาคดีใด จะทำคำพิพากษาคดีนั้นมิได้

มาตรา 225 บรรดาศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ

มาตรา 226 การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือคดีที่มีชื่อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้

มาตรา 227 การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพิกไร้อีกคดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้

มาตรา 228 ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย

มาตรา 229 ผู้พิพากษาและตุลาการจะเป็นข้าราชการการเมืองมิได้

มาตรา 230 พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมพ้นจากตำแหน่งก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ผู้พิพากษาคต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำที่คณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการกำหนด

มาตรา 231 การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมพ้นจากตำแหน่ง ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล

การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

มาตรา 232 คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ประธานศาลฎีกาเป็นประธานกรรมการ

(๒) ข้าราชการตุลาการโดยตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ จำนวนสามคน เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนแปดคนซึ่งข้าราชการตุลาการเป็นผู้เลือกจากข้าราชการตุลาการจำนวนสี่คน กับจากผู้รับบำนาญหรือบำนาญที่เคยรับราชการเป็นผู้พิพากษามาแล้ว และต้องไม่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่ได้เป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือทนายความ จำนวนสี่คน และ

(๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสามคนซึ่งได้รับเลือกจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา สภาละหนึ่งคน และจากคณะรัฐมนตรีอีกหนึ่งคน

มาตรา 233 ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามที่กฎหมายบัญญัติ การแต่งตั้งและการให้ตุลาการลาออกหรือพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 234 ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้ตกอยู่ในอำนาจของศาลอื่น

มาตรา 235 ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวเนื่องกับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวเนื่องกับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐด้วยกัน เนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยงานของรัฐหรือในกำกับดูแลของรัฐที่เกี่ยวเนื่องกับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย และผลสืบตามที่กฎหมายบัญญัติ

ให้มีศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองชั้นต้น และจะมีศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ด้วยก็ได้

มาตรา 236 พระมหากษัตริย์มีอำนาจแต่งตั้งและให้ตุลาการในศาลปกครองพ้นจากตำแหน่งก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ตุลาการในศาลปกครองต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 237 การแต่งตั้งและการให้ตุลาการในศาลปกครองพ้นจากตำแหน่งต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล

การเปลี่ยนตำแหน่งและการเลื่อนตำแหน่งตุลาการในศาลปกครองต้องได้รับความยินยอม
ของผู้นั้น และได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการในศาลปกครองตามที่กฎหมาย
บัญญัติ

การเลื่อนเงินเดือนและการลงโทษตุลาการในศาลปกครองจะต้องได้รับความเห็นชอบของ
คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 238 การแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูง
สุดนั้น เมื่อได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง คณะรัฐมนตรี และสภา
ผู้แทนราษฎรกันวุฒิสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป

การแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองให้ดำรงตำแหน่งรองประธานศาลปกครองสูงสุด
อธิบดีศาลปกครองชั้นต้น รองอธิบดีศาลปกครองชั้นต้น และตุลาการหัวหน้าคณะในศาลปกครอง
ชั้นต้นนั้น เมื่อได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองแล้ว ให้นายกรัฐ
มนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป

ในกรณีที่ศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับการแต่งตั้งตุลา
การในศาลปกครองให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ และให้นำความในวรรคสอง
มาใช้บังคับกับการแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองให้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดีศาลปกครองชั้น
อุทธรณ์ และตุลาการหัวหน้าคณะในศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 239 คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

- (1) ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นประธานกรรมการ
- (2) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสิบคนซึ่งเป็นตุลาการในศาลปกครองซึ่งได้รับเลือกจาก
ตุลาการในศาลปกครองด้วยกันเอง
- (3) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสามคนซึ่งได้รับเลือกจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา
สภาละหนึ่งคน และจากคณะรัฐมนตรีอีกหนึ่งคน

ตำแหน่งตุลาการในศาลปกครองซึ่งจะมีสิทธิได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลปก
ครอง และวิธีการเลือกตุลาการในศาลปกครองเป็นกรรมการตุลาการศาลปกครอง ให้เป็นไปตาม
ที่กฎหมายบัญญัติ

ผู้ซึ่งจะมีสิทธิได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการศาลปกครองผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติ
และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 240 บุคคลใดจะดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการในคณะกรรมการตุลาการตาม
กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตุลาการ และเป็นกรรมการในคณะกรรมการตุลาการศาลปก

ครองตามกฎหมายว่าด้วยกรณีนั้น ไม่ว่าจะเป็นการใดตำแหน่งหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในเวลาเดียวกันมิได้

มาตรา 241 การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาและตุลาการในศาลอื่นนอกจากศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร พ้นจากตำแหน่ง ตลอดจนอำนาจพิพากษาคดีและวินิจฉัยมาของศาลดังกล่าว ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลนั้น

มาตรา 242 ในกรณีที่มีปัญหาขัดแย้งในเรื่องเดียวกันเกี่ยวกับอำนาจพิพากษาคดีระหว่างศาลยุติธรรมกับศาลอื่น หรือระหว่างศาลอื่นด้วยกัน หรือมีปัญหาขัดแย้งในเรื่องเดียวกันระหว่างคำสั่งหรือคำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาลยุติธรรมกับคำสั่ง คำพิพากษา หรือคำวินิจฉัยอันถึงที่สุดของศาลอื่น หรือระหว่างคำสั่ง คำพิพากษา หรือคำวินิจฉัยอันถึงที่สุดของศาลอื่นด้วยกัน ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด

หมวด 10 การปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 243 ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ต้องเป็นไปตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง มีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองท้องถิ่นของตน และมีอิสระในทางการภาษีอากรและการเงินแห่งท้องถิ่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม

มาตรา 244 ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ย่อมมีสิทธิปกครองตนเอง

มาตรา 245 สมาชิกสภาท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งเป็นหลัก การแต่งตั้งสมาชิกจะกระทำได้เฉพาะในกรณีที่จำเป็นตามกฎหมายบัญญัติแห่งกฎหมาย และต้องมีจำนวนน้อยกว่าสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นยกเว้นยกเว้นต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา 108(1) และ (2) ด้วย

หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา 246 คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นใหม่จากการเลือกตั้งเป็นหลักการแต่งตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นจะกระทำได้อีกเฉพาะในกรณีที่จำเป็นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

หมวด 11

การตรวจสอบทางการเมือง

ส่วนที่ 1

การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

มาตรา 247 ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้

- (1) นายกรัฐมนตรี
- (2) รัฐมนตรี
- (3) สมาชิกวุฒิสภา
- (4) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (5) ข้าราชการการเมืองอื่น
- (6) คณะผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว ทั้งนี้ ผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ท้ายบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย

มาตรา 248 บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 247 ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

- (1) ในกรณีที่เป็นการเข้ารับหน้าที่ ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่

(๒) ในกรณีที่เป็นกรณีพ้นจากหน้าที่ตามภาวะ ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากหน้าที่ตามภาวะ

(๓) ในกรณีที่เป็นกรณีพ้นจากหน้าที่ก่อนครบภาวะ ให้ยื่นภายในสิบห้าวันนับแต่วันพ้นจากหน้าที่

(๔) ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตาย ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นตาย ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือข้าราชการการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) และ (๓) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย

มาตรา 249 เมื่อได้รับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและสำเนาหลักฐานแล้ว ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติลงลายมือชื่อกำกับไว้ทำยอนับบัญชีและสำเนาหลักฐานทุกฉบับ แล้วให้จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและการมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว

บัญชีและสำเนาหลักฐานที่ได้รับตามวรรคหนึ่ง ให้เก็บรักษาไว้เป็นความลับและห้ามมิให้เปิดเผยแก่ผู้ใด เว้นแต่การเปิดเผยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาพิพากษาคดีหรือการวินิจฉัยชี้ขาด และได้รับการร้องขอจากองค์กรโลงค์กรหนึ่งดังต่อไปนี้

- (๑) ศาลรัฐธรรมนูญ
- (๒) ศาลยุติธรรม
- (๓) ศาลปกครอง
- (๔) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินของรัฐ

มาตรา 250 ในกรณีที่มีการยื่นบัญชีเพราะเหตุที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดพ้นจากตำแหน่งหรือตาย ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นั้น แล้วจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ รายงานดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่ปรากฏว่าในระหว่างดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้ส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังตุลาการคดีอาญาทางการเมืองเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

มาตรา 251 ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและสำเนาหลักฐานตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือยื่นแบบแสดงรายการบัญชีทรัพย์สิน

และทรัพย์สินและสำเนาหลักฐานด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่มิหน้าที่ต้องยื่นตามมาตรา 248 และให้ผู้นั้นหมดสิทธิที่จะดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี

เมื่อมีการนิยามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้คณะกรรมการคดียาเสพติดอาญาทางการเมืองเพื่อวินิจฉัยที่ขาดต่อไป

ส่วนที่ ๒

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

มาตรา 252 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ - ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่ง อธิการสูงสุด และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกเจ็ดคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งได้รับเลือกจากรัฐสภา

ประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 206 การเสนอชื่อและการเลือกประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้เข้าบทบัญญัติมาตรา 207 และมาตรา 208 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

มาตรา 253 ประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่รัฐสภาเลือก ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งเก้าปี และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าประธานกรรมการและกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่

การพ้นจากตำแหน่ง การเสนอชื่อและการเลือกแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้เข้าบทบัญญัติมาตรา 211 มาตรา 212 และมาตรา 213 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 254 สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกของทั้งสองสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อคณะกรรมการคดียาเสพติดอาญาทางการเมืองเพื่อวินิจฉัยให้ประธานกรรมการหรือกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่งเพราะกระทำการลดความเที่ยงธรรม รำวงฉันทปถิติ กระทำ

ความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 206

คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำการตามวรรคหนึ่งเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน และให้อื่นต่อประธานรัฐสภา เมื่อประธานรัฐสภาได้รับคำร้องแล้วให้ส่งคำร้องนั้นไปถึงอัยการสูงสุด

ให้อัยการสูงสุดเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนและควบคุมการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในกรณีที่อัยการสูงสุดออกกล่าวหา ให้อธิบดีกรมตำรวจเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน เมื่อสอบสวนเสร็จแล้ว ให้สรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเบื้องต้นเสนอคณะตุลาการคดีอาญาทางการเมืองเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา 255 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ได้สอบสวนเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมความเห็นเสนอต่อรัฐสภาตามมาตรา 260

(๒) ได้สอบสวนเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเสนอต่อคณะตุลาการคดีอาญาทางการเมืองตามมาตรา 265

(๓) ได้สอบสวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าร้ายผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือตามผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เพื่อดำเนินการต่อไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(๔) ตรวจสอบความถูกต้องและการมีอยู่จริงรวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ได้ยื่นไว้

(๕) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา และสภาผู้แทนราษฎร ทุกปี และนำรายงานนั้นออกพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

(๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ให้นำบทบัญญัติมาตรา 217 วรรคสามและวรรคสี่ และมาตรา 218 มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยอนุโลม

มาตรา 256 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำหน้าที่หน่วยธุรการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

การแต่งตั้งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและรัฐสภา

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

มาตรา 257 ให้ตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) กำหนดการกระทำอันเป็นการร่ำรวยผิดปกติ การทุจริตต่อหน้าที่ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

(2) การให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน หลักเกณฑ์ในการพิจารณาและตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินนั้นเป็นระยะ ๆ และหลักเกณฑ์ในการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

(3) วิธีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ กระทำการทุจริตต่อหน้าที่ กระทำผิดความต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำการที่สื่อให้เห็นว่ามีพฤติการณ์ดังกล่าว ซึ่งต้องระบุพฤติการณ์และมีหลักฐานหรือเกาะแสดตามสมควร

(4) กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและทำสำนวนในกรณีและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองถูกกล่าวหา โดยให้ดำเนินถึงฐานะของตำแหน่งซึ่งมีอำนาจให้คุณให้โทษในระดับสูง และการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาตามสมควร

(5) กระบวนการไต่สวนและวินิจฉัยในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ กระทำการทุจริตต่อหน้าที่ กระทำผิดความต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม โดยต้องกำหนดกระบวนการให้เหมาะสมกับระดับของตำแหน่งและการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาตามสมควร

(6) ความร่วมมือที่ศาล พนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานของรัฐ ต้องให้แก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(7) โทษที่ประธานกรรมการหรือกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะได้รับในกรณีที่กระทำการโดยขาดความเที่ยงธรรม กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งต้องมีโทษสูงกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่กำหนดโทษนั้นไม่น้อยกว่าสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา 258 ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้พิพากษาหรือตุลาการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงผู้ใด มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย รัฐสภามีอำนาจถอดถอนผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้

ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับกรรมการการเลือกตั้งและผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาซึ่งมีพฤติการณ์ไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรมด้วย

มาตรา 259 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ สมาชิกวุฒิสภาไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่หรือประชาชนจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน มีสิทธิร้องขอต่อรัฐสภาเพื่อยื่นมติให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา 258 ออกจากตำแหน่งได้ คำร้องขอดังกล่าวต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นชัด ๆ ให้ชัดเจน

มาตรา 260 เมื่อได้รับคำร้องขอตามมาตรา 259 แล้ว ให้ประธานรัฐสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนโดยเร็ว

เมื่อไต่สวนเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำรายงานเสนอต่อรัฐสภา โดยในรายงานดังกล่าวต้องระบุให้ชัดเจนว่าที่กล่าวหาตามคำร้องขอข้อใดมีมูลหรือไม่ เพียงใด พร้อมทั้งระบุเหตุแห่งการนั้น

ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องขอข้อใดเป็นเรื่องสำคัญ จะแยกทำรายงานเฉพาะข้อนั้นส่งไปให้รัฐสภาพิจารณาไปก่อนก็ได้

ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติว่าข้อกล่าวหาใดมีมูล นับแต่วันดังกล่าว ผู้ดำรงตำแหน่งที่ถูกกล่าวหาจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปมิได้จนกว่ารัฐสภาจะมีมติ แต่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหาข้อนั้นเป็นอันตกไป

มาตรา 261 เมื่อได้รับรายงานตามมาตรา 260 แล้ว ให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการประชุมรัฐสภาเพื่อพิจารณากรณีดังกล่าวโดยเร็ว

ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งรายงานให้บัณฑิตสมัยประชุม ให้ประธานรัฐสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญ และให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา 262 สมาชิกรัฐสภาที่มีอิสระในการออกเสียงลงคะแนนซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ มติที่ให้ถอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่ง ให้ถือเอาเสียงข้างมากเกินกึ่งหนึ่งของสมาชิกรัฐสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และมติของพรรคการเมืองหรืออาณัติอื่นโดยอ้อมไม่ผูกพันสมาชิกรัฐสภา

ผู้ใดถูกถอดถอนออกจากตำแหน่ง ให้ตัดสิทธิผู้นั้นในการดำรงตำแหน่งใด ๆ ในทางการเมืองหรือในการรับราชการเป็นเวลาห้าปี

มติของรัฐสภาตามมาตรา 261 นี้ให้เป็นที่สิ้นสุด และจะมีการร้องขอให้ถอดถอนบุคคลดังกล่าวโดยอาศัยเหตุเดียวกันอีกมิได้

มาตรา 263 ในกรณีที่รัฐสภามีมติให้ถอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่งเนื่องจากมีพฤติการณ์ที่สื่อความร้ายแรงผิดปกติ มีพฤติการณ์ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ หรือสื่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือสื่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ให้ประธานรัฐสภาส่งเอกสารที่มีอยู่และผลการลงมติของรัฐสภาไปถึงอัยการสูงสุดเพื่อเสนอให้คณะตุลาการคดีอาญาทางการเมืองพิจารณาดำเนินการต่อไป

มาตรา 264 ให้ตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดหลักเกณฑ์ในสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- (1) ระดับชั้นของผู้พิพากษา ตุลาการ และผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงที่อาจถูกถอดถอนได้ตามรัฐธรรมนูญ
- (2) หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้องขอตามมาตรา 259 และมาตรา 271
- (3) กระบวนการพิจารณาของรัฐสภาในการถอดถอนผู้ใดคนหนึ่งจากตำแหน่ง ซึ่งจะต้องเปิดเผย เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ส่วนที่ 4

ความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

มาตรา 265 ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือข้าราชการการเมืองอื่น มีการเบียดบังกล่าวหาว่าร้ายแรงผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ให้คณะตุลาการคดีอาญาทางการเมืองเป็นผู้พิจารณา

ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับกรณีที่บุคคลดังกล่าวเป็นตุลาการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนด้วย

มาตรา 266 คณะตุลาการคดีอาญาทางการเมืองประกอบด้วยประธานตุลาการหนึ่งคน
ตุลาการประจำจำนวนเก้าคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และตุลาการเฉพาะคดีจำนวนห้าคน
ซึ่งประธานตุลาการแต่งตั้งจากตุลาการที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเลือก ทั้งนี้ ตามที่กำหนดไว้
ในรัฐธรรมนูญนี้

ประธานตุลาการ ตุลาการประจำ และตุลาการเฉพาะคดี ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะ
ต้องห้ามตามมาตรา 206

มาตรา 267 การเลือกประธานตุลาการและตุลาการประจำ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา เลือกผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวนสิบคน นอกจากประธานศาล
ฎีกา เป็นตุลาการประจำ

(๒) ให้ตุลาการประจำตาม (1) ประชุมกันเองเพื่อเลือกตุลาการประจำคนหนึ่งเป็นประธาน
ตุลาการ

มาตรา 268 การเลือกและการแต่งตั้งตุลาการเฉพาะคดีให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ในการประชุมสมัยสามัญครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปทุกครั้ง ให้สภาผู้แทน
ราษฎรและวุฒิสภาเลือกผู้ซึ่งเห็นว่าสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นตุลาการเฉพาะคดีจำนวนสามคน
แล้วสิ้นบัญชีไว้

(๒) เมื่อมีกรณีที่ต้องพิจารณาคดีใดโดยคณะตุลาการคดีอาญาทางการเมือง ให้ประธานตุลา
การแต่งตั้งตุลาการเฉพาะคดีจำนวนห้าคน โดยเลือกจากบัญชีตุลาการเฉพาะคดีตาม (1) เพื่อไป
ร่วมพิจารณาคดีซึ่งสมาชิกของสภาที่เลือกตาม (1) นั้น มิได้ถูกพิจารณาคดี

มาตรา 269 ประธานตุลาการและตุลาการประจำ ให้ดำรงตำแหน่งไปจนกว่าจะพ้นจาก
ตำแหน่งข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ตุลาการเฉพาะคดีมี
วาระเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือจนกว่าจะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณี

ในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้คณะตุลา
การคดีอาญาทางการเมืองประกอบด้วยประธานตุลาการและตุลาการประจำที่เหลืออยู่
ให้นำบทบัญญัติมาตรา 210 และมาตรา 211 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 270 ถ้าตำแหน่งประธานตุลาการ ตุลาการประจำ หรือตุลาการเฉพาะคดี ว่างลง
เพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้ดำเนินการตามมาตรา 267 หรือมาตรา 268 แล้ว

แต่กรณี เพื่อแต่งตั้งประธานตุลาการ ตุลาการประจำ หรือตุลาการเฉพาะคดี ขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการพ้นจากตำแหน่ง กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม

ในระหว่างที่ยังมิได้มีการแต่งตั้งประธานตุลาการ ตุลาการประจำ หรือตุลาการเฉพาะคดี ขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้ตุลาการที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนได้

มาตรา 271 ผู้เสียหายจากการกระทำสามมาตรา 265 มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อให้ดำเนินการตามมาตรา 255(2) ได้ตามกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ในการดำเนินคดี ให้อัยการสูงสุดทำหน้าที่เป็นโจทก์

มาตรา 272 คณะตุลาการคดีอาญาทางการเมืองมีอิสระในการไต่สวน พิจารณา และวินิจฉัยคดี

ตุลาการเฉพาะคดีซึ่งแต่งตั้งจากบุคคลที่สภาโตสภาหนึ่งเลือกไว้ จะนั่งพิจารณาคดีที่สมรภูมิของสมานันท์ภูมิจังหวัดมิได้ เว้นแต่การพิจารณาคดีตามมาตรา 254 และคดีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือข้าราชการการเมืองอื่นถูกกล่าวหา ให้ตุลาการเฉพาะคดีทุกคนมีหน้าที่ร่วมพิจารณาและทำคำวินิจฉัย

มาตรา 273 ในการพิจารณาคดี ให้คณะตุลาการคดีอาญาทางการเมืองมีสัดส่วนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลักในการพิจารณา และอาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร

ในบางบทบัญญัติมาตรา 217 รวบรวมและวรรคสี่ และมาตรา 219 มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะตุลาการคดีอาญาทางการเมืองด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 274 คณะตุลาการคดีอาญาทางการเมืองต้องมีตุลาการอย่างน้อยสองคนจึงจะเป็นองค์คณะนั่งพิจารณา และการวินิจฉัยคดีให้อธิบายเสียงข้างมากเป็นประมาณ

ในการวินิจฉัยคดีนั้นประธานตุลาการและตุลาการทุกคนต้องทำความเห็นเป็นหนังสือ ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (๑) ชื่อผู้ถูกกล่าวหา
- (๒) เรื่องที่ถูกกล่าวหา
- (๓) ข้อกล่าวหาและสรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา
- (๔) เหตุผลในการวินิจฉัยทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย
- (๕) บทบัญญัติของกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง

(๑) คำวินิจฉัยของอดีต รวมทั้งการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง ถ้ามี
ตุลาการคดีอาญาทางการเมืองซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องทำคำวินิจฉัยในส่วนของตน
พร้อมแนบลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการคดีอาญาทางการเมืองและคำวินิจฉัยของตุลาการคดีอาญาทาง
การเมืองทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา คำสั่งและคำวินิจฉัยของคณะตุลาการคดีอาญาทาง
การเมืองให้เป็นที่สุด

มาตรา 275 ให้ตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดหลักเกณฑ์ในสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(๑) วิธีพิจารณาคดีอาญาทางการเมือง ซึ่งต้องเป็นระบบได้สามข้อเท็จจริงโดยที่ส่วนหนึ่งที่
คณะกรรมาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติสรุปไว้ เป็นหลัก และต้องเคารพหลักใน
เรื่องการฟังความทุกฝ่าย และสิทธิในการป้องกันตนเองของผู้ถูกกล่าวหา

(๒) การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย เว้นแต่จะมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

(๓) การยกประโชติกรรมแห่งความสงสัยที่มีน้ำหนักน้อยให้ผู้ถูกกล่าวหา และการห้ามดำเนิน
คดีซ้ำหรือซ้อนกัน

(๔) การสืบค้นตามคำสั่งและคำวินิจฉัยของคณะตุลาการคดีอาญาทางการเมือง

(๕) การมีอันจำเป็นเพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีวินิจฉัยคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและ
เที่ยงธรรม โดยเฉพาะความร่วมมือที่ศาล พนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ต้องให้แก่
คณะตุลาการคดีอาญาทางการเมือง

หมวด 12

การตรวจเงินแผ่นดินของรัฐ

มาตรา 276 คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินของรัฐ ประกอบด้วยปลัดกระทรวงการคลัง
เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง กับกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสิบคนซึ่งมีความชำนาญและประสบ
การณ์จากต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ จำนวนด้านละสองคน

(๑) เป็นผู้บริหารเงินบ้านนาตามกฎหมายว่าด้วยบทบริหารราชการ ซึ่งเคยรับราชการ
ในสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินหรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินของรัฐในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับ
10 หรือเทียบเท่า มาแล้ว

(๒) เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวมาแล้ว
รวมกันไม่น้อยกว่าสี่ปี

(๓) เป็นผู้มี ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติ การตรวจสอบภายใน หรือการเงินการคลัง

(๔) เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ นิติศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ หรือการบริหารธุรกิจ

(๕) ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับประธานกรรมการ กรรมการ กรรมการผู้จัดการ หรือตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่นของธุรกิจซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยต้องดำรงตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี สำหรับบุคคลตาม (๓)(๔) และ (๕) ต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) เป็นผู้สอบบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชี

(๒) รับหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับ 10 หรือเทียบเท่า มากแล้ว หรือ

(๓) เป็นหรือเคยเป็นอาจารย์ในสถาบันการศึกษาของรัฐในระดับมหาวิทยาลัย โดยมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าระดับรองศาสตราจารย์

ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินของรัฐเป็นกรรมการและเลขานุการ

การเสนอชื่อและการเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้นำนบทบัญญัติมาตรา 207 และมาตรา 208 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 277 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละหกปี และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

การพ้นจากตำแหน่ง การเสนอชื่อและการเลือกแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้นำนบทบัญญัติมาตรา 211 มาตรา 212 และมาตรา 213 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 278 คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินของรัฐมีอำนาจหน้าที่วางแผนนโยบายเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินของรัฐ การพัฒนาการตรวจรับรองบัญชีโดยองค์กรอิสระบุคคล การกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับระบบและการควบคุมตรวจสอบการบริหารงานงบประมาณ รวมทั้งการกำกับวินัยทางงบประมาณและการคลัง และให้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการวินัยทางงบประมาณและการคลัง

มาตรา 279 ให้มีผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินของรัฐเป็นหัวหน้าผู้บริหาร มีหน้าที่รับผิดชอบงานบริหารงานทั่วไปของงานตรวจเงินแผ่นดินของรัฐ จึงต้องมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินของรัฐ

ให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินของรัฐพิจารณาดัดเลือกบุคคลซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินของรัฐเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบ และให้ประธานรัฐสภานำชื่อบุคคลซึ่งได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภากรมบัญชีกลางเพื่อทรงแต่งตั้ง

มาตรา 280 ให้ตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินของรัฐ โดย มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- (๑) วิธีพิจารณาและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินของรัฐและคณะกรรมการวินัยทางงบประมาณและการคลัง
- (๒) คุณสมบัติของผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินของรัฐ ซึ่งอาจจำเป็นต้องเป็นผู้มีความชำนาญ ทางด้านบัญชี เศรษฐศาสตร์ การเงินการคลัง หรือเป็นข้าราชการระดับสูง
- (๓) ระยะเวลาดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินของรัฐ
- (๔) อำนาจหน้าที่ของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินของรัฐ

หมวด 13

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

มาตรา 281 ให้มีผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาคนหนึ่งซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตาม คำแนะนำของรัฐสภา

ให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

มาตรา 282 ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาอาจมีผู้ช่วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ ตามความจำเป็น

การแต่งตั้ง การถอดถอน และการมอบหมายงานให้ผู้ช่วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ให้ เป็นไปตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาประกาศกำหนด

มาตรา 283 ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาและผู้ช่วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต้องมี คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 206

มาตรา 284 การเสนอชื่อและการเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาโดยรัฐสภา ให้ทำ มาตรา 207 มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้เสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐ สภาจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนต่อรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาลงมติเลือกผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้นหนึ่งคน เพื่อให้ประธานรัฐสภานำขึ้นทูลเกล้าฯเพื่อทรงแต่งตั้ง และให้นำบทบัญญัติมาตรา 208 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 285 ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีวาระการดำรงตำแหน่งห้าปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และเมื่อพ้นจากตำแหน่งไม่ว่าด้วยเหตุใดแล้ว จะแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใหม่อีกไม่ได้

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาซึ่งพ้นจากตำแหน่ง ต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขึ้นใหม่

การพ้นจากตำแหน่ง การเสนอชื่อและการเลือกแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้นำบทบัญญัติมาตรา 211 มาตรา 212 มาตรา 213 และมาตรา 254 มาใช้บังคับกับผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาโดยอนุโลม

ผู้ช่วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ย่อมพ้นจากตำแหน่งเมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา 286 ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพ้นจากตำแหน่ง ให้รัฐสภาดำเนินการตามมาตรา 284 เพื่อเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาคนใหม่ กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม

มาตรา 287 ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีอำนาจหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในเรื่อง ดังต่อไปนี้

(๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐวิสาหกิจ ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

(๒) การกระทำหรือการงดเว้นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐวิสาหกิจ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการกระทำนั้นจะเป็นการชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(๓) อำนาจหน้าที่สืบตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 288 เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้สอบสวนเรื่องตามมาตรา 287 แล้วเห็นว่าคำร้องเรียนหรือกรณีที่พิจารณามีมูล ให้ทำความเห็นพร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข ส่งให้กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ถ้าผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้สอบสวนแล้ว แม้ปรากฏว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐวิสาหกิจ เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรี แต่กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม ความไม่เสมอภาคในกฎหมาย หรือเป็นการเลือกปฏิบัติ ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ของรัฐสภาจะเสนอแนะต่อกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขก็ได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีอำนาจออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์ การรับเรื่องไว้พิจารณา และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ช่วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาและเจ้าหน้าที่ ได้ตามที่เห็นสมควร และมีอำนาจออกหนังสือเรียกบุคคล พยานหลักฐาน หรือเอกสารจากบุคคลที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการพิจารณาได้

ระเบียบของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามวรรคสาม ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 289 ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาทำรายงานเสนอต่อรัฐสภาภายในเดือน มีนาคมของทุกปี

รายงานตามวรรคหนึ่งให้ระบุถึงผลการปฏิบัติตนในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา และรายงานโดยละเอียดถึงการที่กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มิได้ดำเนินการตามข้อเสนอนะ ตามมาตรา 288 โดยไม่แสดงเหตุผลหรือมิได้ชี้แจงด้วย

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นสมควรรายงานให้รัฐสภาทราบเป็นพิเศษเพราะ เป็นการวิริยคุณหรือจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดิน ก็ให้กระทำได้

รายงานประจำปีตามวรรคหนึ่งให้เปิดเผยให้ประชาชนทราบ

หมวด 14

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา 290 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอันมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ จะกระทำมิ ได้

มาตรา 291 ภายใต้บังคับมาตรา 292 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะกระทำได้อีกแต่โดย หลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

(๑) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี จากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวน ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิก รัฐสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่ มีอยู่ของทั้งสองสภา

(2) ผู้จัดซื้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ

(3) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(4) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

(5) เมื่อการพิจารณาในวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้วให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดแล้วให้รัฐสภาพิจารณาวาระที่สามต่อไป

(6) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(7) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้วให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา 84 และมาตรา 85 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 292 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลง สัตว์รอบ หรือจำกัด สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย หรืออำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การตรวจสอบทางการเมือง หรือการตรวจเงินแผ่นดินของรัฐ จะกระทำได้อต่อเมื่อมีคะแนนเสียงเห็นชอบจากรัฐสภาในวาระที่สามไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

บทเฉพาะกาล

มาตรา 293 ให้คณะองคมนตรีที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นคณะองคมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 294 ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เป็นคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญนี้ และมีให้นำบทบัญญัติมาตรา 176 และมาตรา 178 มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งของรัฐมนตรีตามมาตรานี้

เมื่อได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 296 แล้ว ให้คณะรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งพ้นจากตำแหน่ง แต่ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

มาตรา 295 ให้ดำเนินการเลือกและแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 296 ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 297 ในวาระเริ่มแรก ให้ดำเนินการเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 120 และศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 205 ภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการตามมาตรา 122 (1) ประกอบด้วยผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ พรรคละหนึ่งคน และวุฒิสภาที่มีอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นผู้พิจารณาเสนอชื่อ และให้รัฐสภาที่มีอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นผู้พิจารณาเลือก ทั้งนี้ ตามมาตรา 122 หรือมาตรา 207 แล้วแต่กรณี

มาตรา 298 ในระหว่างที่ยังมิได้มีการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้พรรคการเมืองที่มีอยู่ในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงดำเนินการต่อไปได้ และมีให้นำบทบัญญัติมาตรา 51 มาตรา 52 และมาตรา 53 มาใช้บังคับ

มาตรา 299 นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้จนถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 296 ให้วุฒิสภาที่มีอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ทำหน้าที่รัฐสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ แต่สมาชิกวุฒิสภาจะเสนอร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา 146 ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามมาตรา 291 ตั้งกระทู้ถามตามมาตรา 164 หรือมาตรา 165 หรือเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา 166 หรือมาตรา 167 มิได้

มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 86 มาใช้บังคับกับสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคหนึ่ง

มาตรา 300 ในวาระเริ่มแรก ให้ตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

(1) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ตราให้แล้วเสร็จภายในสัปดาห์เดียวนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

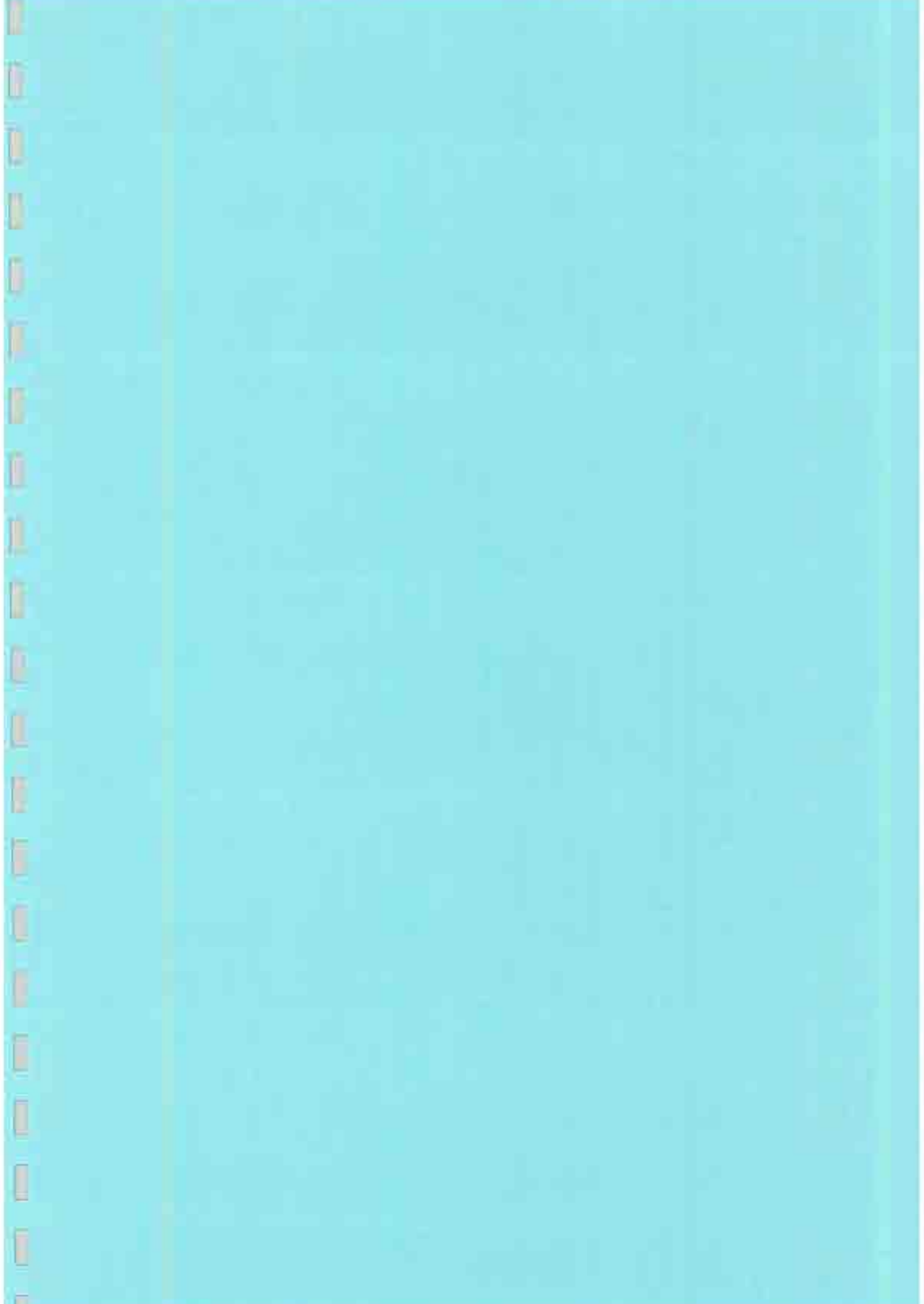

(๖) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญฉบับอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ตาม (1) ให้ตราให้แล้วเสร็จภายในสี่สิบสี่เดือนนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

ในกรณีที่มีการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จได้ภายในเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้สภาผู้แทนราษฎรสืบสภาฯ และให้วุฒิสภาทำหน้าที่ตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนดดังกล่าว

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
ประธานรัฐสภา

(Draft)

CONSTITUTION OF THE KINGDOM OF THAILAND

B.E. ....

.....

.....

.....

CHAPTER I

General Provisions

Section 1. Thailand is a unified and indivisible Kingdom.

Section 2. Thailand adopts a democratic regime of government with the King as Head of the State.

Section 3. The sovereign power is derived from the Thai people. The King as Head of the State shall exercise such power through the National Assembly, the Council of Ministers, all Courts and the referendum in accordance with the provisions of this Constitution.

Section 4. The Thai people, irrespective of their origins or religions, shall enjoy equal protection under this Constitution.

Section 5. The provisions of any law, which are contrary to or inconsistent with this Constitution, shall be unenforceable.

CHAPTER II

The King

Section 6. The King shall be enthroned in a position of revered worship and shall not be violated.

No person shall expose the King to any sort of accusation or action.

Section 7. The King is a Buddhist and an upholder of religions.

Section 8. The King holds the position of Head of the Thai Armed Forces.

Section 9. The King has the prerogative power to create title and confer decorations.

Section 10. The King selects and appoints qualified persons as President of the Privy Council and not more than eighteen Privy Councillors to constitute the Privy Council.

The Privy Council has a duty to render such advice to the King on all matters pertaining to His functions as He may consult, and has other duties as provided in this Constitution.

Section 11. The selection and appointment as well as the removal of a Privy Councillor shall depend entirely upon the King's pleasure.

The President of the National Assembly shall countersign the Royal Command appointing or removing the President of the Privy Council.

The President of the Privy Council shall countersign the Royal Command appointing or removing other Privy Councillors.

Section 12. A Privy Councillor shall not be a judge of the Constitutional Court, senator, member of the House of Representatives government official holding a permanent position or receiving a salary, official of a State enterprise, or member or official of a political party, and must not manifest loyalty to any political party.

Section 13. Before taking office, a Privy Councillor must make a solemn declaration before the King in the following words:-

"I (name of the declarer), do solemnly declare that I will be loyal to His Majesty the King and will faithfully perform my duties in the interests of the country and of the people. I will also uphold and observe the Constitution of the Kingdom of Thailand in every respect."

Section 14. A Privy Councillor vacates his or her office upon death, resignation or removal by a Royal Command.

Section 15. The appointment and removal of officials of the Royal Household and the Royal Chief *Aide-de-Camp* shall depend entirely upon the King's pleasure.

Section 16. Whenever the King is absent from the Kingdom or unable to perform His functions for any reason whatsoever, He will appoint a person Regent, and the President of the National Assembly shall countersign the Royal Command.

Section 17. In the case where the King does not appoint a Regent under section 16 or the King is unable to appoint a Regent owing to His not being *sui juris* or any other reason whatsoever, the Privy Council shall submit the name of a person suitable to hold the office of Regent to the National Assembly for approval. Upon approval by the National Assembly, the President shall make an announcement, in the name of the King, of the appointment of such person as Regent.

During the expiration of the term of the House of Representatives or the dissolution thereof, the Senate shall act as the National Assembly in giving an approval under paragraph one.

Section 18. While there is no Regent under section 16 or section 17, the President of the Privy Council shall be Regent *pro tempore*.

In the case where the Regent appointed under section 16 or section 17 is unable to perform his or her duties, the President of the Privy Council shall temporarily act as Regent.

While being the Regent under paragraph one or acting as Regent under paragraph two, the President of the Privy Council shall not perform his or her duties as President of the Privy Council. In such case, the Privy Council shall select a Privy Councillor to act temporarily as President of the Privy Council.

Section 19. Before taking office, the Regent appointed under section 16 or section 17 shall make a solemn declaration before the National Assembly in the following words:

"I (name of the declarer), do solemnly declare that I will be loyal to His Majesty the King (name of the King) and will faithfully perform my duties in the interests of the country and of the people. I will also uphold and observe the Constitution of the Kingdom of Thailand in every respect."

Section 20. Subject to section 21, the succession to the Throne shall be in accordance with the Palace Law on Succession, B.E. 2467 and any amendment thereto.

The amendment of the Palace Law on Succession, B.E. 2467 shall be the prerogative power of the King. At the initiative of the King, the Privy Council shall draft the Palace Law Amendment and shall present it to the King for His consideration. When he has already approved it and put His signature thereon, the President of the Privy Council shall notify the President of National Assembly for informing the National Assembly. The President of the National Assembly shall countersign the Royal Command, and the Palace Law Amendment shall have the force of law upon its publication in the Government Gazette.

Section 21. In the case where the Throne becomes vacant and the King has already appointed His Heir to the Throne under the Palace Law on Succession, B.E. 2467, the Council of Ministers shall notify the President of the National Assembly. The President of the National Assembly shall convoke the National Assembly for acknowledgement thereof, and the President of the National Assembly shall invite such Heir to ascend the Throne and proclaim such Heir King.

In the case where the Throne becomes vacant and the King has not appointed His Heir under paragraph one, the Privy Council shall submit the name of the Successor to the Throne under section 20 to the Council of Ministers for further submission to the National Assembly for approval. For this purpose, the name of a Princess may be submitted. Upon the approval of the National Assembly, the President of the National Assembly shall invite such Successor to ascend the Throne and proclaim such Successor King.

During the expiration of the term of the House of Representatives or the dissolution thereof, the Senate shall act as the National Assembly in acknowledging the matter under paragraph one or in giving an approval under paragraph two.

Section 22. Pending the proclamation of name of the Heir or Successor to the Throne under section 21, the President of the Privy Council shall be the Regent *pro tempore*. In the case where the Throne becomes vacant while the Regent has been appointed under section 16 or section 17 or while the President of the Privy Council is acting as Regent under section 18 paragraph one, such Regent, as the case may be, shall continue to be the Regent until the proclamation of the name of the Heir or Successor to ascend the Throne as King.

In the case where the Regent who has been appointed and continues to be the Regent under paragraph one is unable to perform his or her duties, the President of the Privy Council shall temporarily act as Regent.

In the case where the President of the Privy Council is the Regent under paragraph one or temporarily acts as Regent under paragraph two, the provisions of section 18 paragraph three shall apply.

Section 23. In the case where the Privy Council will have to perform its duties under section 17 or section 21 paragraph two, or the President of the Privy Council will have to perform his or her duties under section 18 paragraph one or paragraph two or section 22 paragraph two, and during that time there is no President of the Privy Council or the President of the Privy Council is unable to perform his or her duties, the remaining Privy Councillor shall elect one among themselves to act as President of the Privy Council or to perform the duties under section 18 paragraph one or paragraph two or section 22 paragraph three, as the case may be.

CHAPTER III

Rights and Liberties of the Thai People

Section 24. All persons shall enjoy rights and liberties subject to the provisions of the Constitution.

Rights or liberties recognised, expressly or by implication, by this Constitution shall be directly binding on the National Assembly and shall be observed and protected by the Council of Ministers, the Courts and other State organisations.

Section 25. The restriction of a person's rights and liberties shall, where permissible under this Constitution, be imposed specially for such purposes as determined by this Constitution and only to the extent of necessity, provided that the restriction of rights and liberties by law which affects the essential substance of such rights and liberties shall not be made.

The law imposing restriction on a person's rights and liberties shall be of general application, not be intended to apply to any particular case or person and shall also specify the provisions of the Constitution authorising such restriction.

The provisions of paragraph one and paragraph two shall also apply to the exercise of powers by other State organisations.

Section 26. All persons are equal before the law and shall enjoy equal protection under the law.

Men and women shall enjoy equal of rights.

Discrimination against a person, be it in his or her favour or to his or her prejudice, on the ground of the difference in sexes, origins, places of birth, races, languages, religious beliefs or political views which are not contrary to section 62 or section 63, shall not be permitted.

Section 27. A person shall enjoy political rights as provided in this Constitution.

The exercise of political rights shall be in accordance with this Constitution and its organic laws or the democratic regime of government of Thailand with the King as Head of the State.

Section 28. A person shall enjoy full liberty to profess a religion, a religious sect or creed and to exercise a form of worship in accordance with his or her belief; provided that it is not contrary to his or her civic duties and the public order or good morals.

In exercising the liberty referred to in paragraph one, a person is protected from any act of the State which is derogatory to his or her rights or detrimental to his or her due benefits on the grounds of professing a religion, a religious sect or creed, or exercising a form of worship with his or her different belief from that of others.

Section 29. No person shall be inflicted with a criminal punishment unless he or she has committed an act which the law in force at the time of commission provided to be an offence and imposed a punishment therefor, and the punishment to be inflicted on such person shall not be heavier than that provided by law in force at the time of the commission of the offence.

Section 30. An alleged offender or an accused in a criminal case shall be presumed innocent.

Before the passing of a final judgment convicting a person of having committed an offence, such person shall not be treated as a convict.

An application for a bail of the alleged offender or the accused in a criminal case shall have to be accepted for consideration without delay, and an excessive bail shall not be demanded. The refusal of a bail must be based on the grounds specifically provided by law, and the alleged offender or the accused shall be informed of such grounds without delay on the same day as the date of the application.

The right to appeal against a refusal of a bail is protected in accordance with the law.

A person being detained or imprisoned has the right to receive a visit as may be appropriate.

Section 31. A person shall enjoy the liberty of his or her person.

No arrest, detention or search of a person, under any circumstance, may be made except by virtue of the law; provided that the person so arrested or searched shall be notified without delay of the charge or cause together with reasonable particulars in respect of such arrest or search, and the detainee has the right to see and consult his or her advocate in private.

In making a charge against a person, there must be sufficient evidence that such person is likely to have committed the offence as in the charge.

In the case of detention of a person, the detainee, Public prosecutor or other person acting in the interest of the detainee has the right to lodge with the Court having criminal jurisdiction a plaint alleging that the detention is unlawful. Upon receipt of such plaint, the Court shall forthwith proceed with an *ex parte* examination. If, in the opinion of the Court, the plaint presents a *prima facie* case, the Court shall have the power to order the person responsible for the detention to produce the detainee promptly before the Court, and if the person responsible for the detention cannot satisfy the Court that the detention is lawful, the Court shall order an immediate release of the detainee.

Section 32. In a criminal case, an alleged offender or an accused to a speedy and fair inquiry or trial.

In the case where the accused is detained during the Court trial and the Court has failed to have an order or judgment within one year as from the date of the detention, the Court shall order a release of the accused with or without bail in accordance with the provisions of the law.

Section 33. In a criminal case, an alleged offender or an accused has the right to receive aid from the State by providing an advocate in accordance with the provisions of the law.

In a civil case, a person has the right to receive legal aid from the State in accordance with the provisions of the law.

Section 34. A person has the right not to make a statement incriminating himself or herself which may result in criminal prosecution being taken against him or her.

Any statement of a person obtained from torture, threat, physical coercion, or any act which causes such statement to be made involuntarily shall be inadmissible in evidence.

Section 35. In the case where any person was inflicted with a criminal punishment by a final judgment, if it appears in the judgment of the

Court reviewing the case thereafter that such person did not commit the alleged offence, that person shall be entitled to compensation and to recover all rights lost by virtue of the judgment upon the conditions and in the manner provided by law.

Section 36. Forced labour shall not be imposed except by virtue of the law specifically enacted for the purpose of averting imminent public calamity or by virtue of the law which provides for its imposition during the time when the country is in a state of armed conflict or war, or when a state of emergency or martial law is declared.

Section 37. A person shall enjoy the liberty of dwelling.

A person is protected for his or her peaceful habitation in and possession of a dwelling place. The entry into a dwelling place without consent of its possessor or the search thereof shall not be made except by virtue of the law.

Section 38. The property right of a person is protected. The extent and restriction of such right shall be in accordance with the provisions of the law.

The succession is protected. The right of succession of a person shall be in accordance with the provisions of the law.

Section 39. The expropriation of immovable property shall not be made except by virtue of the law specifically enacted for the purpose of public utility, national defence, exploitation of national resources, town and country planning, agricultural or industrial development, land reform, or other public interests, and fair compensation shall be paid in due time to the owner thereof as well as to all the persons having the rights thereto, who suffer loss by such expropriation, as provided by law.

The amount of compensation under paragraph one shall be fairly assessed with due regard to the normal price, mode of acquisition, nature and situation of the immovable property, and loss of the person whose property or right thereto is expropriated.

The law on expropriation of immovable property shall specify the purpose of the expropriation and shall clearly determine the period of time to fulfil the purpose. If the immovable property is not used to fulfil such purpose within such period of time, it shall be returned to the original owner or his or her heir, unless it is used for other purposes under paragraph one and by virtue of the law.

The return of immovable property to the original owner or his or her heirs under paragraph three and the recovery of compensation paid shall be in accordance with the provisions of the law.

Section 40. A person shall enjoy the liberty to express opinions by speech, writing, printing, publication and other means of expression.

The restriction on the liberty under paragraph one shall not be imposed except by virtue of the law specifically enacted for the purpose of maintaining the security of the State or safeguarding the rights, liberties, dignity, reputation, family rights or right of privacy of other persons, or maintaining public order or good morals or preventing or terminating the deterioration of the mind or health of the public.

The closure of Press or a radio or television broadcasting station shall not be made.

The prohibition of printing or broadcasting news through radio or television may be made only by virtue of a judgment or an order of the Court deciding the case within its jurisdiction and in accordance with the provisions of law enacted under paragraph two.

The censorship of news or articles published in the newspaper or broadcast through radio or television prior to their publication or broadcast shall not be made except during the time when the country is in a state of armed conflict or war, or when a state of emergency or martial law is declared; provided that it must be made by virtue of the law enacted under paragraph two.

The owner of a newspaper business or other mass media business shall be a Thai national as provided by law.

No grant of money or other properties shall be made by the State as subsidy to a private newspaper or other mass media.

Section 41. An official or employee of a private newspaper business, radio-broadcasting business or television-broadcasting business shall enjoy the liberty to present news and express opinions subject to the restriction imposed under section 40 but free from mandate of such business owner.

Subject to section 68, a Government official, official or employee of a State-owned radio-broadcasting business or television-broadcasting business shall enjoy the liberty to present news or express opinions subject to the restriction imposed under section 43 but free from mandate or order of the State.

Section 42. The undertaking of a private newspaper business, radio-broadcasting business or television-broadcasting business shall not be

contrary to such ethics as provided by law. In establishing an ethics supervisory agency, regard shall be had to tripartite representation to be composed of representatives of officials or employees of such business; representatives of the people receiving the information and representatives of the State, as provided by law.

Section 43. A State organisation supervising radio-broadcasting business and television-broadcasting business shall be independent and shall not be a Government agency, as provided by law.

Section 44. A person shall enjoy the liberty of education; provided that it is not contrary to his or her civic duties under the Constitution and not contrary to the law on compulsory education and the law on establishment of educational institutions.

Academic freedom is protected; provided that it is not contrary to civic duties.

Section 45. A person shall have the right to receive standardized public health service and the indigent shall have the right to receive free medical treatment as provided by law.

Section 46. A person shall enjoy the liberty to assemble peacefully and without arms.

The restriction on such liberty under paragraph one shall not be imposed except by virtue of the law specifically enacted for public meetings and for securing public convenience in the use of public places or for maintaining public order during the time when the country is in a state of armed conflict or war, or when a state of emergency or martial law is declared.

Section 47. A person shall enjoy the liberty to form an association, union, league, co-operative or any other group.

The restriction on such liberty under paragraph one shall not be imposed except by virtue of the law specifically enacted for protecting the common interest of the public, maintaining public order or good morals, or preventing economic monopoly.

Section 48. The right of a person to form a local community for the purpose of conserving local arts, tradition, customs, or good culture, or for the purpose of participating in the preservation and exploitation of natural resources and environment in a balanced fashion and persistently shall be protected.

The restriction on such right under paragraph one shall not be imposed except by virtue of the law specifically enacted for protecting the

common interest of the public, maintaining public order or good morals or facilitating the maximal efficiency in the exploitation of natural resources.

Government agencies, State agencies or State enterprises shall respect and refrain from any act which may affect local arts, customs, tradition, or good culture.

Section 49. A person shall enjoy the liberty to form a political party for the purpose of carrying out political activities through the democratic regime of government with the King as Head of the State as provided in this Constitution.

Section 50. A political party shall contribute to the creation of solidarity of the political will of the Thai people. The management and internal organisation of a political party shall be consistent with fundamental principles of the democratic regime of government.

The formation, incorporation, management and dissolution of a political party shall be in accordance with the organic law on political parties.

Section 51. Members of the House of Representatives who are members of a political party, members of the Executive Committee of a political party, or five hundred members of a political party shall, if of the opinion that their political party's resolution or regulation on any matter will affect the status and performance of duties of a member of the House of Representatives under this Constitution or is contrary to or inconsistent with fundamental principles of the democratic regime of government with the King as Head of the State, have the right to refer it to the Constitutional Court for consideration. In the case where the Constitutional Court decides that such resolution or regulation is contrary to or inconsistent with fundamental principles of the democratic regime, such resolution or regulation shall lapse.

Section 52. The grant of financial support or other benefits by the State or any person to a political or a member of a political party, the limitation of expenditure for an election, the control of a person's donation, the grant of money or other benefits by the State to subsidise a political party or a candidate who stands for election in the name of a political party and the inspection of the financial status of a political party shall be in accordance with the organic law on political parties.

Section 53. A political party shall prepare a report on the conduct of activities and an account indicating assets and liabilities and shall disclose its sources of income and annual expenditure within the thirty first day of December of every year.

The report under paragraph one, when certified by the Leader and Secretary-General of the political party with their signatures thereon, shall be

sent to the Election Commission within the thirty first day of December of the following year and may be disclosed to the public upon the consideration of the Election Commission.

Section 54. A person shall enjoy the liberty of communication by lawful means.

The censorship, withholding, or disclosure of communication between persons including an act done in any manner for the purpose of knowing a statement in the communication between persons shall not be made except by virtue of the law specifically enacted for maintaining public order, good morals or security of the State.

Section 55. A person shall enjoy the liberty of travelling and the liberty of making the choice of his or her residence within the Kingdom.

The restriction on such liberties under paragraph one shall not be imposed except by virtue of the law specifically enacted for maintaining the security of the State, public order, public welfare, town and country planning, or welfare of the youth.

No person of Thai nationality shall be deported or prohibited from entering the Kingdom.

Section 56. Family rights, dignity, reputation or privacy shall be protected.

The assertion or circulation to the public of a statement or picture in any manner whatsoever which affects the family rights, dignity, reputation, and privacy shall not be made except for the case which is beneficial to the public.

Section 57. A person shall have the right to present a petition as provided by law.

Section 58. A person shall have the right to get access to the information of a Government agency, State agency or State enterprise for examining the performance of duties of a Government official or State official insofar as such performance affects or may affect his or her livelihood, provided that it does not infringe the rights of a person under section 56 or is not contrary to section 62 or section 63, as provided by law.

Persons who form a local community being affected or may be affected from the act of State which affect the local arts, moral or good culture or the maintenance and exploitation of local natural resources and environment shall have a right to get access to the information of a Government agency,

State agency or State enterprise for examining the performance of duties of a Government official or State official as provided by law.

Section 59. Members of the armed forces or the police force, other State officials, local officials, and officials of State organizations shall enjoy the same rights and liberties under the Constitution as other persons, unless such enjoyment is restricted by law, by-laws or regulations issued by virtue of the law specifically enacted with regard to politics, efficiency or discipline.

Section 60. The rights of a person to engage in an enterprise or an occupation and to fair and free competition are protected.

The restriction on such rights under paragraph one may be imposed only by virtue of the law specifically enacted for maintaining the security and safety of the State or economy of the country, protecting the public in regard to the public utilities, maintaining public order and good morals, regulating the engagement in an occupation, consumer protection, town and country planning, natural resources or environment conservation, public welfare, preventing monopoly or eliminating unfair competition.

Section 61. The right of a person to sue a Government agency which is a juristic person to be liable for an act done by its officials shall be protected.

In the case where such right and liberty of a person as recognised by this Constitution are infringed by an act or omission by a State organisation, such person shall have the right to bring the case to the court which has competent jurisdiction for trial and adjudication. In the case where such case is not in the jurisdiction of any court, it shall be brought to the Court of Justice.

The right of a person to protect his or her rights or benefits in the court proceedings shall be protected.

Section 62. No person or political party shall exercise the rights and liberties prescribed in this Constitution against the nation, religions, the King and the Constitution.

In the case where a person or a political party has exercised the rights and liberties prescribed by the Constitution against the nation, religions, the King or with a view to overthrowing the democratic regime of government with the King as Head of the State under this Constitution, the Attorney-General shall submit a motion to the Constitutional Court for giving a decision compelling that person or political party to cease such act.

In the case where the Constitutional Court gives a decision compelling the political party to cease to do the act under paragraph two, the Constitutional Court shall also order the dissolution of such political party.

CHAPTER IV

Duties of the Thai People

Section 63. A person shall have the duty to uphold the nation, religions, the King and the democratic regime of government with the King as Head of the State under this Constitution.

Section 64. A person shall have the duty to vote at an election.

A person who fails to vote at an election without notifying, prior to the election day, the cause of the inability to attend the election shall be liable to a fine.

The notification of the cause of the inability to attend the election, a fine and the method of inflicting a fine, reward for leading to a fine and the application of a fine to subsidise an election and political parties shall be in accordance with the provisions of organic law on the election of members of the House of Representatives.

Section 65. A person shall have the duty to defend the country and to serve in the armed forces as provided by law.

Section 66. A person shall have a duty to comply with the law.

Section 67. A person shall have duties to pay taxes, render assistance to the official service, receive education and training, safeguard and protect national arts and culture, and conserve natural resources and environment as provided by law.

Section 68. A person who is a Government official, an official or employee of a Government agency, State agency, State enterprise, or local administration, *Kam-nan* or *Poo Yai Ban* shall have the duty to perform such acts as implementing the law in order to maintain public interest and render facilities and services to people, and shall have the duty to observe political impartiality in the performance of duties and in carrying out other acts concerning the people.

CHAPTER V

Directive Principles of State Policies

Section 69. The State shall protect and uphold the institution of Kingship as well as the independence and integrity of its territories.

Section 70. The State shall arrange for the maintenance of the armed forces for safeguarding its independence and security, the institution of Kingship and the democratic regime of government with the King as Head of the State and for the national development.

Section 71. The State shall ensure the compliance with the law, protect rights and liberties of a person, create equality in the people's opportunity and promote a person's participation in politics and governance.

The State shall organise an efficient system of official service, other State affairs and justice process so as to respond to the performance of the acts under paragraph one.

Section 72. In laying down economic and social development plans and carrying out the administration of the State affairs, the State should act for the well-being of all Thai people.

The State should provide assistance to the indigent and the underprivileged in order for them to have good quality of life, education and social and economic status and to achieve self-dependence.

Section 73. The State shall provide education side by side with morality, encourage researches, develop science and technology for the sake of national development, and promote national arts and culture.

Section 74. The State should protect and develop children and youth, promote the equality of men and women, provide welfare to the handicapped and the elderly, and develop family integrity and the strength of communities.

Section 75. The State should promote and encourage a local community's participation in the conservation and exploitation of natural resources and environment in a balanced and persistent fashion.

Section 76. The State should promote public health service and social working.

Section 77. The State should prepare a plan for political reform, establish the standard of morality and ethics of persons holding political positions, Government officials and other State officials in order to prevent corruption and enhance efficiency.

Section 78. The State should promote the decentralisation of power to localities for the purpose of their independence and self-determination in local affairs and should develop local economy as well as a public utilities and facilities system in the locality thoroughly and equally throughout the country.

Section 79. The State should ensure fair distribution of incomes, organise rights in land thoroughly, provide water resources to farmers for agriculture, and protect farmers' interests in the production and marketing of agricultural products for the achievement of maximised benefits.

Section 80. The State should encourage a free market economic system, deregulate laws and regulations controlling businesses which are not consistent with economic necessity, and should not engage in an enterprise in competition with the private sector, unless it is necessary for the purpose of maintaining the security of the State, preserving the common interest, or providing public utilities.

The State should impose measures to ensure fair competition and prevent direct or indirect economic monopoly.

CHAPTER VI

The National Assembly

Part I

General Provisions

Section 81. The National Assembly consists of the Senate and the House of Representatives.

Joint or separate sittings of the National Assembly shall be in accordance with the provisions of this Constitution.

Section 82. The President of the House of Representatives is President of the National Assembly. The President of the Senate is Vice-President of the National Assembly.

In the case where there is no President of the House of Representatives, or the President of the House of Representatives is not present or is unable to perform his or her duties, the President of the Senate shall act as President of the National Assembly in his or her place.

The President of the National Assembly shall have the powers and duties as provided in this Constitution and shall conduct the proceedings of the National Assembly at joint sittings in accordance with the rules of procedure.

The President of the National Assembly and the person who acts on his or her behalf shall be politically impartial. A resolution of a political party shall not be binding on the President of the National Assembly and the person who acts on his or her behalf.

The Vice-President of the National Assembly shall have the powers and duties as provided in this Constitution and as entrusted by the President of the National Assembly.

Section 83. A bill may be enacted as law only by and with the advice and consent of the National Assembly.

Section 84. Subject to section 171, after a bill has already been approved by the National Assembly, the Prime Minister shall present it to the King for signature within thirty days as from the date of receiving such bill from the National Assembly, and it shall come into force upon its publication in the Government Gazette.

Section 85. If the King refuses His assent to a bill and either returns it to the National Assembly or does not return it within ninety days, the National Assembly may re-deliberate such bill. If the national Assembly resolves to reaffirm the bill with the votes of not less than two-thirds of the total number of the existing members of both Houses, the Prime Minister shall present such bill to the King for His signature once again. If the King does not sign and return the bill within thirty days, the Prime minister shall cause the bill to be promulgated as an Act in the Government Gazette as if the King had signed it.

Section 86. No person shall be a senator and member of the House of Representatives simultaneously.

Section 87. Senators or members of the House of Representatives of not less than one-tenth of the total number of existing members of each House have a right to lodge with the President of the House of which they are members a complaint asserting that the membership of any

member of such House has terminated under section 95 (3), (4), (5), (6), (7), (8), (10) or (11), or section 116 (3), (4), (5), (6), (7), (8), (10) (11), or (12) as the case may be, and the President of the House with whom the complaint is lodged shall refer it to the Constitutional Court for decision as to whether membership of such person has terminated.

When the Constitutional Court has made a decision, it shall notify the President of the House with whom the complaint is lodged under paragraph one of such decision.

Section 88. The vacation of office of a senator or a member of the House of Representatives after the day on which his or her membership terminates or after the decision of the Constitutional Court that membership of any member terminates shall not affect any act done by such person in the capacity as a member including the receipt of emoluments or other remuneration by such member before he vacates his or her office or the President of the House of which such person is a member has been notified of the decision of the Constitutional Court, as the case may be, provided that in the case of the vacation of office on the ground of his or her being elected in contravention of good faith, the emoluments or other remuneration received by such person by reason of holding office shall be returned.

Part 2

The Senate

Section 89. The Senate consists of members to be appointed by the King from qualified persons elected under section 91 in the number of two hundred and from persons holding the positions in the administration of the State affairs in the same number as that of the positions specified in section 98.

In the case where the office of senator in any category becomes vacant for any reason whatsoever and no additional appointment has been made under section 96, the Senate shall consist of the remaining senators.

Section 90. A qualified senator shall possess qualifications and shall not be under prohibitions as follows:

- (1) being of Thai nationality by birth;
- (2) being not less than thirty-five years of age;
- (3) not being a member, official or advisor of any political party;
- (4) not being a member of a local assembly or a local administrator;

(5) not having had membership terminated by a resolution of the Constitutional Court in accordance with section 87 on the ground under section 95 (8) owing to a cause specified in section 109 (7), (8) or (12).

Section 91. There shall be an assembly of qualified persons, consisting of members possessing qualifications and being under no prohibitions under section 90 in the number specified in paragraph two, which shall convene for the purpose of electing among themselves such number of qualified senators as specified in section 89 paragraph one.

The number and nominations of members of the assembly of qualified persons under paragraph one shall be as follows:

- (1) two hundred members nominated by the Prime Minister;
- (2) one hundred members nominated by the Leader of the Opposition in the House Representatives;
- (3) members nominated by a joint meeting of members of all existing local assemblies in a province, provided that each province shall nominate twenty members;
- (4) twenty members nominated by a joint meeting of members of Bangkok Metropolis Assembly and of members of all district assemblies in Bangkok Metropolis;
- (5) members nominated by juristic persons, being juristic persons established by law but not being Government agencies, State agencies, State enterprises or religious organisations, as determined by the President of the National Assembly, provided that each of such juristic persons shall nominate twenty members.

The rules and procedure for the preparation of name-lists and particulars of the nominated persons shall be as prescribed by the President of the National Assembly.

The President of the National Assembly shall arrange for a meeting of the assembly of qualified persons within fifteen days as from the date of the receipt of full name-lists for the purpose of electing, by members of qualified persons, qualified senators.

Section 92. Each member of the assembly of qualified persons shall have the right to vote for not more than three persons among themselves.

Two hundred members of the assembly of qualified persons who received the highest number of votes in respective order shall be elected qualified senators.

In the case where an equality of votes received by members results in more than two hundred finalists, the President of the National Assembly shall arrange for new voting only for the persons receiving equal votes in order to have two hundred members of qualified senators. If the votes are still equal, the President of the National Assembly shall draw lots to determine the finally elected persons.

The rules and procedure for the election of qualified senators shall be as prescribed by the President of the National Assembly.

The President of the National Assembly shall countersign the Royal Command appointing qualified senators and publish it in the Government Gazette.

Section 93. Membership of a qualified senator is six years as from the date of the election.

Section 94. A senator shall not:

(1) receive any concession from the State, Government agency, State agency or State enterprise, or continue to hold such concession, or become a party to the contract of the nature of economic monopoly with the State, Government agency, State agency or State enterprise, whether directly or indirectly;

(2) receive any special money or benefit from any Government agency, State agency or State enterprise apart from what that Government agency, State agency or State enterprise gives to other persons in the ordinary course of business.

Section 95. Membership of a senator terminates upon:

- (1) the expiration of term of office;
- (2) death;
- (3) resignation;
- (4) loss of Thai nationality;
- (5) becoming a member, official or advisor of any political party;
- (6) becoming a member of a local assembly or a local administrator;
- (7) acting in contravention of the prohibition under section 94;
- (8) being under the prohibition under section 109 (1), (2), (3), (4), (7), (8) or (12);

(9) the Senate passing a resolution terminating the membership in accordance with section 258; in this case, membership shall be deemed to have terminated on the date of the resolution thereof;

(10) having been absent throughout a session the length of which is not less than one hundred and twenty days without permission of the President of the Senate;

(11) having been imprisoned by a final judgment to a term of imprisonment except for an offence committed through negligence or a petty offence.

Section 96. Within three years as from the date of the election of qualified senators under section 92, if the office of a qualified senator becomes vacant for any reason other than the expiration of his or her term of office, the member of the assembly of qualified persons who received the highest votes in the next order shall be a qualified senator to fill the vacancy. In the case where the persons receiving the highest votes in the next order had equal votes, the provisions of section 92 paragraph three shall apply *mutatis mutandis*.

The qualified senator who fills the vacancy shall serve only for the remainder of his or her predecessor's term of office.

Section 97. At the initial stage, at the expiration of three years as from the date of the first appointment of qualified senators by the King, one-half of the total number of the qualified senators shall vacate office by lots and such vacation of office shall be deemed the vacation at the end of the term.

When the qualified senators have vacated office under paragraph one, an assembly of qualified persons shall be established under section 91 for the purpose of the election under section 92 in order to have new qualified senators to fill the vacancies. A qualified senator who has vacated office at the end of the term may be re-elected as qualified senator.

Section 98. Senators who hold positions in the administration of the State affairs consist of the persons holding the following positions;

(1) Permanent Secretaries for the Office of the Prime Minister, Ministries and Sub-Ministries;

(2) Supreme Commander, Commander-in-Chief of the Royal Thai Army, Commander-in-Chief of the Royal Thai Navy and Commander-in-Chief of the Royal Thai Air Force.

Membership of senators who hold positions in the administration of the State affairs commences upon their appointment to the positions in the administration of the State affairs under paragraph one and terminates upon the vacation of such office.

Part 3

The House of Representatives

Section 99. The House of Representatives consists of four hundred members, two hundred of whom are from the election on a basis of candidate name-lists prepared by political parties under section 100 and two hundred of whom are from the election on a constituency basis under section 103.

In the case where there occurs any cause resulting in the number of members of House of Representatives from any general election being less than four hundred, the House shall be deemed to consist of such number of members, provided that an election shall be held so that the number of four hundred members is fully achieved within ninety days as from the day the number of four hundred members remains deficient, and the members of the House so elected may serve only for the remainder of the term of the House.

Section 100. In an election of members of the House of Representatives on a party-list basis, a voter shall have the right to cast ballot from the lists of candidates prepared by political parties; provided that only one party-list may be voted for and the territory of Thailand shall be regarded as the whole constituency.

The party-lists under paragraph one shall be prepared by each political party. Each political party shall prepare one list containing not more than two hundred persons. The names of the persons in such list shall be the names of the persons possessing qualifications and not being under any prohibition under section 108 and shall not be repeated by the names in the lists prepared by other political parties and those of candidates in the election on the constituency basis under section 103 and be placed in numerical order. The list shall be submitted to the Election Commission before the closing date of the application for candidacy in an election on the constituency basis.

In the case where the name of a person in the list under paragraph one is repeated by the name in the list prepared by other political party or that of a candidate in the election on the constituency basis, such person shall, within three days as from the closing date of the application for candidacy in the election, inform the Election Commission of his or her decision as to for which basis of the election or for which list his or her candidacy is surrendered or retained. In the case where such act has not been carried out within the prescribed time, the name of such person shall be withdrawn from the candidacy in all types of election and from all lists.

Section 101. The list of any political party receiving votes of less than five percent of the number of the persons who voted shall be regarded as one for which no person listed therein is elected. If the list of any political party received votes of at least five percent thereof, the persons whose names are contained in the list of that political party shall be deemed to have been elected in accordance with the rule set forth in paragraph two.

As among those whose names are listed in the list of a political party, the determination of the number of the persons who shall be deemed to have been elected from an election on a party-list basis shall be made by reference to the proportion of votes received by the name-list of that political party. For this purpose, it shall be deemed that the persons whose names are contained in the list of that political party are elected in respective order of the allocated numbers in the list in accordance with the resultant proportion so determined for that list.

In the case where there occurs, during the term of the House of Representatives, any cause resulting in the number of members elected from the election on a party-list basis being less than two hundred, such members shall consist of the existing members.

Section 102. The preparation of name-lists of candidates in an election on a party-list basis, the publication of the names of the persons listed in the list, the determination and working out of the vote-proportion and the fraction thereof, the announcement of names of the persons elected from an election on a party-list basis and the elevation of the person whose name is listed in the next order to replace the person elected from the election on a party-list basis who vacates office shall be in accordance with the organic law on the election of members of the House of Representatives.

Section 103. In the election of members on a constituency basis, one candidate may be elected for each constituency.

The number of members which each *Changwat* may have shall be determined by reference to the ratio of the number of inhabitants to one member. Such ratio shall be figured out by reference to the division of such number of inhabitants throughout the country as evidenced in the census announced in the year preceding the year of election by the number of two hundred members of the House of Representatives.

Any *Changwat* with inhabitants below the number of inhabitants per one member under paragraph two shall have one member of the House of Representative. Any *Changwat* with more inhabitants than the number of inhabitants per one member shall have an additional member of the House of Representatives for every such number of inhabitants as representing the number inhabitants per one member.

Upon the number of members of the House of Representatives of each *Changwat* being obtained under paragraph three, if the number of members of the House of Representatives is still less than two hundred, any *Changwat* with the largest fraction remaining from the determination under paragraph three shall have an additional member of the House of Representatives, and the addition of the members of the House of Representatives in accordance with such procedure shall be made to *Changwats* in respective order of fractions remaining from the determination under paragraph three until the number of two hundred is obtained.

Section 104. In a *Changwat* where the number of members of the House of Representatives to be elected is not more than one, the area of that *Changwat* shall be regarded as the constituency; and in a *Changwat* where the number of members of the House of Representatives is more than one, such *Changwat* shall be divided into constituencies, provided that each constituency shall have one member of the House of Representatives.

In a *Changwat* which is divided into more constituencies than one, the boundary of each constituency shall be adjoining and the ratio of the number of inhabitants to the number of the member of the House of Representatives in each constituency must be closely apportioned.

Section 105. In a general election, a person having the right to vote at an election of members of the House of Representatives shall have the right to cast ballot for only one list of candidates prepared by each political party and for one candidate in that constituency.

In an election of a member of the House of Representatives to replace the member of the House elected on a constituency basis whose office becomes vacant under section 116, a voter shall have the right to cast ballot for one candidate in that constituency.

The election shall be by direct suffrage and secret ballot.

Section 106. A person having the following qualifications has the right to vote at an election:

- (1) being of Thai nationality; provided that a person who has acquired Thai nationality by naturalisation must hold the Thai nationality for not less than ten years;
- (2) being not less than eighteen years of age on 1st January of the year of the election; and
- (3) having his or her name appear on the house register in the constituency.

A voter who is a Government official, an official of a State agency or public enterprise, a pupil, student, or person engaging in other occupation and who has a residence outside the constituency shall have the right to cast ballot for a party-list of a political party in the constituency within which he or she has a residence in accordance with the rules and procedure as provided by the organic law on the election of members of the House of Representatives.

Section 107. A person under any of the following prohibitions on the election day is disfranchised:

- (1) being of unsound mind or of mental infirmity;
- (2) being a Buddhist priest, novice, monk or clergy;
- (3) being detained by a warrant of the Court or by a lawful order;
- (4) being under suspension of the right to vote.

Section 108. A person having the following qualifications has the right to be a candidate in an election of members of the House of Representatives:

(1) being of Thai nationality by birth; provided that a Thai national whose father is an alien shall also possess such qualifications as provided in the organic law on the election of members of the House of Representatives;

(2) being not less than twenty three years of age on the election day;

(3) in respect of a candidate having his or her name listed in the name-list of candidates prepared by a political party under section 100, being a member of any single political party in whose party-list his or her name is listed;

When any political party has sent a member to stand for election, such political party or its candidate cannot withdraw the candidacy therefor.

(4) possessing any of the following qualifications:

(a) having his or her name appear in the house register in *Changwat* where he or she stands for election for a consecutive period of not less than one year up to the date of applying for candidacy;

(b) having been a member of the House of Representatives in *Changwat* where he or she stands for election, a member of a local assembly or a local administrator of such *Changwat* before;

(c) being born in *Changwat* where he or she stands for election;

(d) having studied in an educational institution situated in *Changwat* where he or she stands for election for a consecutive period of not less than two academic years before;

(e) having served in the official service or having had his or her name appear in the house register in *Changwat* where he or she stands for election for a consecutive period of not less than two years before.

Section 109. A person under any of the following prohibitions shall have no right to be a candidate in an election:

- (1) being addicted to drugs;
- (2) being an undischarged bankrupt;
- (3) being disfranchised under section 107(1), (2) or (4);
- (4) being deaf and dumb;
- (5) having been sentenced by a judgement to imprisonment and being detained by a warrant of the Court;
- (6) having been discharged for a period of less than five years on the election day after being sentenced by a judgement to imprisonment for a term of two years or more except for an offence committed through negligence;
- (7) having been expelled, dismissed or removed from the official service, a State agency or a State enterprise on the ground of a dishonest exercise of duty or corruption;
- (8) having been ordered by a judgement or an order of the Court that his or her assets shall dissolve on the State on the ground of unusual wealthiness or an unusual increase of his or her assets;
- (9) being a Government official holding a permanent position or receiving salary except a political official;
- (10) being a member of a local assembly, local administrator or member of a local administrative committee;
- (11) being an official or employee of a State agency, State enterprise or local administration, or being *Kamnan* or *Poo Yai Ban*;
- (12) having been removed from office by the resolution of the Senate under section 258; provided that, from the date of the resolution to the election day, the period of five years has not yet elapsed.

Section 110. For an election of members of the House of Representatives to be in good faith and just, the State shall provide support for the election in the following matters:

- (1) printing and posting notices and posters relating to the election;

The dissolution of the House of Representatives may be made only once under the same circumstance.

Section 115. Membership of the House of Representatives commences on the election day.

Section 116. Membership of the House of Representatives terminates upon:

- (1) expiration of the term or dissolution of the House of Representatives;
- (2) death;
- (3) resignation;
- (4) being disqualified under section 108(1), (2) or (4);
- (5) being under any prohibition provided in section 109(1), (2), (3), (4), (7), (8), (9), (10), (11) or (12);
- (6) acting in contravention of any prohibition under section 111;
- (7) being appointed Prime Minister or Minister;
- (8) resignation from membership of his or her political party or his or her political party passing a resolution, by the votes of not less than three-fourths of the joint meeting of the executive committee of that political party and members of the House of Representatives belonging to that political party, terminating his or her membership of the political party. In such cases, his or her membership shall be deemed to have terminated as from the date of the resignation or the resolution of the political party;
- (9) the National Assembly passing a resolution removing from office under section 258 or the Constitutional Court passing a resolution terminating membership under section 87. In such cases, membership shall be deemed to have terminated as from the date of the resolution of the National Assembly or the Constitutional Court;
- (10) loss of membership of the political party in the case where the political party of which he or she is a member is dissolved by an order of the Constitutional Court and he or she is unable to become a member of another political party having a member who is a member of the House of Representatives within sixty days as from the date on which the Constitutional Court issues its order. In such case, his or her membership shall be deemed to have terminated as from the day following the date on which such period of sixty days has elapsed;
- (11) having been absent throughout a session the length of which is not less than one hundred and twenty days without permission of the President of the House of Representatives;

(12) having been imprisoned by a final judgement to a term of imprisonment except for an offence committed through negligence or a petty offence.

Section 117. When the office of member of the House of Representatives becomes vacant for any reason other than the expiration of the term or the dissolution of the House of Representatives, the following actions shall be taken:

(1) in the case where the vacancy is that of the office of a member of the House of Representatives listed in the list prepared by a political party under section 100, the President of the House of Representatives shall, by publication in the Government Gazette, elevate the person whose name in the list of that political party is placed in the next order to be a replacing member of the House of Representatives;

(2) in the case where the vacancy is that of the office of a member of the House of Representatives elected from the election on a constituency basis under section 103, an election of a member of the House of Representatives to fill the vacancy shall be held within thirty days as from the date of the vacancy unless the remainder of the term of the House of Representatives is less than one hundred and eighty days.

The replacing member of the House of Representatives may serve only for the remainder of the term of the House.

Section 118. After the Council of Ministers has assumed the administration of the State affairs, the King will appoint as Leader of the Opposition in the House of Representatives a member of the House who is the leader of the political party which has its members of the House holding no ministerial positions and which has the largest number of members of the House among the political parties having their members of the House holding no ministerial positions, provided that such number must not be less than one-fifth of the total number of members of the House of Representatives at the time of the appointment.

In the case where no political party in the House of Representatives meets the conditions prescribed under paragraph one, the member of the House of Representatives who is the leader of the political party and receives a majority of supporting votes from the members of the House belonging to the political parties having members of the House holding no ministerial positions, shall be the Leader of the Opposition in the House. In case of an equality of supporting votes, it shall be decided by lot.

The President of the House of Representatives shall countersign the Royal Command appointing the Leader of the Opposition in the House of Representatives.

The Leader of the Opposition in the House of Representatives shall vacate office upon being disqualified as specified in paragraph one or paragraph two, and section 135 shall apply *mutatis mutandis*, and in such case, the King will appoint a new Leader of the Opposition in the House of Representatives to fill the vacancy.

Section 119. Subject to the provisions of this Constitution, the rules and procedure for an election shall be in accordance with the organic law on the election of members of the House of Representatives.

Part 4

Election Commission

Section 120. The Election Commission consists of a Chairman and other eight Commissioners appointed by the King with the advice of the National Assembly.

The President of the National Assembly shall countersign the Royal Command appointing the Chairman and Commissioners under paragraph one.

Section 121. The Chairman of the Election Commission and the Election Commissioner shall have the qualifications and shall not be under any prohibition as follows:

(1) being of Thai nationality by birth and being not less than thirty-five years of age;

(2) having graduated with not lower than a Bachelor's degree or its equivalent;

(3) not being under any of the prohibitions under section 107 or section 109 (1), (2), (4), (5), (6), (7) or (8);

(4) not being a senator, member of the House of Representatives, political official, member of a local assembly or local administrator;

(5) not being or having been a member of or holder of other position in a political party throughout the period of ten years preceding the taking of office;

(6) not being a member of the National Counter Corruption Commission, judge of the Judicial Committee for Political Crimes, member of the State Audit Commission or the Ombudsman,

Section 122. The nomination and election of the Chairman of the Election Commission and Election Commissioners shall be proceeded as follows:

(1) the Selective Committee of Election Commissioners, consisting of representatives of all political parties having a member who is a member of the House of Representatives, provided that each party shall have one representative, shall consider and nominate twelve persons who are suitable to be Election Commissioners. Such nomination shall be made to the President of the National Assembly upon consent of the nominated persons. The resolution making such nomination must be passed by votes of not less than three-fourths of the total number of existing members of the Selective Committee;

(2) the Senate shall consider and nominate six persons who are suitable to be Election Commissioners. Such nomination shall be made to the President of the National Assembly upon consent of the nominated persons;

(3) the nominations under (1) and (2) shall be made within thirty days as from the day a ground for the selection of persons to be in such office occurs. In the case where the Selective Committee under (1) is unable to make nomination, or unable to make nomination in the complete number, within the prescribed time, the Senate shall instead consider and make nomination to obtain the complete number within fifteen days as from the due date of the nomination under (1);

(4) the President of the National Assembly shall convoke the National Assembly for passing, by secret ballot, a resolution electing the nominated persons under (1), (2) and (3). In the case where any person receives votes of more than one-half of the total number of the existing members of the National Assembly who cast their votes, such person shall be deemed to be elected as Election Commissioners; but if the number of the said elected persons is less than nine, the name-list of those not elected on that first occasion shall be submitted to the National Assembly so that its members shall vote on another occasion and consecutively. In such case, the persons receiving the highest number of votes in respective order up to nine shall be deemed to be elected as Election Commissioners. In the case of an equality of votes, the President of the National Assembly shall draw lots to determine who are elected persons;

In casting votes, a member of the National Assembly shall have an independent judgment and shall not be bound by a resolution or any other mandate of a political party;

(5) the elected persons under (4) shall meet and elect among themselves Chairman of the Election Commission and, then, notify the President of the National Assembly of the result. The President of the National Assembly shall present it to the King for further appointment.

Section 123. The Chairman and Election Commissioner shall not hold the following positions simultaneously:

(1) a Government official holding a permanent position or receiving salary;

(2) an official or employee of a State agency, State enterprise or local administration;

(3) a chairman, managing director, director or holder of any other position with the authority to carry out a transaction binding a partnership, company or any organisation carrying out business with a view to earning profits, or an employee of any person;

In the case where the National Assembly has elected a person in (1), (2), or (3) with the consent of that person, the elected person can commence the performance of duties only when he or she has resigned from the position in (1), (2) or (3) within fifteen days as from the date of election. If that person has not resigned within the specified time, it shall be deemed that that person has never been elected as Chairman of the Election Commission or as Election Commissioner and the provisions of section 126 shall apply.

Section 124. The Chairman of the Election Commission and the Election Commissioner shall hold office for a term of six years as from the date of the appointment by the King and they shall serve for only one term.

The Chairman of the Election Commission or the Election Commissioner who vacates office upon the expiration of the term shall remain in office to continue to perform duties until the newly appointed Election Commissioners take office.

Section 125. In addition to the vacation of office upon the termination of the term, the Chairman of the Election Commission and the Election Commissioner vacates office upon:

(1) death;

(2) resignation;

(3) being disqualified or being under any of the prohibitions under section 121;

(4) having been imprisoned by a final judgment to a term of imprisonment except for an offence committed through negligence or a petty offence;

(5) being removed from office by a resolution of the National Assembly under section 258.

When a case under paragraph one occurs, the remaining Election Commissioners may continue to perform their duties.

Section 126. In the case where the Chairman of the Election Commission and Election Commissioners have vacated office *in toto*, actions under section 122 shall be taken within thirty days as from the date of the vacation.

In the case where the Chairman of the Election Commission or the Election Commissioner vacates office for any reason other than the expiration of the term, section 122 shall apply *mutatis mutandis* to the nomination and election of the Chairman and an Election Commissioner to fill the vacancy. In this case, persons who are suitable to be Election Commissioners shall be nominated, in the double number of the outgoing persons, by the Selective Committee to the President of the National Assembly for the purpose of an election by a resolution of the National Assembly within thirty days as from the date of the vacation. The elected persons shall serve only for the remainder of the term of the replaced Commissioners.

In the case where Election Commissioners vacate office *in toto* or in part during the expiration of the term or dissolution of the House of Representatives or out of the session of the National Assembly, actions under section 122 shall be taken within thirty days as from the day the National Assembly is convoked for the first sitting after the general election or as from the date of the opening of the National Assembly's session, as the case may be.

Section 127. The Election Commission shall control an election of members of the House of Representatives and a referendum to make it proceed in good faith and justly and shall be the political-party registrar.

The Chairman of the Election Commission shall have the charge and control of the execution of the organic law on the election of members of the House of Representatives, the organic law on a referendum and the organic law on political parties.

Section 128. The Election Commission shall have the following powers and duties:

(1) to issue Notifications determining all activities necessary for the execution of the laws referred to in section 127 paragraph two;

(2) to give orders instructing Government officials, employees of a State agency, State enterprise or local administration, or *Kamnan* or *Poo Yai Ban* to perform all necessary acts under the laws referred to in section 127 paragraph two;

(3) to conduct investigations and inquiries for fact-finding and giving decisions on problems or disputes arising under the laws referred to in section 127 paragraph two;

(4) to perform other acts as provided by law.

In the performance of duties, the Election Commission has the power to summon any relevant document or evidence from any person or summon any person to give statements as well as to request the Courts, Public Prosecutors, inquiry officials or other State agencies to take action for the purpose of conducting investigations and inquiries or giving decisions under (3).

The Election Commission has the power to appoint a person or a group of person to perform such duties as entrusted.

Section 129. Government officials, officials or employees of a State agency, State enterprise or local administration, or *Kamnan* or *Poo Yai Ban* shall have the duty to comply with orders of the Election Commission given under section 128(2).

Section 130. The Election Commission shall forthwith conduct an investigation and inquiry for finding facts in any of the following cases:

(1) convincing evidence has been found that any member of the House of Representatives, before being elected, had committed any act in contravention of good faith to enable him or her to be elected, or has been elected in contravention of good faith as a result of an act committed by any person or political party in violation of the organic law on the election of members of the House of Representatives and the organic law on political parties;

(2) an objection has been raised by a voter, a candidate in an election or a political party a member of which stood for election in any constituency that the election in that constituency has proceeded inappropriately or unlawfully.

Upon completion of the acts under paragraph one, the Election Commission shall give a decision forthwith. Such decision may be appealed to the Constitutional Court and the decision of the Constitutional Court shall be final.

Section 131. There shall be enacted the organic law on the Election Commission which shall at least contain the following matters in its substance:

(1) the activities to be carried out by the Election Commission;

(2) the investigation, inquiry and decision process of the Election Commission;

(3) the co-operation to be given to the Election Commission by Courts, Public Prosecutors, inquiry officials, or other State agencies;

(4) the establishment of an independent agency to carry out activities in connection with personnel administration, budget and other activities, with the Chairman of the Election Commission as its highest superior.

Part 5

Provisions Applicable to Both House

Section 132. Senators and members of the House of Representatives are representatives of the Thai people, and shall form the duties for the common interest of the Thai people.

Section 133. Before taking office, a senator and a member of the House of Representatives shall make a solemn declaration at a sitting of the House of which he or she is a member in the following words:

"I, (name of the declarer), do solemnly declare that I will perform my duties in accordance with the honest dictates of my conscience for the common interest of the Thai people. I will also uphold and observe the Constitution of the Kingdom of Thailand in every respect."

Section 134. The Senate and the House of Representatives shall each have one President and one or two Vice-Presidents who are appointed by the King from the members of such House in accordance with its resolution.

Section 135. The President and the Vice-Presidents of the Senate hold office until the day preceding the date of election of the new President and Vice-Presidents, which must be held every two years.

The President and the Vice-Presidents of the House of Representatives hold office until the expiration of the term or the dissolution of the House.

The President and the Vice-Presidents of the Senate and the President and the Vice-Presidents of the House of Representatives vacate office before the expiration of the term of office under paragraph one or paragraph two, as the case may be, upon:

- member;
- (1) loss of membership of the House of which he or she is a member;
  - (2) resignation from office;
  - (3) holding a position of Minister or of other political official;
  - (4) being sentenced by a judgment to imprisonment.

Section 136. The President of the Senate and the President of the House of Representatives shall have the powers and duties to carry out the business of the Houses in accordance with their rules of procedure. The Vice-Presidents have the powers and duties as entrusted by the President and act on behalf of the President when the President is absent or unable to perform his or her duties.

The President of House of Representatives and the person acting on behalf of the President must be political impartial. A resolution of a political party shall not bind the President of House of Representatives and the person acting on behalf of the President.

Section 137. When the President and the Vice-Presidents of the Senate or the President and the Vice-Presidents of the House of Representatives are absent from any sitting, the members of that House shall elect one among themselves to preside over such sitting.

Section 138. At a sitting of the Senate or of the House of Representatives, the presence of not less than one-half of the total number of the existing members of each House is required to constitute a quorum, except that in the case of considering the agenda on interpellation under section 164 and section 165, the House of Representatives may otherwise prescribe its quorum in the rules of procedure.

Section 139. A resolution on any issue shall be made by a majority of votes unless it is otherwise provided in this Constitution.

In casting the vote, each member has one vote. In case of an equality of votes, the presiding member shall have an additional vote as a casting vote.

In a resolution to appoint any person to hold any position or to approve any person holding any position, the members must be free and not bound by their political parties or other mandates.

Section 140. At a sitting of the Senate or of the House of Representatives or at a joint sitting of the National Assembly, words expressed in the course of giving a statement of fact or opinion or casting the vote by any

- member;
- (1) loss of membership of the House of which he or she is a member;
  - (2) resignation from office;
  - (3) holding a position of Minister or of other political official;
  - (4) being sentenced by a judgment to imprisonment.

Section 136. The President of the Senate and the President of the House of Representatives shall have the powers and duties to carry out the business of the Houses in accordance with their rules of procedure. The Vice-Presidents have the powers and duties as entrusted by the President and act on behalf of the President when the President is absent or unable to perform his or her duties.

The President of House of Representatives and the person acting on behalf of the President must be political impartial. A resolution of a political party shall not bind the President of House of Representatives and the person acting on behalf of the President.

Section 137. When the President and the Vice-Presidents of the Senate or the President and the Vice-Presidents of the House of Representatives are absent from any sitting, the members of that House shall elect one among themselves to preside over such sitting.

Section 138. At a sitting of the Senate or of the House of Representatives, the presence of not less than one-half of the total number of the existing members of each House is required to constitute a quorum, except that in the case of considering the agenda on interpellation under section 164 and section 165, the House of Representatives may otherwise prescribe its quorum in the rules of procedure.

Section 139. A resolution on any issue shall be made by a majority of votes unless it is otherwise provided in this Constitution.

In casting the vote, each member has one vote. In case of an equality of votes, the presiding member shall have an additional vote as a casting vote.

In a resolution to appoint any person to hold any position or to approve any person holding any position, the members must be free and not bound by their political parties or other mandates.

Section 140. At a sitting of the Senate or of the House of Representatives or at a joint sitting of the National Assembly, words expressed in the course of giving a statement of fact or opinion or casting the vote by any

member are absolutely privileged. No charge or action in any manner whatsoever shall be brought against such member.

The privilege under paragraph one does not extend to a member who expresses words at a sitting which is broadcast through radio or television, if such words appear out of the precinct of the National Assembly and the expression of such words constitutes a criminal offence or a wrongful act against any other person.

In the case where the member expresses words which are injurious to other person who is not Prime Minister, a Minister or member of that House, the President of such House shall arrange for publication of explanations at the request of such person in accordance with the procedure and within the period of time as provided by rules of procedure of such House; without prejudice to any personal right to bring an action before the Court.

Section 141. The privilege provided in section 140 extends to printers and publishers of minutes of a sitting in accordance with the rules of procedure of the National Assembly, the Senate or the House of Representatives, as the case may be, and to persons permitted by the presiding member to give a statement of fact or opinion at such sitting as well as to persons who broadcast the sitting through radio or television with the permission of the President of such House *mutatis mutandis*.

Section 142. The National Assembly shall, within thirty days from the date of the election of members of the House of Representatives, be summoned for the first sitting.

Each year, there shall be a general ordinary session and a legislative ordinary session.

The day on which the first sitting referred to in paragraph one is held shall be considered as the first day of the general ordinary session, and the first day of the legislative ordinary session shall be fixed by the House of Representatives. In the case where less than one hundred and fifty days remain as from the first day of the general ordinary session to the end of the calendar year, the legislative ordinary session may be omitted for such year.

In the legislative ordinary session, the National Assembly shall meet only in such case as provided in Chapter 2 or for considering a bill, approving an Emergency Decree, giving an approval to a declaration of war, approving a Treaty, removing persons from office, interpellating and amending the Constitution, except the National Assembly passes a resolution by the votes of more than one-half of the number of the existing members of the National Assembly for considering any other matter.

Section 143. An ordinary session of the National Assembly shall last one hundred and twenty days but the King may prolong it.

An ordinary session may be prorogued before the end of one hundred and twenty days only with the approval of the National Assembly.

Section 144. The King convokes the National Assembly and opens and prorogues its session.

The King may be present to perform the opening ceremony of the first annual ordinary session under section 142 paragraph one or may command the Heir to the Throne who is *sui juris* or any person to perform the ceremony as His representative.

Section 145. When it is necessary for the interests of the State, the King may convoke an extraordinary session of the National Assembly.

Section 146. Members of both Houses or members of the House or Representatives of not less than one-third of the total number of the existing members of both Houses have the right to present their petition to the King for the issuance of a Royal Command convoking an extraordinary session of the National Assembly.

The petition referred to in paragraph one shall be lodged with the President of the National Assembly.

The President of the National Assembly shall present the petition to the King and countersign the Royal Command.

Section 147. Subject to section 146, the convocation, the prolongation of session and the prorogation of the National Assembly shall be made by a Royal Decree.

Section 148. No senator or member of the House of Representatives shall, during a session, be arrested or detained or summoned by a warrant for inquiry as an alleged offender in a criminal case unless permission of the House of which he or she is a member is obtained or he is arrested in *flagrante delicto*.

In the case where a senator or a member of the House of Representatives has been arrested in *flagrante delicto*, it shall be forthwith reported to the President of the House of which he or she is a member and such President may order a release of the person so arrested.

Section 149. In the case where a criminal charge is brought against a senator or a member of the House of Representatives, whether the House is in session or not, the Court shall not try the case during a session.

unless permission of the House of which he or she is a member is obtained or it is a case concerning the organic law on election of members of the House of Representatives; provided that the proceedings of the Court shall not hinder such member from attending the sitting of the House.

The proceedings of the Court before the invocation of membership of either House of the accused are valid.

Section 150. If a senator or member of the House of Representatives is detained during an inquiry or a trial before the beginning of a session, when the session begins, the inquiry official or the Court, as the case may be, must order his or her release as soon as the President of the House of which he or she is a member has so requested.

The order of release under paragraph one shall be effective as from the date of such order until the last day of the session.

Section 151. The Senate shall not hold its sitting during the expiration of the term or the dissolution of the House of Representatives; unless it is a sitting at which the Senate shall act as the National Assembly under section 17, section 21 and section 192, and the votes taken shall be based on the number of senators.

Section 152. Bills may be introduced only by the Council of Ministers or members of the House of Representatives, but money bills may be introduced by members of the House of Representatives only with the endorsement of the Prime Minister.

A member of the House of Representatives who is a member of a political party may introduce a bill only if the political party of which he or she is a member has passed a resolution approving the introduction thereof, and the bill is endorsed by not less than twenty members of the House of Representatives belonging to that political party. A member of the House of Representatives who is not a member of any political party may introduce a bill only if the bill is endorsed by not less than twenty members of the House who are not members of political parties.

A money bill means a bill with provisions dealing with any one of the following matters:

(1) the imposition, repeal, reduction, alteration, modification, remission, or regulation of taxes or duties;

(2) the allocation, receipt, custody, or payment of the State funds or transfer of expenditure estimates of the State;

(3) the establishment of an agency which results in an increase of the expenditure estimates of the State;

- (4) the raising of loans, or guarantee or redemption of loans;
- (5) currency.

In case of doubt as to whether a bill is a money bill which requires the endorsement of the Prime Minister, it shall be the power of a joint sitting of the President of the House of Representatives and Presidents of all standing committees of the House of Representatives to make a decision thereon.

The President of the House of Representatives shall hold a sitting to consider the case under paragraph four within fifteen days as from the date such case occurs.

The resolution of the joint sitting under paragraph four shall be decided by a majority of votes. In case of an equality of votes, the President of the House of Representatives shall have an additional vote as a casting vote.

Section 153. For any bill introduced by members of the House of Representatives which, at the stage of the adoption of its principle, was not a money bill but was then amended by the House of Representatives and, in the opinion of the President of the House, such amendment has rendered it to exhibit the characteristic of a money bill, the President of the House shall suspend the consideration of such bill and, within fifteen days as from the day on which such case occurs, shall refer it to a joint sitting of the President of the House of Representatives and Presidents of all of its committees to make a decision thereon. If the joint sitting decides that the amendment has resulted in such bill exhibiting the characteristic of a money bill, the President of the House shall refer it to the Prime Minister for endorsement. In the case where the Prime Minister does not endorse it, the House of Representative shall amend it so as to prevent it from being a money bill.

Section 154. A bill shall be first submitted to the House of Representatives,

If a bill which has been specified by the Council of Ministers, in its policies stated to the National Assembly under section 181, as necessary for the administration of the State affairs is not approved by a resolution of the House of Representatives and the votes disapproving it are less than one-half of the total number of the existing members of the House, the Council of Ministers may request the National Assembly to hold a joint sitting for passing a resolution on another occasion. If it is approved, the National Assembly shall appoint the persons, being or not being its members, in such an equal number as proposed by the Council of Ministers, to constitute a joint committee of the National Assembly for considering such bill, and the joint committee of the National Assembly shall prepare a report thereon and submit the bill which it has already considered to the National Assembly. If such bill is approved by the

National Assembly, further proceedings under section 84 shall be taken. If it is not approved, such bill shall lapse.

Section 155. Subject to section 161, when the House of Representatives has considered a bill submitted under section 154 paragraph one and passed a resolution approving it, the House of Representatives shall submit such bill to the Senate. The Senate must finish the consideration of such bill within sixty days; but if it is a money bill, the consideration thereof must be finished within thirty days; provided that the Senate may, as a special case, resolve to extend the period for not more than thirty days. The said period shall mean the period during a session and shall be counted as from the day on which such bill reaches the Senate.

The period referred to in paragraph one shall not include the period during which the bill is under the consideration of the Constitutional Court under section 158.

If the Senate has not finished the consideration of the bill within the period referred to in paragraph one, it shall be deemed that the Senate has approved it.

In the case where the House of Representatives submits a money bill to the Senate, the President of the House of Representatives shall also advise the Senate that the bill so submitted is a money bill. The advice of the President of the House of Representatives shall be deemed final.

In the case where the President of the House of Representatives does not advise the Senate that the bill is a money bill, such bill shall not be deemed a money bill.

Section 156. Subject to section 161, after the Senate has finished the consideration of a bill:

(1) if it agrees with the House of Representatives, further proceedings under section 84 shall be taken;

(2) if it disagrees with the House of Representatives, such bill shall be withheld and returned to the House of Representatives;

(3) if there is an amendment, the amended bill shall be returned to the House of Representatives. If the House of Representatives approves such amendment, further proceedings under section 84 shall be taken. In other cases, each House shall appoint persons, being or not being its members, in such an equal number as may be determined by the House of Representatives, to constitute a joint committee for considering the bill; and the joint committee shall prepare a report thereon and submit that bill which it has already considered to both Houses. If both Houses approve the bill already considered

by the joint committee, further proceedings under section 84 shall be taken. If either House disapproves it, the bill shall be withheld.

In considering the bill, the joint committee has the power to summon documents from any person or summon any person to give statements or opinions and the privileges provided in section 140 and section 141 shall also extend to the person performing his or her duties under this section.

At a meeting of the joint committee, the presence of the members of the committee appointed by both Houses of not less than one-half of the total number of its members is required to constitute a quorum and the provisions of section 173 shall apply *mutatis mutandis*.

Section 157. A bill withheld under section 156 may be reconsidered by the House of Representatives only after the lapse of one hundred and eighty days as from the date the bill is returned to the House of Representatives by the Senate in case of the withholding under section 156(2) and as from the date either House disapproves it in case of the withholding under section 156(3). In such cases, if the House of Representatives resolves to reaffirm the original bill or the bill considered by the joint committee by the votes of more than one-half of the total number of the existing members of the House of Representatives, such bill shall be deemed to have been approved by the National Assembly and further proceedings under section 84 shall be taken.

If the bill withheld is a money bill, the House of Representatives may forthwith proceed to reconsider it. In such case, if the House of Representatives resolves to reaffirm the original bill or the bill considered by the joint committee by the votes of more than one-half of the total number of the existing members of the House of Representatives, such bill shall be deemed to have been approved by the National Assembly and further proceedings under section 84 shall be taken.

Section 158. While a bill is being withheld under section 156, the Council of Ministers or members of the House of Representatives may not introduce a bill having the same or similar principle as that of the bill so withheld.

In the case where the Senate or the House of Representatives is of the opinion that the bill so introduced or referred to for consideration has the same or similar principle as that of the bill being withheld, the President of the Senate or the President of the House of Representatives shall refer the said bill to the Constitutional Court for decision. If the Constitutional Court decides that it is a bill having the same or similar principle as that of the bill so withheld, such bill shall lapse.

Section 159. In the case where the term of the House of Representatives expires or the House of Representatives is dissolved, the draft Constitution Amendment, or all bills which have not yet been approved by the National Assembly or to which the King has refused His assent or which have not been returned by the King within ninety days, shall lapse.

Section 160. The expenditure estimates of the State shall be made in the form of an Act. If the Annual Appropriations Act for the following fiscal year is not enacted in time, the law on annual appropriations for the preceding fiscal year shall apply for the time being.

Section 161. The House of Representatives must finish the consideration of an annual appropriations bill, a supplementary appropriations bill and a transfer of appropriations bill within one hundred and five days as from the date the bill reaches the House of Representatives.

If the House of Representatives has not finished the consideration of the bill within the period referred to in paragraph one, such bill shall be deemed to have been approved by the House of Representatives and shall be submitted to the Senate.

In the consideration by the Senate, the Senate must approve or disapprove it without any amendment within twenty days as from the date the bill reaches the Senate. Upon the lapse of such period, such bill shall be deemed to have been approved; in such case and in the case where the Senate approves it, further proceedings under section 93 shall be taken.

If the Senate disapproves the bill, the provisions of section 176 paragraph two shall apply *mutatis mutandis*.

In the consideration of the annual appropriations bill, the supplementary appropriations bill and the transfer of appropriations bill, a member of the House of Representatives shall not submit a motion adding any item or amount to the bill, but may submit a motion reducing or abridging the expenditures which are not expenditures according to any of the following obligations:

- (1) money for payment of the principal of a loan;
- (2) interest on a loan;
- (3) money payable in accordance with the law.

In the consideration by the House of Representatives or a committee, any proposal, submission of a motion or commission of an act, which results in direct or indirect involvement by members of the National Assembly or members of a committee in the use of the appropriations, shall not be permitted.

In the case where senators or members of the House of Representatives of not less than one-tenth of the total number of the existing members of each House are of the opinion that there has been an act referred to in paragraph six, they shall refer it to the Constitutional Court for decision thereon and the Constitutional Court shall decide it within fifteen days as from the date of its receipt. In the case where the Constitutional Court decides that there has been an act referred to in paragraph six, such proposal, submission of the motion, or commission of the act shall be ineffective.

Section 162. The payment of State funds shall be made only when it has been authorised by the law on appropriations, the law on budgetary procedure, the law on transfer of appropriations or the law on treasury balance, except that it may be prepaid in the case of urgent necessity in accordance with the rules and procedure provided by the law. In such case, the expenditure estimates for reimbursement must be set aside in the Transfer of Appropriations Act, the Supplementary Appropriations Act or the Annual Appropriations Act for the following fiscal year.

Section 163. The Senate and the House of Representatives are, by virtue of this Constitution, vested with the power to control the administration of the State affairs.

Section 164. Every senator or member of the House of Representatives has the right to interpellate a Minister on any matter within the scope of his or her authority, but the Minister has the right to refuse to answer it if the Council of Ministers is of the opinion that the matter should not yet be disclosed on the ground of safety or vital interest of the State.

The interpellation of a senator under paragraph one shall be answered in the Government Gazette.

Section 165. In the administration of the State affairs on any matter which involves an important problem of public concern, affects national or public interest, or requires urgency, a member of the House of Representatives may notify the President of the House of Representatives prior to the commencement of the sitting of the day that the Prime Minister or the Minister responsible for that matter will be interpellated, and the President of the House of Representatives shall place such matter on the agenda of the meeting of that day. A verbal interpellation by a member of the House of Representatives on such matter may be made not more three times. The interpellation and the answer to the interpellation under this section may not take more than one hour each day.

Section 166. Members of the House of Representatives of not less than one-half of the total number of the existing members of the House have the right to submit a motion for a general debate for the purpose of

passing a vote of no-confidence in the Prime Minister on the ground of the policy or the administration of the State affairs in implementation of the policy which is faulty, ineffective or threatens to cause injury to the nation or the public. Such motion must nominate the suitable next Prime Minister and, when the motion has been submitted, the dissolution of the House of Representatives shall not be permitted, except when the motion is withdrawn or the resolution is passed without being supported by such vote as specified in paragraph three.

The submission of a motion for a general debate on the behaviour of the Prime Minister, which involves circumstances of unusual wealthiness or exhibits a sign of malfeasance in office or the commission of an offence against internal or external security of the Kingdom, deliberate exercise of authority to commit an offence or violation of the provisions of the Constitution or law shall not be made without the proceedings under Chapter 11 having been first taken.

If the general debate is concluded with a resolution not to pass over the agenda of the general debate, the House of Representatives shall pass a vote of confidence or no-confidence. Voting in such case shall not take place on the date of the conclusion of the debate. The vote of no-confidence must be passed by more than one-half of the total number of the existing members of the House of Representatives.

In the case where a vote of no-confidence is passed by not more than one-half of the total number of the existing members of the House of Representatives, the members of the House of Representatives who submit the motion for the debate shall no longer have the right to submit another motion for a general debate for the purpose of passing a vote of no-confidence in the Prime Ministers throughout the session.

Section 167. Members of the House of Representatives of not less than one-fifth of the total number of the existing members of the House of Representatives have the right to submit a motion for a general debate for the purpose of passing a vote of no-confidence in an individual Minister on the ground of the administration of the State affairs in implementation of a policy which is faulty, ineffective or threatens to cause injury to the nation or the public.

The provisions of section 166 paragraph two, paragraph three and paragraph four shall apply *mutatis mutandis*.

Section 168. A sitting of the Senate, a sitting of the House of Representatives and a joint sitting of the National Assembly are public under the conditions stipulated in the rules of procedure of each House. A sitting *in camera* shall be held at the request of the Council of Ministers or members of not less than one-fourth of the total number of the existing members of each House or of both Houses, as the case may be.

Section 169. The Senate and the House of Representatives have the power to select and appoint members of each House to constitute a standing committee and have the power to select and appoint persons, being or not being its members, to constitute an *ad hoc* committee in order to perform any act, inquire into or study any matter within the powers and duties of the House and report its findings to the House. The said committees have the power to summon documents from any person or summon any person to give statements, opinions on the act or the matter under its inquiry or study.

The privileges provided in section 140 and section 141 shall also extend to the persons performing their duties under this section.

The number of members of a standing committee appointed solely from members of the House of Representatives shall be in proportion to or in close proportion to the number of members of the House of Representatives of each political party or group of political parties in the House of Representatives.

In the absence of the rules of procedure of the House of Representatives under section 170, the President of the House of Representatives shall determine the proportion under paragraph three.

Section 170. The Senate and the House of Representatives have the power to make the rules of procedure governing the election and performance of duties of the President, Vice-Presidents, and members of committees, quorum of committees, sittings, submission and consideration of bills, submission of motions, consultation, debate, passing of a resolution, interpellation, general debate, observation of the rules and orders, and other matters for the execution of this Constitution.

Section 171. Organic law bills already approved by the National Assembly or draft rules of procedure of the House of Representatives, draft rules of procedure of the Senate and draft rules of procedure of the National Assembly already approved by the House of Representatives, the Senate or the National Assembly shall be submitted to the Constitutional Court for consideration of their constitutionality before their presentation to the King for signature or their publication in the Government Gazette, as the case may be.

The decision of the Constitutional Court shall be made within thirty days as from the date of its receipt of the matter and the provisions of section 214 paragraph two shall apply *mutatis mutandis* to the provisions which are contrary to or inconsistent with or not in accordance with the Constitution.

Part 6

Joint Sitzings of the National Assembly

Section 172. The National Assembly shall hold a joint sitting in the following cases:

- (1) the approval of the appointment of the Regent under section 17;
- (2) the making of a solemn declaration by the Regent before the National Assembly under section 19;
- (3) the acknowledgment of an amendment of the Palace Law on Succession, B.E. 2467 under section 20;
- (4) the acknowledgment or approval of the succession to the Throne under section 21;
- (5) the reconsideration of a bill under section 85;
- (6) the election of Election Commissioners under section 122 and section 126;
- (7) the approval of the prorogation of a session under section 143;
- (8) the opening of the session of the National Assembly under section 144;
- (9) the approval of a bill stated by the Council of Ministers as necessary for the administration of the State affairs under section 154 paragraph two;
- (10) the making of the rules of procedure of the National Assembly under section 173;
- (11) the announcement of policies under section 180;
- (12) the holding of a general debate under section 185;
- (13) the approval of the declaration of war under section 195;
- (14) the approval of a Treaty under section 196;
- (15) the selection of judges of the Constitutional Court under section 207 and section 213 and the approval of the appointment of Secretary-General of the Office of the Constitutional Court under section 222;
- (16) the selection of members of the National Counter Corruption Commission under section 252 and section 253 and the approval of the appointment of Secretary-General of the National Counter Corruption Commission under section 256;

(17) the election of members of the State Audit Commission under section 276 and section 277 and the approval of the appointment of the Auditor-General under section 279;

(18) the selection of the Ombudsman under section 281;

(19) the amendment of the Constitution under section 291;

Section 173. At a joint sitting of the National Assembly, the rules of procedure of the National Assembly shall apply. While the rules of procedure of the National Assembly has not yet been issued, the rules of procedure of the House of Representatives shall apply *mutatis mutandis*.

Section 174. The provisions applicable to both Houses shall apply *mutatis mutandis* to a joint sitting of the National Assembly, except that, for the appointment of a committee, the number of committee members appointed from the members of each House must be in proportion to or in close proportion to the number of members of each House.

CHAPTER VII

The Council of Ministers

Section 175. The King appoints the Prime Minister and not more than forty-eight other Ministers to constitute the Council of Ministers having the duties to carry out the administration of the State affairs.

The President of the House of Representatives shall present to the King the nomination of the person suitable to be appointed as Prime Minister in accordance with the resolution of the House of Representatives and shall countersign the Royal Command appointing the Prime Minister.

Section 176. The Prime Minister shall be appointed from members of the House of Representatives elected from the party-lists under section 103 paragraph two and shall, upon the appointment by the Royal Command, vacate the office of member of the House of the Representatives as from the date of the appointment.

The selection of the person suitable to be appointed as Prime Minister shall be made by the nomination of a person who is suitable to be appointed as Prime Minister to the House of Representatives for consideration. The nomination shall be endorsed by members of the House of Representatives of not less than one-fifth of the total number of the existing members of the House.

The resolution of the House of Representatives approving the nomination of a person to be appointed as Prime Minister shall be passed by the votes of more than one-half of the total number of the existing members of the House of Representatives. The passing of such resolution shall be by open votes.

Section 177. In the first selection, in the case where it appears within thirty days as from the date of the general election that no person has been approved to be appointed as Prime Minister with the votes of more than one-half of the total number of the existing members of the House of Representatives, the President of the House of Representatives shall present to the King the name of the suitable person for appointment by the King.

If the President of the House of Representatives fails to present to the King the name of the person for appointment by the King within ten days as from the expiration of the period under paragraph one, the term of the House shall expire.

Section 178. The Prime Minister or Minister shall not be a Government official holding a permanent position or receiving a salary other than a political official or shall not be a member of the House of Representatives or senator simultaneously.

A member of the House of Representatives or a senator who has been appointed as Prime Minister or Minister shall vacate office as from the date of appointment.

In the case where the person who is appointed as Prime Minister or Minister is a member of the House of Representatives elected from party-lists under section 100, the President of the National Assembly shall publish in the Government Gazette elevating the person whose name is listed in the party list of that party in the next order to be a member of House of Representatives in replacement of such outgoing person. The replacing member of the House of Representatives may serve only for the remainder of the term of the House.

In the case where the person who is appointed as Minister is a member of the House of Representatives elected from the election on a constituency basis under section 103, a by-election of a member of the House of Representatives shall be held within thirty days as from the date such person is appointed. The replacing member of the House of Representatives may serve only for the remainder of the term of the House.

Section 179. Before taking office, a Minister must make a solemn declaration before the King in the following words:

"I, (name of the declarer), do solemnly declare that I will be loyal to the King and will faithfully perform my duties in the interests of the country:

and of the people. I will also uphold and observe the Constitution of the Kingdom of Thailand in every respect."

Section 180. The Council of Ministers which shall assume the administration of the State affairs shall state its policies to the National Assembly provided that no vote of no-confidence shall be passed.

Section 181. A Minister must possess the qualifications and must not be under any of the prohibitions as follows:

(1) possessing the qualifications for the person having the right to be a candidate in an election under section 108(1);

(2) being not less than thirty years of age;

(3) not being under any of the prohibitions under section 109 (1), (2), (3), (4), (7), (8) or (14);

(4) having been discharged for a period of less than five years before the appointment after being sentenced by a judgment to imprisonment for a term of two years or more, except for an offence committed through negligence.

Section 182. A Minister shall not hold a position or perform any act which is prohibited to be held or performed by a member of the House of Representatives under section 111 except the position required to be held by the operation of law, and shall not be a manager, director, advisor, agent or employee of any person, partnership, company or organisation which engages in a business with a view to earning profits.

Section 183. A Minister has the right to attend and give statements of fact or opinions at a sitting of the House but has no right to vote.

The privileges provided in section 140 and section 141 shall apply *mutatis mutandis*.

Section 184. Ministers shall carry out the administration of the State affairs in accordance with the provisions of the Constitution, laws and the policies stated under section 180, and shall be responsible individually to the House of Representatives for the performance of their duties and shall also be responsible collectively to the National Assembly for the general policies of the Council of Ministers.

Section 185. In the case where there is a problem in connection with the administration of the State affairs in respect of which the Council of Ministers deems it advisable to take opinion of senators and members of the House of Representatives, the Prime Minister may give a notice to the President

of the National Assembly requesting that a general debate be held at a joint sitting of the National Assembly. In such case, no resolution shall be passed by the National Assembly on the issue put in the debate.

Section 186. Ministers vacate office *en masse* upon:

- (1) the passing of a vote of no-confidence by the House of Representatives under section 166;
- (2) the expiration of the term or the dissolution of the House of Representatives;
- (3) the resignation of the Council of Ministers;
- (4) the termination of Ministership of the Prime Minister under section 216;

The outgoing Council of Ministers shall remain in office for carrying out duties until the newly appointed Council of Ministers takes office.

Section 187. The ministership of an individual Minister terminates upon:

- (1) death;
- (2) resignation;
- (3) being disqualified or being under any of the prohibitions provided in section 181;
- (4) being sentenced by a judgment to imprisonment;
- (5) the passing of a vote of no-confidence by the House of Representatives under section 166;
- (6) having done an act prohibited by section 182;
- (7) the issuance a Royal Command under section 188.

The provisions of section 88 and section 258 shall apply to the termination of the ministership under (2), (3), (4) or (6).

Section 188. The King has the prerogative power to remove a Minister from his or her office upon the advice of the Prime Minister.

Section 189. For the purpose of maintaining national or public safety or national economic security, or averting public calamity, the King may issue an Emergency Decree which shall have the same force as an Act.

The issuance of an Emergency Decree under paragraph one shall be made only when the Council of Ministers is of the opinion that it is the case of emergency and necessary urgency which is unavoidable.

In the next succeeding sitting of the National Assembly, the Council of Ministers shall submit the Emergency Decree to the National Assembly for its consideration without delay. If it is out of session and it would be a delay to wait for the opening of an ordinary session, the Council of Ministers must proceed to convoke an extraordinary session of the National Assembly in order to consider whether to approve or disapprove the Emergency Decree without delay. If the House of Representatives disapproves it or approves it but the Senate disapproves it and the House of Representatives reaffirms its approval by the votes of not more than one-half of the total number of the existing members of the House, the Emergency Decree shall lapse; provided that it shall not affect any act done during the enforcement of such Emergency Decree.

If the Emergency Decree under paragraph one has the effect of amending or repealing any provisions of any law and such Emergency Decree has lapsed in accordance with paragraph three, the provisions of the law in force before the amendment or repeal shall continue to be in force as from the date of the issuance of such Emergency Decree.

If the House of Representatives and the Senate approve the Emergency Decree, or if the Senate disapproves it but the House of Representatives reaffirms its approval by the votes of more than one-half of the total number of the existing members of the House, such Emergency Decree shall continue to have the force as an Act.

The Prime Minister shall cause the approval or disapproval of the Emergency Decree to be published in the Government Gazette. In case of disapproval, it shall be effective as from the day following the date of its publication in the Government Gazette.

The consideration of an Emergency Decree by the Senate and the House of Representatives in case of reaffirmation of the Emergency Decree must take place at the first opportunity when such Houses hold their sittings.

Section 190. Before the House of Representatives or the Senate approves an Emergency Decree under section 189 paragraph three, members of the House of Representatives or senators of not less than one-fifth of the total number of the existing members of each House have the right to submit an opinion to the President of the House of which they are members that the Emergency Decree is not in accordance with section 189 paragraph one, and the President of the House who receives such opinion shall then refer it to the Constitutional Court for decision. After the Constitutional Court has given a decision thereon, it shall notify its decision to the President of the House referring such opinion.

When the President of the House of Representatives or the President of the Senate has received the opinion from members of the House of Representatives or senators under paragraph one, the consideration of such Emergency Decree shall be deferred until the decision of the Constitutional Court under paragraph one has been notified.

The decision of the Constitutional Court that an Emergency Decree is not in accordance with section 189 paragraph one must be given by votes of not less than two-thirds of the total number of judges of the Constitutional Court.

Section 191. If, during a session, it is necessary to have a law on taxes, duties or currency, which, in the interests of the State, requires an urgent and confidential consideration, the King may issue an Emergency Decree which shall have the same force as an Act.

The Emergency Decree issued under paragraph one must be submitted to the House of Representatives within three days as from the day following the date of its publication in the Government Gazette, and the provisions of section 189 shall apply *mutatis mutandis*.

Section 192. The King has the prerogative power to issue a Royal Decree which is not contrary to the law.

Section 193. In the case where the Council of Ministers is of the opinion that any bill or matter may affect national or public interests, the Council of Minister may present its request to the King for an issuance of a Royal Decree calling for a referendum.

The persons having the right to vote in an election of members of the House of Representatives shall have the right to vote in a referendum and the date of the referendum shall be the same throughout the Kingdom.

A referendum shall be for the purpose of public consultation as to whether the bill or matter in respect of which the referendum is held will be approved or not. A referendum shall not be held on a matter specifically relating to any individual person.

Subject to the provisions of this Constitution, the rules and procedure for voting in a referendum shall be in accordance with the organic law on referendum.

Section 194. The King has the prerogative power to declare and lift the martial law in accordance with the conditions and manner under the Martial Law.

In the case where it is necessary to declare the martial law in a certain locality as a matter of urgency, the military authority may do so under the Martial Law.

Section 195. The King has the prerogative power to declare war with the approval of the National Assembly.

The approval resolution of the National Assembly must be passed by votes of not less than two-thirds of the total number of the existing members of both Houses.

During the expiration of the term or the dissolution of the House of Representatives, the Senate shall perform the function of the National Assembly in giving the approval under paragraph one, and the resolution shall be passed by votes of not less than two-thirds of the total number of the existing senators.

Section 196. The King has the prerogative power to conclude a peace treaty, armistice and other treaties with other countries or international organisations.

A treaty which provides for a change in the Thai territories or the jurisdiction of the State or requires the enactment of an Act for its implementation must be approved by the National Assembly.

Section 197. The King has the prerogative power to grant a pardon.

Section 198. The King has the prerogative power to remove titles and recall decorations.

Section 199. The King appoints and removes officials in the military service and civil service who hold the positions of Permanent Secretary of State, Director-General and their equivalents.

Section 200. Subject to section 199, the determination of qualification, recruitment, appointment, promotion, increase of salaries, punishment and removal from Government service of Government officials shall be in accordance with the law.

Section 201. A Government official holding a permanent position or receiving a salary, except a political official, shall not be a political official.

Section 202. Emoluments and other remuneration of Privy Councillors, President and Vice-Presidents of the Senate, President and Vice-Presidents of the House of the Representatives, Leader of the Opposition in the

House of Representatives, senators, members of the House of Representatives, judges of the Constitutional Court, Election Commissioners, members of the National Counter Corruption Commission, judges of the Judicial Committee for Political Crimes, members of the State Audit Commission or the Ombudsman shall be prescribed by the Royal Decree.

Section 203. All laws, Royal Rescripts and Royal Commands relating to the State affairs must be countersigned by a Minister unless otherwise provided in this Constitution.

Section 204. All laws which have been signed or deemed to have been signed by the King shall forthwith be published in the Government Gazette not later than seven days as from the date he has signed them or the date they are deemed to have been signed.

CHAPTER VIII

Constitutional Court

Section 205. The Constitutional Court consists of the President and eight judges of the Constitutional Court to be appointed by the King upon advice of the National Assembly.

The President of the National Assembly shall countersign the Royal Command appointing the President and judges of the Constitutional Court.

Section 206. The President and judge of the Constitution Court shall possess the qualifications and shall not be under any of the prohibitions as follows:

- (1) being of Thai nationality by birth and being not less than forty years of age
- (2) having graduated with not lower than a Bachelor's degree in law or political science
- (3) having, in the past, held a political position or served in a position of not lower than Deputy Director-General or its equivalent;
- (4) not being under any of the prohibitions under section 107 or section 109 (1), (2), (4), (5), (7) or (8);
- (5) not being a senator, member of the House of Representatives, political official, member of a local assembly or local administrator;

(6) not being or having been in the past a member, members of the Executive Committee, holder of a position or official of a political party over the period of three years preceding the taking of office;

(7) not being an Election Commissioner, member of the National Counter Corruption Commission, judge of the Judicial Committee for Political Crimes, member of the State Audit Commission or the Ombudsman.

Section 207. The nomination and election of the President and judges of the Constitutional Court shall be proceeded as follows.

(1) the Selective Committee for judges of the Constitutional Court, consisting of representatives of all political parties having a member who is a member of the House of Representatives provided that each party shall have one representative, shall nominate twelve persons suitable to be judges of the Constitution Court to the President of the National Assembly with the consent of the nominated persons; the resolution making such nomination must be passed by votes of not less than three-fourths of the total number of the existing members of the Committee;

(2) the Senate shall nominate to the President of the National Assembly, with the consent of the nominated persons, six persons suitable to be judges of the Constitution Court;

(3) the nominations under (1) and (2) shall be made within thirty days as from the date when a ground for the election of persons to be in such office occurs; in the case where the Committee under (1) is unable to make the nomination or, in nominating, fails to achieve the complete number within the specified time, the Senate shall instead make the nomination to fulfil the complete number within fifteen days as from the date the nomination under (1) is due to be made;

(4) the President of the National Assembly shall convene the Senate for a sitting for the purpose of passing a resolution, by secret ballot, electing the nominated persons under (1), (2) and (3). In the case where the persons received voted of more than one-half of the number of the members of the National Assembly, such persons shall be deemed to have been elected as judges of the Constitution Court, but if the number of the persons elected is less than nine, the name-list of those not elected on the first occasion shall be submitted to members of the National Assembly for voting on another occasion consecutively. In such case, nine persons receiving the highest number of votes in respective order in the specified number shall be elected as judges of the Constitutional Court. In the case of an equality of votes, the President of the National Assembly shall draw lots to determine who are elected persons;

In casting votes, members of the National Assembly shall be free and shall not be bound by any resolution of their political parties or other mandates.

(5) the elected persons under (4) shall meet and elect one among themselves to be President of the Constitutional Court. The result thereof shall be notified to the President of the National Assembly and be presented to the King for further appointment.

Section 208. No person shall be the President or a judge of the Constitutional Court and a holder of any of the following positions simultaneously:

(1) a Government official holding a permanent position or receiving a salary;

(2) an official or employee of a State agency, State enterprise or local administration;

(3) a chairman, managing director, director or holder of any other position with the authority to do a transaction binding a partnership, company or any organisation carrying out business with a view to gaining profits, or an employee of any person.

In the case where the National Assembly has elected the person referred to in (1), (2) or (3) with the consent of that person, the elected person can commence the performance of duties only when he or she has resigned from the position in (1), (2) or (3), which must be done within fifteen days as from the date of the election. If such person has not resigned within the specified time, it shall be deemed that that person has never been elected as President or judge of the Constitutional Court and the provisions of section 213 shall apply.

Section 209. The President and judges of Constitutional Court shall hold office for nine years as from the date of their appointment by the King and they shall hold office for only one term.

The outgoing President and judges of the Constitutional Court shall remain in office to perform duties until the newly appointed President and judges of the Constitutional Court take office.

The President and judges of the Constitutional Court shall be judicial officials under the law.

Section 210. Before taking office, the President and judges of the Constitutional Court must make a solemn declaration before the King in the following words:

"I, (name of the declarer), do solemnly declare that I will be loyal to the King and will perform my duties in accordance with the honest dictates of my conscience for the protection of rights and liberties of the people. I will also uphold and observe the Constitution of the Kingdom of Thailand in every respect."

Section 211. In addition to the vacation of office upon the expiration of term, the President and judge of the Constitutional Court vacate office upon:

- (1) death;
- (2) resignation being declared to the National Assembly;
- (3) being disqualified or being under any of the prohibitions provided in section 206;
- (4) the Constitutional Court passing a resolution removing or expelling him or her from office under section 212;
- (5) being sentenced by a judgement to imprisonment.

When a case under paragraph one occurs, the remaining judges of the Constitutional Court may continue to perform their duties.

Section 212. If the President and the any judge of the Constitutional Court behaves or performs, whether in discharge of official duty or outside the course of official duty, inconsistently with legal principles in the Constitution or rules and patterns therein, the Constitutional Court shall make a decision thereon when members of the House of Representatives, senators or members of both Houses of not less than one-fifth of the number of existing members of both Houses have submitted their opinion to the Constitutional Court. In the case where the act in contravention of the Constitution has been committed deliberately, the wrongdoer shall be expelled.

Section 213. In the case where the President and judges of the Constitutional Court vacate office *en masse* at the expiration of term, the proceedings under section 207 shall be taken within thirty days as from the date of the vacation of office.

In the case where the President or judges of the Constitutional Court vacate office otherwise than at the expiration of the term, section 207 shall apply *mutatis mutandis* to the nomination and election of the President and judges of the Constitutional Court to fill the vacancies. In such case, the nomination of suitable persons to be judges of the Constitutional Court shall be presented by the Committee under section 207 to the President of the National Assembly by nominating persons in the double number of the outgoing judges and the National Assembly shall pass a resolution for the election within thirty days as from the date of the vacation office.

In the case where the President and some or all judges of the Constitutional Court vacate office during the expiration of the term or dissolution of the House of Representatives or while the National Assembly is out of a session, the proceedings under section 206 shall be taken within thirty days as from the date of first sitting of the National Assembly after the general

election or as from the date of the opening of a session of the National Assembly, as the case may be.

Section 214. After any bill has been approved by the National Assembly, before the Prime Minister presents it to the King for signature under section 84:

(1) if senators, members of the House of Representatives or members of both Houses of not less than one-fifth of the total number of the existing members of both Houses are of the opinion that provisions of the said bill are contrary to or inconsistent with this Constitution or the bill is enacted contrary to the provisions of this Constitution, they shall submit their opinion to the President of the National Assembly, President of the Senate or President of the House of Representatives, as the case may be, and the President of the House receiving such opinion shall then refer it to the Constitutional Court for decision and inform the Prime Minister thereof;

(2) if the Prime Minister is of the opinion that the provisions of the said bill are contrary to or inconsistent with this Constitution or the bill is enacted contrary to the provisions of this Constitution, the Prime Minister shall refer such opinion to the Constitutional Court for decision and inform the President of the Senate and the President of the House of Representatives thereof.

During the consideration of the Constitutional Court, the Prime Minister shall suspend the proceedings in respect of the promulgation of the bill under paragraph one until the Constitutional Court gives a decision thereon. If the Constitutional Court decides that the provisions of such bill are contrary to or inconsistent with this Constitution or that the bill is enacted contrary to the provisions of this Constitution, such bill shall lapse.

Section 215. In the application of the provisions of any law to any case, if the Court by itself is of the opinion that, or a party to the case raises an objection which is considered by the Court as reasonable that, the provisions of such law fall within the provisions of section 5 and there has not yet been a decision of the Constitutional Court on such provisions, the Court shall stay its trial and adjudication of the case for the time being and submit, in the course of official service, its opinion to the Constitutional Court for consideration and decision.

In the case where the Court does not submit its opinion to the Constitutional Court for consideration and decision, whether by reason of its disagreement with the objection of the party under paragraph one or by any other reason whatsoever, the party who has raised the objection may, when the case is final, submit a motion to the Constitutional Court for consideration and decision. The exercise of such right shall be in accordance with the Procedure of the Constitutional Court.

The decision of the Constitutional Court shall apply to all cases but shall not affect final judgements of the Courts.

Section 216. In the case where the Council of Ministers, the National Assembly, the Senate or the House of Representatives resolves that a problem arises and needs the interpretation of the Constitution, the Prime Minister, the President of the National Assembly, the President of the Senate or the President of the House of Representatives, as the case may be, shall refer the matter to the Constitutional Court for consideration and giving opinion in connection therewith.

Section 217. The Constitutional Court has the powers and duties to consider and decide the following matters:

(1) a motion in connection with the commission of any act by a State organisation which amounts to unlawful restriction of a person's rights and liberties under section 25;

(2) implications of the resolution or regulations of a political party on the status and the performance of duties of a member of the House of Representatives under section 51;

(3) the matter in respect of which the Attorney-General submits a motion for compelling a person or a political party that has exercised the rights and liberties prescribed by the Constitution against the nation, religions, the King and the Constitution to cease such act or for dissolving the political party under section 62;

(4) membership of a member of the House of Representatives and senator under section 87;

(5) the matter in respect of which a member of the House of Representatives who is a member of any political party submits a motion for decision that a resolution of the political party terminating his or her membership is not in accordance with the law under section 116(8);

(6) an appeal against a decision of the Election Commission under section 130;

(7) the approval of the draft Constitution Amendment, an organic law bill, draft rules of procedure of the House of Representatives, the Senate and the National Assembly under section 171 and the bill which has been approved by the National Assembly under section 214;

(8) the passing of a resolution removing a judge of the Constitutional Court, a member of the National Counter Corruption Commission, a judge of the Judicial Committee for Political Crimes or the Ombudsman, under section 212, section 253, section 269 or section 285 as the case may be;

(9) the consideration of the constitutionality of the provisions of law at the request of the Court or the party under section 215;

(10) the matter referred to it by the Council of Ministers, the President of the National Assembly, the President of the House of Representatives or the President of the Senate for the interpretation of the Constitution under section 216;

(11) a dispute with regard to duplication of powers and duties of organisations under the Constitution

(12) a conflict in connection with jurisdiction to try and adjudicate cases under section 242;

(13) other acts as provided by law.

In the case any matter is not specified in this Constitution as falling within the authority of any organisation to give opinion or make decision thereon, it shall be resolved by reference to the tradition of governance in the democratic regime of government with the King as head of the State. For this purpose, the Constitutional Court shall give opinions and decision.

In the performance of its duties, the Constitutional Court shall have the power to demand documents or relevant evidence from any person or summon any person to give statements of fact as well as request the Courts, inquiry officials, other Government agency to carry out any act for the purpose of its consideration.

The Constitutional Court shall have the power to appoint a person or a group of persons to carry out duties as entrusted.

Section 218. In the case where a dispute arises as to duplication of powers and duties of organisations under the Constitution, the interested organisation or the President of the National Assembly on his or her own motion or at the request of members of the National Assembly, shall submit an opinion to the Constitutional Court for consideration and decision in accordance with the rules on procedure of the Constitutional Court.

Section 219. In the performance of duties, the President and judges of the Constitutional Court shall enjoy privileges in expressing words in the course of giving a statement of fact or opinion or casting the vote. No charge or action in any manner whatsoever shall be brought against such member.

Section 220. The President and judges of the Constitutional Court shall not be arrested or detained unless permission of the Constitutional Court is obtained or the arrest is made *in flagrante delicto*.

The quorum of judges of the Constitutional Court for hearing and giving a decision shall consist of not less than six judges. The decision of the Constitutional Court shall be made by a majority of votes, unless otherwise provided in this Constitution.

Every judge of the Constitutional Court who constitutes a quorum shall give a decision on his or her own part and make an oral statement to the meeting before passing a resolution.

The decisions of the Constitutional Court and of all judges thereof shall be published in the Government Gazette.

The decision of the Constitutional Court must at least consist of the background or allegation, summary of facts obtained from hearings, reasons for the decision on questions of fact and questions of law and the provisions of law invoked and relied on.

Section 221. The decision of the Constitutional Court shall be deemed final and binding on the National Assembly, Council of Ministers, Courts and other State organisations.

When the Constitutional Court has decided that provisions of any bill are contrary to or inconsistent with the Constitution or the bill is enacted contrary to the provisions of the Constitution, such bill shall lapse.

The decision of the Constitutional Court that provisions of any law are contrary to or inconsistent with the Constitution or that the law is enacted contrary to the provisions of the Constitution shall apply to all cases but shall not affect final judgments of the Courts.

When the Constitutional Court has decided that the act of any person or group of person is against the Constitution or against institutions established thereunder, the Constitutional Court has the power to order such person or group of person to refrain from the act immediately.

When the Constitutional Court has decided that the resolution of a political party expelling its member is unlawful, that political party shall accept that member to be its member as before and, if such person previously served in any position, to serve in the same position.

When the Constitutional Court has decided that the election in any constituency was unlawful, a new election shall be held in that constituency.

Section 222. There shall be the Office of the Constitutional Court for serving as an administrative unit of the Constitutional Court, with the

Secretary-General of the Office of the Constitutional Court as its superior responsible directly to the President of the Constitutional Court.

The appointment of the Secretary-General of the Office of the Constitutional Court must be approved by the Constitutional Court.

The Office of the Constitutional Court shall have autonomy in personnel administration, budgetary affairs and other activities in accordance with the organic law on the Office of the Constitutional Court.

Section 223. The procedure of the Constitutional Court shall be prescribed by the Constitutional Court, which must be by a unanimous resolution.

The procedure of the Constitutional Court under paragraph one must also be founded at least upon fundamental guarantees with regard to the openness of hearing, the opportunity to the parties to express their opinions before the decision of the case, the right of the parties to inspect documents relating to them and the reasoning of the decision or order of the Constitutional Court.

CHAPTER VIII

The Courts

Part 1

General Provisions

Section 224. The trial and adjudication of cases are the powers of the Courts, which must proceed in accordance with the law and in the name of the King.

The hearing of a case requires the full quorum of judges. In a criminal case, any judge not sitting at the hearing of a case shall not give judgment for such case.

Section 225. All Courts may be established only by Acts.

Section 226. A new Court for the trial and adjudication of any particular case or a case of any particular charge in place of an ordinary Court existing under the law for the trial and adjudication of such case shall not be established.

Section 227. A law having an effect of changing or amending the law on the organisation of Courts or on judicial procedure for the purpose of its application to a particular case shall not be enacted.

Section 228. Judges are independent in the trial and adjudication of cases in accordance with the law.

Section 229. Judges shall not be political officials.

Section 230. The King appoints and removes judges.

Before taking office for the first time, a judge shall make a solemn declaration before the King in the words prescribed by the Judicial Commission under the law on Judicial Service.

Section 231. The appointment and removal of a judge of a Court of Justice shall be approved by the Judicial Commission under the law on Judicial Service before the matters are tendered to the King.

The promotion, increase of salaries and punishment of a judge of a Court of Justice shall be approved by the Judicial Commission under the law on Judicial Service.

Section 232. The Judicial Commission of the Courts of Justice consist of the following persons:

- (1) President of the Supreme Court as President;
- (2) three judicial officials under the law on Judicial Service, as members *ex officio*;
- (3) eight qualified members elected by judicial officials, four from judicial officials and the other four from retired judicial officials who are not holders of political positions, senators, members of the House of Representatives or lawyers; and
- (4) three qualified members, one of whom is appointed by the House of Representatives, one of whom by the Senate and the other by the Councils of Ministers.

Section 233. Military Courts have the power to try and adjudicate cases as provided by law.

The appointment and removal of a military judge shall be as provided by law.

Section 234. Courts of Justice have the power to try and adjudicate all cases except the cases provided by this Constitution or the law to fall within the jurisdiction of other courts.

Section 235. Administrative Courts have the powers to try and adjudicate cases of dispute between a State agency or a State official under the superintendence or supervision of the State on one part and a private individual on the other part, or between a State agency or a State official under the superintendence or supervision of the State on one part and another such agency or official on the other part, which is the dispute as a consequence of the act or omission of the act that must be, according to the law, performed by such State agency or State official, or as a consequence of the act or omission of the act under the responsibility of such State agency or State official in the performance of duties under the law, and other cases as provided by law.

There shall be the Supreme Administrative Court and Administrative Tribunals, and there may also be the Appellate Administrative Court.

Section 236. The King appoints and removes Administrative judges.

Before taking office for the first time, an administrative judge shall make a solemn declaration before the King in the words as prescribed by the law.

Section 237. The appointment and removal from office of an administrative judge must be approved by the Judicial Commission of the Administrative Courts as provided by law before they are tendered to the King.

The reshuffle and promotion of an administrative judge shall obtain the consent of such person and the approval of the Judicial Commission of the Administrative Courts as provided by law.

The increase of salaries and punishment of administrative judges must be approved by the Judicial Commission of the Administrative Courts as provided by law.

Section 238. The appointment of an administrative judge as President of the Supreme Administrative Court, shall, when already approved by the Judicial Commission of the Administrative Courts, the Council of Ministers and the House of Representatives and the Senate, be tendered by the Prime Minister to the King for appointment.

The appointment of an administrative judge as Vice-President of the Supreme Administrative Court, Director-General of the Administrative Tribunals, Deputy Director-General of the Administrative Tribunals and Chief Justices of Administrative Tribunals shall, when already approved by the Judicial Commission of the Administrative Courts, be tendered by the Prime Minister to the King for appointment.

In the case where there is the Appellate Administrative Court, paragraph one shall apply to the appointment of an administrative judge as Director-General of the Appellate Administrative Court and paragraph two shall apply to the appointment of administrative judges as Deputy Director-General of the Appellate Administrative Court and Chief Justices of the Appellate Administrative Court *mutatis mutandis*.

Section 239. The Judicial Commission of the Administrative Courts consists of the following persons:

- (1) President of the Supreme Administrative Court as Chairman;
- (2) ten qualified members who are administrative judges and elected by administrative judges among themselves;
- (3) three qualified members, one of whom is appointed by the House of Representatives, one of whom by the Senate and the other by the Councils of Ministers.

The eligibility of an administrative judge for being elected as a member of the Judicial Commission of the Administrative Courts and the procedure for the election of members of the Judicial Commission of the Administrative Courts shall be as provided by law.

The person who can be elected as a qualified member of the Judicial Commission of the Administrative Courts shall possess the qualifications and shall not be under the prohibition as provided by law.

Section 240. No person may simultaneously become a member, whether an *ex officio* member or a qualified member, of the Judicial Commission under the law on judicial service and of the Judicial Commission of the Administrative Courts under the law on that matter.

Section 241. The appointment and removal of judges of Courts other than Courts of Justice, Administrative Courts and Military Courts as well as the jurisdiction of adjudication of cases and the procedure of the said Court shall be in accordance with the law on the establishment of such Court.

Section 242. In the case where there is a dispute on the same issue with regard to competent jurisdiction between the Court of Justice and other Court, or as between other Courts themselves, or where there is a dispute on the same issue between a final order or judgment of the Court of Justice and a final order, judgment or decision of other Court, or as between final orders, judgments or decisions of other Courts themselves, it shall be decided by the Constitutional Court.

CHAPTER X

Local Government

Section 243. The local administration established as a local administrative organisation shall be in accordance with the principle of self-government according to the will of the people in the locality as provided by law.

The local administrative organisation under paragraph one shall enjoy autonomy in the determination of its local government policies and shall have autonomy in local taxation and finance as provided by law.

The supervision of a local administrative organisation must be exercised as necessary for protecting local interests or interests of the country as a whole.

Section 244. Any locality which meets the conditions of self-government as provided by law shall have the right of self-government.

Section 245. Members of a local assembly shall be basically elected. Members may be appointed only in case of necessity in accordance with the provisions of the law and shall be less than the number of elected members.

An election of members of a local assembly shall be by direct suffrage and secret ballot.

A candidate for an election of members of a local assembly must also possess at least the qualifications under section 108(1) and (2).

The rules and procedure for the election under this section shall be in accordance with the law on that matter.

Section 246. Members of a local administrative committee or local administrators shall be basically elected. Member of a local administrative committee or local administrators may be appointed only in case of necessity as provided by law.

The rules and procedure for the election under this section shall be in accordance with the law on that matter.

CHAPTER XI

Political Inspection

Part I

Declaration of Accounts Showing Particulars of Assets and Liabilities

Section 247. Persons holding the following political positions shall submit an account showing particulars of assets and liabilities to the National Counter Corruption Commission on each occasion of taking or vacating office:

- (1) Prime Minister;
- (2) Ministers;
- (3) senators;
- (4) members of the House of Representatives;
- (5) other political officials;
- (6) members of a local administrative committee as provided by law.

The account under paragraph one shall be submitted together with copies of supporting documents evidencing the actual existence of such assets and liabilities and the declarer shall certify the accuracy of the account and copies of the submitted documents by affixing his or her signature at the end of every page thereof.

Section 248. The account showing particulars of assets and liabilities under section 247 shall disclose the particulars of assets and liabilities actually existing as of the date of the submission thereof and shall be submitted within such time as follows:

- (1) in the case of the taking of office, within thirty days as from the date of taking office;
- (2) in the case of the vacation of office, within thirty days as from the date of the vacation;
- (3) in the case of the vacation of office before the expiration of the term, within fifteen days as from the date of the vacation of office;
- (4) in the case of death of the person holding a political position, his or her heir or administrator of the estate shall submit an account showing

the particulars of assets and liabilities existing on the date of such person's death within sixty days as from the death.

In addition to the submission of the account under (2) and (3), the person holding a position of Prime Minister, Minister, or political official shall also re-submit an account showing particulars of assets and liabilities within thirty days as from the date of the expiration of one year after the vacation of the said office.

Section 249. When the account showing the particulars of assets and liabilities and copies of supporting documents have been received, the President of the National Counter Corruption Commission shall affix his or her signature at the end of every page thereof and shall convene a meeting of the Commission to inspect the accuracy and the actual existence of such assets and liabilities without delay.

The account and supporting documents under paragraph one shall be kept confidential and shall not be disclosed to any person unless the disclosure will be useful for the trial and adjudication of cases or for the making of a decision and is requested by any of the following organisations:

- (1) the Constitutional Court;
- (2) a Court of Justice
- (3) an administrative Court;
- (4) the State Audit Commission.

Section 250. In the case where the submission of the account is made by reason of the vacation of office or death of any person holding a political position, the National Counter Corruption Commission shall inspect the change of assets and liabilities of such person and prepare a report of the inspection. Such report shall be published in the Government Gazette.

In the case where it appears that the assets of the person holding a political position unusually increased while being in office, all documents together with the inspection report shall be sent to the Judicial Committee for Political Crimes for taking further action.

Section 251. Any person holding a political position who fails to submit the account showing assets and liabilities and the supporting documents as provided in this Constitution or submits the same with false statements or conceals the facts which should be revealed shall vacate office as from the date the submission is due under section 248 and such person shall be prohibited from holding any political position for five years.

When the case under paragraph one occurs, the National Counter Corruption Commission shall refer the matter to the Judicial Committee for Political Crimes for further decision.

Part 2

The National Counter Corruption Commission

Section 252. The National Counter Corruption Commission consists of the President, the Attorney-General and seven qualified members appointed by the King from persons of apparent integrity who have been elected by the National Assembly.

The President and members of the National Counter Corruption Commission shall possess the qualifications and shall not be under any of the prohibitions under section 206. The provisions of section 207 and section 208 shall apply to the nomination and election of the President and members of the National Counter Corruption Commission *mutatis mutandis*.

The President of the National Assembly shall countersign the Royal Command appointing the President and members of the National Counter Corruption Commission.

Section 253. The President and members of the National Counter Corruption Commission elected by the National Assembly shall hold office for a term of nine years and shall serve for only one term.

The President and members of the National Counter Corruption Commission who vacate office at the expiration of term shall remain in office to continue to perform their duties until the newly appointed members take office.

Section 211, section 212 and section 213 shall apply *mutatis mutandis* to the vacation, the nomination and the election to fill the vacancies.

Section 254. Senators, members of the House of Representatives or members of both Houses of not less than one-fifth of the total number of the existing members of both Houses have a right to lodge with the Judicial Committee for Political Crimes a motion for removing the President or a member of the National Counter Corruption Commission from office by reason of an unjust act, unusual wealthiness, commission of an offence of corruption, malfeasance in office or malfeasance in judicial office, or disqualification or prohibition under section 206.

The motion under paragraph one shall clearly itemise the circumstance in which such person has allegedly committed the act under paragraph one and shall be submitted to the President of the National Assembly. When the President of the National Assembly has received the motion, it shall be sent to the Attorney-General.

The Attorney-General shall lead the inquiry officials and supervise the inquiry in accordance with the Criminal Procedure Code. In the case where the Attorney-General is the subject of the allegation, the Director-General of the Royal Thai Police Department shall lead the inquiry. When the inquiry is completed, the case shall be summarised and the preliminary opinion shall be prepared for submission to the Judicial Committee for Political Crimes for decision thereon.

Section 255. The National Counter Corruption Commission shall have the following powers and duties:

(1) to inquire into facts, summarise the case and prepare the opinion to be submitted to the National Assembly in accordance with section 260;

(2) to inquire into facts, summarise the case and prepare the opinion to be submitted to the Judicial Committee for Political Crimes in accordance with section 265;

(3) to inquire and decide whether a State official has become unusually wealthy or has committed an offence of corruption, malfeasance in office or malfeasance in judicial office in order to take further action in accordance with the organic law on counter corruption;

(4) to inspect the accuracy, actual existence as well as change of assets and liabilities of the persons holding political positions as stated in the account and supporting documents submitted;

(5) to submit an inspection report and a report on the performance of duties together with remarks to the Council of Ministers, the Senate and the House of Representatives annually and publish such reports for dissemination;

(6) to carry out other acts as provided by law;

Section 217 paragraph three and paragraph four and section 219 shall apply to the performance of duties of the National Counter Corruption Commission *mutatis mutandis*.

Section 256. There shall be the Office of the National Counter Corruption Commission for serving as an administrative unit of the National Counter Corruption Commission, with the Secretary-General of the National Counter Corruption Commission as the superior responsible directly to the President of the National Counter Corruption Commission.

The appointment of the Secretary-General of the National Counter Corruption Commission shall be approved by the National Counter Corruption Commission and the National Assembly.

The Office of the National Counter Corruption Commission shall have autonomy in personnel administration, budgetary affairs and other activities as provided by the organic law on counter corruption.

Section 257. There shall be enacted the organic law on counter corruption with the following essential matters in its substance:

(1) the prescription of acts amounting to unusual wealthiness, corruption, malfeasance in office or malfeasance in judicial office;

(2) provision for the declaration by holders of political positions and State officials of assets and liabilities, rules for the consideration and inspection of such assets and liabilities every certain period of time, and rules for the disclosure of the account of assets and liabilities;

(3) procedure for making an accusation that a holder of a political position or State official has been unusually wealthy or committed corruption, malfeasance in office, malfeasance in judicial office or an act indicative of such circumstances; provided that the circumstances, evidence or traces shall reasonably be stated;

(4) the procedure for the investigation of facts and preparation of a file in the case where a holder of a political position is accused, having regard to the status of the position by virtue of which a high degree of favour-or-disfavour powers can be exercised and to reasonable protection of the person accused;

(5) the procedure for investigating and giving decision in the case where a State official has been unusually wealthy or committed corruption, malfeasance in office or malfeasance in judicial office; provided that the procedure to be prescribed shall be suitable to the rank of the position and reasonable protection of the accused person;

(6) the co-operation to be given to the National Counter Corruption Commission by Courts, inquiry officials or Government agencies;

(7) penalties to be inflicted on the President or a member of the National Counter Corruption Commission in the case of the commission of an unjust act, corruption or malfeasance in office, which must not be less than twice heavier penalties than those provided in the law prescribing such offences.

Part 3

The Removal from Office

Section 258. A person holding a position of Prime Minister, Minister, senator, member of the House of Representatives, judge or high-ranking official who is under the circumstance of unusual wealthiness indicative of the commission of corruption, malfeasance in office, malfeasance in judicial office or an intentional exercise of power contrary to the provisions of the Constitution or law, may be removed from office by the National Assembly.

The provisions of paragraph one shall also apply to an Election Commissioner and the Ombudsman who is under the circumstance of dishonest or unjust behaviour.

Section 259. Members of the House of Representatives of not less than one-fifth of the total number of the existing members of the House, or senators of not less than one-fifth of the total number of the existing senators, or voters of not less than fifty-thousand in number have the right to lodge with the President of the National Assembly a complaint in order to request the Senate to pass a resolution removing the persons under section 258 from office. The said request shall clearly itemise circumstances in which such persons have allegedly committed the act.

Section 260. Upon receipt of the request under section 259, the President of the National Assembly shall refer the matter to the National Counter Corruption Commission for investigation without delay.

When the investigation is complete, the National Counter Corruption Commission shall prepare a report thereon for submission to the National Assembly. The said report shall clearly state whether, and to what extent, the accusation put in the request is *prima facie* case and shall state the reasons therefor.

In the case where the National Counter Corruption Commission is of the opinion that the accusation put in the request is an important matter, the National Counter Corruption Commission may make a separate report specifically on the said accusation and refer it to the National Assembly in advance.

If the National Counter Corruption Commission passes a resolution that the accusation has a *prima facie* case, the holder of the position against whom the accusation has been made shall not, as from the date of such resolution, perform his or her duties until the National Assembly has passed its

resolution. If the National Counter Corruption Commission is of the opinion that the accusation has no *prima facie* case, such accusation shall lapse.

Section 261. Upon receipt of the report under section 260, the President of the National Assembly shall convoke a sitting of the National Assembly for considering the said matter without delay.

In the case where the National Counter Corruption Commission submits the report out of session of the National Assembly, the President of the National Assembly shall tender a petition to the King for the issuance of a Royal Command convoking an extraordinary session of the National Assembly. The President of the National Assembly shall countersign the Royal Command.

Section 262. A member of the National Assembly shall have autonomy in casting a vote, which must be by secret ballot. A resolution for the removal of any person from office shall be passed by votes of more than one-half of the total number of the existing members of the National Assembly.

A person who is removed from office shall be deprived of the right to hold any political position or to serve in the government service for five years.

The resolution of the National Assembly under this section shall be final and no request for the removal of such person from office shall be made on the same ground.

Section 263. In the case where the National Assembly passes a resolution removing any person from office by reason of the circumstance indicative of unusual wealthiness, corruption, malfeasance in office or malfeasance in judicial office, the President of the National Assembly shall send all existing documents and the result of the passing of the resolution of the National Assembly to the Attorney-General for submission to the Judicial Committee for Political Crimes for taking further action.

Section 264. There shall be enacted the organic law prescribing, in its substance, the following rules:

(1) classes of judges or and ranks of high-ranking officials from which removal may be made under this Constitution;

(2) rules and procedure for the submission of a complaint under section 259 and section 271;

(3) the procedure of the National Assembly for the removal of a person from office, which shall be open except where it is necessary for the protection of public interests.

Part 4

Criminal Liabilities of Persons Holding Political Positions

Section 265. In the case where the Prime Minister, a Minister, senator, member of the House of Representatives, or other political official has been accused of unusual wealthiness, corruption, malfeasance in office or malfeasance in judicial office, the Judicial Committee for Political Crimes shall try and adjudicate the case.

The provisions of paragraph one shall also apply to the case where the said person is a principal, an instigator or a supporter.

Section 266. The Judicial Committee for Political Crimes consists of the President, nine permanent judges appointed by the King and five *ad hoc* judges appointed by the President from judges elected by the House of Representatives or the Senate, as provided by this Constitution.

The President, permanent judges and *ad hoc* judges shall possess qualifications and shall not be under any prohibition under section 206.

Section 267. The election of the President and permanent judges shall be proceeded as follows:

(1) the general meeting of the Supreme Court shall elect ten judges of the Supreme Court other than the President of the Supreme Court to be permanent judges;

(2) the permanent judges under (1) shall meet and elect one among themselves to be the President.

Section 268. The election and appointment of the *ad hoc* judges shall be proceeded as follows:

(1) at the first sitting after every general election, the House of Representatives and the Senate shall each elect five persons suitable to be appointed as *ad hoc* judges and put their names in the list;

(2) when there arises a case which must be tried by judges of the Judicial Committee for Political Crimes, the President shall appoint five *ad hoc* judges from the list of the *ad hoc* judges under (1) for the trial of the case in which no member of the Houses electing them under (1) is tried.

Section 269. The President and permanent judges shall hold office until the vacation of office of judicial officials under the law on judicial service. *Ad hoc* judges hold office for the term equal to the term of the House of Representatives or until the dissolution of the House, as the case may be.

During the expiration of the term or dissolution of the House of Representatives, the Judicial Committee for Political Crimes shall consist of the President and the remaining permanent judges.

The provisions of section 210 and section 211 shall apply *mutatis mutandis*.

Section 270. If the office of the President, permanent judge or *ad hoc* judge becomes vacant for any reason other than the expiration of the term, action under section 267 or section 268, as the case may be, shall be taken for the purpose of appointing the President, a permanent judge or an *ad hoc* judge to fill the vacancy within thirty days as from the date of the vacation. Such period shall mean the period during the session.

While the President, permanent judge or *ad hoc* judge has not yet been appointed to fill the vacancy, the remaining judges may perform duties for the time being.

Section 271. A person injured by the act under section 265 shall have the right to lodge with the National Counter Corruption Commission the petition for action to be taken under section 255(2) in accordance with the organic law on counter corruption.

The Attorney-General shall be the plaintiff in the proceedings.

Section 272. The Judicial Committee for Political Crimes shall enjoy independence in the course of inquiry, trial and adjudication.

Ad hoc judges appointed from the persons elected by either House shall not try a case in which a member of such House is tried except for the trial under section 254. In a case in which the Prime Minister, a Minister or other political official is accused, all *ad hoc* judges shall participate in the trial and adjudication.

Section 273. In a trial, the Judicial Committee for Political Crimes shall rely on the file of the National Counter Corruption Commission and may conduct an investigation in order to obtain additional facts or evidence as it thinks fit.

The provisions of section 217 paragraph three and paragraph four and section 219 shall apply to the performance of duties of the Judicial Committee for Political Crimes *mutatis mutandis*.

Section 274. There shall be at least ten judges of the Judicial Committee for Political Crimes to constitute a quorum for the purpose of hearing. An adjudication of a case shall be made by a majority of votes.

In deciding a case, the President and every judge shall prepare an opinion in writing containing at least the following particulars:

- (1) name of the accused person;
- (2) the matter on which the accusation is made;
- (3) accusation and a summary of facts derived from trials;
- (4) reasons given for the decision of both questions of fact and questions of law;
- (5) provisions of law invoked and relied on;
- (6) decision and actions to be taken in connection with the assets concerned, if any.

Every judge of the Judicial Committee for Political Crimes constituting the quorum shall prepare a written opinion on his or her own part and make oral statements to the meeting prior to giving the decision.

The decision of the Judicial Committee for Political Crimes and the decisions of all judges thereof shall be published in the Government Gazette. The orders and decisions of the Judicial Committee for Political Crimes shall be final.

Section 275. There shall be enacted the organic law prescribing, in its substance, the following rules:

(1) criminal procedure for political cases, which shall be founded upon the inquisitorial system as to which the file-brief prepared by the National Counter Corruption Commission shall principally be relied on and the principles of equal hearing and right of defence of the accused persons shall be observed;

(2) open trials except where it is necessary for the protection of public interests;

(3) the giving of the benefit of the meagre doubt to the accused person and the prohibition of repetitious or duplicate institution of actions for the same offence;

(4) execution of orders or judgments of the Judicial Committee for Political Crimes;

(5) other matters necessary for the expeditious and fair trial and adjudication of cases; in particular, the co-operation to be given to the Judicial Committee for Political Crimes by other Courts, inquiry officials or State agencies.

CHAPTER XII

State Audit

Section 276. The State Audit Commission consists of the Permanent Secretary for Finance as Chairman *ex officio* and ten other members with expertise and experience in a variety of fields, two from each field, as follows:

(1) receiving gratuities or pensions under the law on gratuities and pensions of Government officials and having served in an audit office or the Office of the Auditor-General of Thailand in the position of not lower than level 10 or its equivalent;

(2) having been a senator or member of the House of Representatives who served as such for an aggregate period of not less than four years before;

(3) being specialised in accounting, internal audit or finance;

(4) being specialised in engineering, law, social science, political science or business administration;

(5) holding or having held an executive position of Chairman, director, managing director or an equivalent position called otherwise of an enterprise which is a company listed in the Securities Exchange of Thailand for the period of not less than five years.

The person referred to in (3), (4) and (5) shall also possess any of the following qualifications:

(1) being an auditor under the law on auditors;

(2) serving or having served in the Government service in the position of not lower than level 10 or its equivalent; or

(3) being or having been a lecturer in a Governmental educational institution of a university level, with an academic title of not lower than Associate Professor.

The Auditor-General shall be a member and secretary.

Section 207 and section 208 shall apply *mutatis mutandis* to the nomination and election of qualified members.

Section 277. The qualified members shall hold office for a term of six years and shall serve for only one term.

Section 211, section 212 and section 213 shall apply *mutatis mutandis* to the vacation, the nomination and the election to fill the vacancies.

Section 278. The State Audit Commission has the power and duty to lay down policies with regard to the state audit, the improvement of auditing by groups of persons, the formulation of a standard of budget management system as well as the exercise of control and inspection thereof, including the scrutiny of disciplinary actions in budget and finance, and shall have the power to appoint a budget and finance disciplinary committee.

Section 279. There shall be the Auditor-General as the superior who shall be responsible for the general management of the state audit, with autonomy in personnel administration, budgetary affairs and other activities as provided by the organic law on state audit.

Section 280. There shall be enacted the organic law on state audit with the following essential matters in its substance:

(1) the procedure and matters in connection with the performance of duties of the State Audit Commission and the budget and finance disciplinary committee;

(2) the qualifications of the Auditor-General, provided that he or she shall at least be an expert in accountancy, economics or finance or shall be a high-ranking official;

(3) the term of office and the vacation of office of the Auditor-General;

(4) powers and duties of the Office of the Auditor-General.

CHAPTER XIII

Ombudsman

Section 281. There shall be the Ombudsman appointed by the King with the advice of the National Assembly.

The President of the National Assembly shall countersign the Royal Command appointing the Ombudsman.

Section 282. The Ombudsman may have assistant Ombudsmen as is necessary.

The appointment, removal and allocation of work to assistant Ombudsmen shall be as determined by the Notification of the Ombudsman.

Section 283. The Ombudsman and assistant Ombudsmen shall possess the qualifications and shall not be under the prohibition under section 206.

Section 284. Section 207 shall apply *mutatis mutandis* to the nomination and election of the Ombudsman by the National Assembly. For this purpose, at least three persons suitable to be the Ombudsman shall be nominated to the National Assembly for passing a resolution electing one of such nominated persons to be appointed by the King upon presentation by the President of the National Assembly, and section 208 paragraph two shall apply *mutatis mutandis*.

Section 285. The Ombudsman shall hold office for five years as from the date of their appointment by the King and shall not be re-appointed after the vacation of office by any reason whatsoever.

The outgoing Ombudsman shall continue to perform duties until the new Ombudsman is appointed.

Section 211, section 212, section 213 and section 254 shall apply *mutatis mutandis* to the Ombudsman with regard to the vacation of office, nomination and election to fill the vacancy.

Assistant Ombudsmen vacate office upon the vacation of office of the Ombudsman.

Section 286. Within thirty days as from the date of the vacation of office of the Ombudsman, the President of the National Assembly shall proceed in accordance with section 284 for the purpose of electing a new Ombudsman. Such period of time shall mean the time within the session.

Section 287. The Ombudsman has the powers and duties to consider and inquire into the complaint for fact-findings in the following cases:

(1) failure to perform in compliance with the law or performance beyond powers and duties as provided by the law of a State official, local official or official of a State enterprise;

(2) performance of or omission to perform duties of a State official, local official or official of a State enterprise, which unjustly causes injuries to the complainant or the public whether such act is lawful or not;

(3) other cases as provided by law.

Section 288. When the Ombudsman has investigated the case under section 287 and is of the opinion that the complaint or the case under consideration has a *prima facie* case, the Ombudsman shall prepare his or her opinions together with recommendations for revision or correction and deliver

the same to the Ministry, Sub-Ministry or Department concerned for considering and taking further action.

After the investigation by the Ombudsman, even though it appears that the act by a State official, local official or official of a State enterprise has been in accordance with the laws, by-laws, rules, regulations or resolutions of the Council of Ministers but such law, by-laws, rules, regulations or resolutions of the Council of Ministers result in injustice, inequality before the law or discrimination, the Ombudsman may submit recommendations to the Ministry, Sub-Ministry or Department concerned for considering the revision or amendment thereof.

In performing duties, the Ombudsman has the power to issue Regulations prescribing rules relating to the admissibility of a complaint for consideration and the performance of duties of assistant Ombudsmen and officials as he or she thinks appropriate and has the power to issue a written summon of a person or evidence or documents from relevant persons to be supporting materials for consideration.

The Regulation of the Ombudsman under paragraph three shall published in the Government Gazette.

Section 289. The Ombudsman shall prepare a report for submission to the National Assembly within March of each year.

The report under paragraph one shall state the result of the work for the previous calendar year and shall contain a detailed facts with regard to failure by the Ministry, Sub-Ministry, Department or agency concerned to take action in accordance with the recommendations under section 288 without reason or explanation.

In the case where it is appropriate to inform the National Assembly as a matter of special case by reason of urgency or the benefit to the administration of the State affairs, the Ombudsman may take such action.

The annual report under paragraph one shall be disclosed for public awareness.

CHAPTER XIV

Amendment of the Constitution

Section 290. Amendment to the Constitution which has the effect of changing the democratic regime of government with the King as Head of the State or changing the form of the State shall be prohibited.

Section 291. Subject to section 292, amendment of the Constitution may be made only under the rules and procedure as follows:

(1) a motion for amendment must be proposed either by the Council of Ministers or members of the House of Representatives of not less than one-third of the total number of the existing members of the House of Representatives or members of both Houses of not less than one-third of the total number of the existing members thereof;

(2) a motion for amendment must be proposed in the form of a draft Constitution Amendment and the National Assembly shall consider it in three readings;

(3) the voting in the first reading for acceptance in principle shall be by roll call and open voting, and the amendment must be approved by votes of not less than one-half of the total number of the existing members of both Houses;

(4) the voting in the second reading for consideration section by section shall be decided by a simple majority of votes;

(5) at the conclusion of the second reading, there shall be an interval of fifteen days after which the National Assembly shall proceed with its third reading;

(6) the voting in the third and final reading shall be by roll call and open voting, and its promulgation as the Constitution must be approved by votes of more than one-half of the total number of the existing members of both Houses;

(7) after the resolution has been passed in accordance with the above rules and procedure, the draft Constitution Amendment shall be presented to the King, and the provisions of section 84 and section 85 shall apply *mutatis mutandis*.

Section 292. The amendment of the Constitution which has the effect of changing, depriving or restricting rights and liberties of the Thai people or the jurisdiction of the Constitutional Court or Election Commission or political inspection or the state audit shall be made only upon the approval of the National Assembly in the third reading, with the votes of not less than two-thirds of the total number of the existing members of both Houses.

Transitory Provisions

Section 293. The Privy Council holding office on the date of the promulgation of this Constitution shall be the Privy Council under the provisions of this Constitution.

Section 294. The Council of Ministers carrying out the administration of the State affairs on the date of the promulgation of this Constitution shall be the Council of Ministers under this Constitution; and section 176 and section 178 shall not apply to the holding of office of the Ministers under this section.

When the election of members the House of Representatives has been held under section 296, the Council of Ministers under paragraph one shall vacate office; provided that such Council of Ministers shall continue to perform its duties until the newly appointed Council of Ministers has taken office.

Section 295. There shall be an election and appointment of senators in accordance with the provisions of this Constitution within one hundred and twenty days as from the date of the promulgation thereof.

Section 296. There shall be an election of members of the House of Representatives in accordance with the provisions of this Constitution within one hundred and twenty days as from the date of the promulgation thereof.

Section 297. In the initial period, there shall be an election and appointment of Election Commissioners under section 120 and judges of the Constitutional Court under section 205 within thirty days as from the date of the promulgation of this Constitution.

In proceeding under paragraph one, the Selective Committee under section 122(1) shall consist of representatives of all political parties having a member who is a member of the House of Representatives on the date of the promulgation of this Constitution, provided that each party shall have one representative. For this purpose, the Senate existing on the date of the promulgation thereof shall make the nomination and the National Assembly as existing on such date shall consider and elect the nominated persons in accordance with section 122 or section 207, as the case may be.

Section 298. While the organic law on political parties has not yet been enacted, political parties subsisting on the date of the promulgation of this Constitution may continue their operation and section 51, section 52 and section 53 shall not apply.

Section 299. As from the date of the promulgation of this Constitution until the date of the election of members of Representatives under section 296, the Senate subsisting on the date of the promulgation thereof shall perform the function of the National Assembly under this Constitution, provided that senators shall not introduce a bill under section 146 or a draft Constitution Amendment under section 291, submit an interpellation under section 164 or section 165 or submit a motion for a general debate under section 166 or section 167.

